

10podium woensdag 19 september 2007

Villanella > Miss Moskou & de potloodmoordenaar

Vuur onder een ijskap

Verhalen uit verre culturen: het worden makkelijk sprookjes. Van deze Siberische *Romeo en Julia* schraapt Hanneke Paauwe elk zoet exotisme af, tot een binnenkomer over pesten en rauw Rusland.

DOOR WOUTER HILLAERT

Valentina is het vreemde geval uit zowat elke klas. Gezet maar geslepen, gevluht uit Staraya Chara in Rusland, met een eeuwige zonnebril op. Meer heeft de klas niet nodig om haar als hun voorwerp van spot te kiezen. "Turkse Mongool! Balalaika boerin!" Alleen Thomas ontdooit voor haar mysterie, al doet hij dat uit angst voor de rest van achter dezelfde ijslaag. "Permafrost", zal Valentina hem altijd verwijtend blijven noemen, naar de vriesgrond van de Siberische toendra. Zacht wordt het zelden in *Miss Moskou & de potloodmoordenaar*.

De titel verwijst naar een van Valentina's gruwelverhalen. Haar oom Wolodja sleep zijn vioolstok na het opstappen van zijn vette vrouw Luba op een punt, en sloeg er liefdesverdrietig mee aan het moorden. Waar of niet waar? Speelt geen rol. De verhalen helpen Valentina haar verleden een plek te geven in haar nieuwe Brusselse werkelijkheid en laten Paauwe toe haar feel voor duistere absurditeit en ontvelde poëzie volop uit te spelen. Maar stap voor

stap komt de gekwetste waarheid dan toch boven: die rond Miss Moskou, symbool voor de schaduwkant van het circus Rusland.

Door Hans Van Cauwenberghe (Thomas) de eerste helft van de historie als monoloog te laten vertellen schetst Paauwe subtiel de westerse fantasie omtrent het verre Oostblok. Maar het is pas als Maaïke Neuville (Valentina) uit haar houten schutskist op wieltjes opduikt dat de voorstelling vaart krijgt. Tegenover elk verhaal komt een tweede versie te staan, en ook in hun concrete samenspel weten de acteurs veel beter de bijzonderheid van *Miss Moskou & de potloodmoordenaar* aan te boren. Hun onderkoelde laconieke houding naar elkaar en naar de zaal vermijdt elke romantiek, zonder het vuur van hun grote thema's te verliezen. Een verademing bij vele interculturele liefdesfilms vandaag. (WH)

Op tournee van 7 nov. tot 15 dec.,
www.villanella.be.

■ Hans Van Cauwenberghe (Thomas) en Maaïke Neuville (Valentina) vermijden elke vorm van romantiek door hun onderkoelde laconieke houding.

MET DE ZON IN HAAR HOOFD

MISS MOSKOU EN DE POTLOODMOORDENAAR

'Permafrost', noemt ze hem. Laatdunkend, hard, wreed. Wanneer de twintigjarige Thomas in Rusland eindelijk 'zijn' Valentina vindt, is haar ontvangst even koel als de kilte die ze hem zelf toedicht. Alleen al door het doorbreken van dit verwachtingspatroon ontsnapt Hanneke Paauwe met *Miss Moskou en de Potloodmoordenaar* aan het etiket '(jeugd) theater'. Er is echter wel meer dat afwijkt van de platgetreden paden. En dat is fijn. Wij houden wel van een onvoorspelbaar pakketje.

Zo eentje dat in het midden van de scène staat, bijvoorbeeld. Een grote verzendkist waaruit vreemde klanken en geheimzinnige kreten opstijgen. In de kist zit Valentina 'met de zon in haar hoofd' (Maaïke Neuville), want waarom zou ze anders voortdurend een zonnebril dragen? Ernaast staat Thomas (Hans Van Cauwenberghe), gefascineerd door de inhoud van de kist. Valentina is een Russische immigrante die school loopt in Brussel. Als je het haar klasgenoten vraagt, is ze een 'Turkse mongool', dik en altijd vol rare en griezelige verhalen over haar vette tante en over de Potloodmoordenaar. Thomas wil wel opkomen voor haar, maar 'als je tien jaar bent, ben je geen held'.

Wanneer Valentina eindelijk uit de kist komt, schrijven we tien jaar later. Ze is intussen een zelfstandige vrouw die zich moeizaam staande houdt in een rauwe maatschappij. Thomas' pathetische zoektocht kan haar nauwelijks vertederen, want Valentina is keihard en ongenaakbaar geworden. Waar was Thomas 'Permafrost' toen zij hem nodig had tien jaar geleden? Haar familiegeschiedenis blijkt een niet al te fraai verhaal vol angst voor de geheime politie, oorlog, eenzaamheid en verlies. Hun karakters en gevoelens grijpen gaandeweg mooi in elkaar. Zijn zachtheid verzacht haar stoerheid, zonder dat de genegenheid die

tussen hen groeit ooit melig wordt. Daarvoor is de situatie in het Rusland van vandaag te ernstig.

Vanaf het punt waarop Valentina uit de kist komt, deint de tekst ongebreideld uit, meanderend tussen poëzie en fantasie, bekorend en verwarrend, verrassend en verdwazend. Dat is aantrekkelijk, maar ook vermoeiend. Want bij momenten zakt door een overdaad aan uitweidingen de energie wat weg ten koste van het verhaal. Trop is te veel, en ondanks de beeldende kracht van Paauwes poëtische taal hebben wij het gevoel dat deze voorstelling baat zou hebben bij een proces van afslanken en polijsten.

Ook inhoudelijk lijkt zij geen focus te kunnen kiezen. Pesten, onderdrukking, terrorisme, dictatuur, liefde, helldom, vrijheid van meningsuiting, oorlog... we zouden er een indigestie aan 'Grote Thema's' aan kunnen overhouden, ware het niet dat het heerlijk luchtige spel van Maaïke Neuville en Hans Van Cauwenberghe ons behoedde voor een overbelaste maag. (Evelyne Coussens)

Za 15 dec
Nova, Molenstraat 2B,
9230 Wetteren.
Om 20u.
Info: 09/365.20.20.

HEB JIJ DEZE VOORSTELLING OOK GEZIEN? LAAT IETS WETEN OP WWW.ZONE09.BE

Op zoek naar verwarmende verbeelding.

Villanella/Hanneke Paauwe, *Miss Moskou & de potloodmoordenaar* 27 september 2007

Op een Brusselse school zit bij Thomas in de klas een allochtoon dik meisje, dat altijd een zonnebril op heeft. Valentina of zoiets. De klasgenoten denken ze dat ze Turkse is, maar ze is een Russische. Ze wordt geplaagd door haar medeleerlingen, vooral Gille is in de pesterijen haantje de voorste. Thomas loopt mee, maar wil liever niet plagen. Het meisje fascineert hem. Is hij verliefd? En "de Turkse mongool" doet zo raar, zo geheimzinnig, ze vertelt van die rare verhalen over een vette tante en haar graatmagere man. Met haar gruwelstories weet ze uiteindelijk de klas aan haar lippen te krijgen En als ze kwaad is, dreigt ze met de potloodmoordenaar. En ja, wat moet je je daarbij voorstellen?!

Zo begint de oudere Thomas (gespeeld oor Hans Van Cauwenberghe) zijn verhaal over zijn jeugd. In zijn monoloog versmaadt hij geen vergezochte beeldspraak, overdrijft hij in zijn vergelijkingen, en dikt zijn verhaal lekker aan. Naast hem staat een grote houten krat en af en toe klinken vandaaruit reacties. Een kort gebrul, een paar klankstoten, Russische klanken.

Halverwege verschijnt uit die houten krat het meisje (Maaïke Neuville). Als een jongedame, met zonnebril. In spitante dialogen verplaatst het verhaal zich naar Rusland, als Thomas als twintigjarige Valentina daar zoekt. De uitgezette verhaallijnen vinden elkaar, we komen te weten wie of wat de potloodmoordenaar is, het gedrag van Valentina krijgt verklaringen, maar heel bizarre. Oorlog, marteling, onderdrukking, iemand het zwijgen opleggen, dat alles wordt zonder al te veel verbloemen helder geschetst, maar tegelijkertijd overwint de fantasie in taal en spel alle misère.

De tekst van Hanneke Paauwe kent geen grenzen in een vaak aandoenlijke woordenbrij. Fantasie wint het hier overduidelijk van de realistische grauwe werkelijkheid. De fantasie overstijgt ook letterlijk als een vogel de reële sociale ellende. Dat maakt het verhaal draaglijk. Vrolijk en treffend zijn het spel en de taal: soms heerlijk melig, maar vooral plausibel door de zelfrelativerende humor en aardige kwinkslagen, door de ontroerende verstillingen, en door het beëf van de vogel op het einde.

Miss Moskou en de Potloodmoordenaar is een sociaal verhaal over gevluchte en verlaten mensen, over asielzoekers en eenzame verloren individuen, zoals we dat kennen uit vroeger werk van Hanneke Paauwe (bijvoorbeeld *Heimwee naar Tirgu Mures* over een zwangere Roemeense vluchteling die tot prostitutie gedwongen wordt. Zie archief, 2005). Maar in *Miss Moskou* wordt er minder sociaalrealistisch tegenaan gegaan. Aan de hand van een persoon krijg je de geschiedenis geschetst van discriminatie op grote en kleine schaal, van leed dat mensen moeten ondergaan, maar ook van hoe fantasie in verhalen liefdevol kan zijn, het leed een beetje draaglijk kan maken, zelfs wat hoop kan geven. Verbeelding kan je overend houden. Waar of niet waar: dat doet er niet toe, als het maar mooie gespeelde verhalen zijn, en als ze maar wat warmte geven. En dat doet deze productie bij jong (vanaf 10 jaar) en oud.

Info: www.villanella.be

Auteur: Tuur Devens

Geen suiker maar een stevige scheut zwartgallige humor

In 'Miss Moskou & de potloodmoordenaar' toont Hanneke Paauwe ons de donkere kantjes van onze verbeelding.

JEUGDTHEATER

VAN ONZE MEDEWERKSTER DANIELLE DE REGT

ANTWERPEN | Haar naam is Valentina Netchaeva. Ze komt uit Rusland, maar woont nu in Brussel. Sinds haar verhuizing gaat ze ook wel als Balalaikaboerin, kozakkenmakak of Balkanbavian door het leven.

Haar klasgenootje Thomas ziet de pesterijen met lede ogen aan. Hij koestert een heimelijke liefde

voor het mysterieuze, dikke meisje met de eeuwige zonnebril. Want in haar hoofd schijnt altijd de zon. Alhoewel. De verhalen die ze hem vertelt, klinken minder zonnig. De hoofdrolspeler daarin is haar oom Wolojda. Wanneer de modervette tante Luba deze grutmagere violist verlaat wegens plaatsgebrek in het huis, slaan bij hem de stoppen door. Gek van verdriet ontloopt hij zich tot seriemoordenaar.

Een vrouw schiet door een mixer en gaat een tweede leven tegemoet als hondenvoer. Er duiken tenen op in potjes zure urine. In de paus verdringen de kinderen zich rond Valentina voor hun dagelijkse portie bloed en gruwel. Tijdens het Bronksfestival van 2003 konden we al kort met de Potloodmoordenaar kennismaken. Artistieke alleskunner Hanneke Paauwe herwerkte de fingevoelige fabel tot een tragikomische voorstelling die het typische Paauwe-recept volgt: 1) vooral niet moeilijk doen als het makkelijk kan, 2) kind of geen kind, een kat noem je te allen tijde gewoon een kat, 3) te veel suiker is voor niemand goed, en 4) fantasie kent geen mate.

Het resultaat is een guttige en ontwepende vertelling die niet bang is om de moraal van het verhaal zonder een laagje glazuur en

Hanneke Paauwe is niet bang van grote thema's als oorlog, emigratieproblemen en het verlies van geliefden

met een scheut zwartgallige humor te serveren. Nergens wordt het overdreven zwaarmoedig, maar *Miss Moskou & de potlood-*

moordenaar deinst er niet voor terug om existentiële kwesties aan te kaarten. Grote thema's zoals oorlog, de emigratieproblematiek en het verlies van geliefden reizen als versterkingen met Thomas mee wanneer hij later in Moskou naar Valentina op zoek gaat.

De vormgeving van de voorstelling is ongekunsteld. Alledaagse objecten als een tomaat of een bezem krijgen een onverwachte bestemming. Hetzelfde geldt voor de tekst. Paauwe schiet de ene onelinier na de andere af. Alles in *Miss Moskou & de potloodmoordenaar* bruist van de fantasie en de verbeeldingskracht. Je blijft moeiteloos een uur lang aan het podium gekluist

terd. En achteraf krijg je een papieretje vol bouwstructies, waarmee je de indrukwekkende inzichten waarmee de voorstelling afsluit, thuis nog eens opnieuw in elkaar kunt knutselen.

Hanneke Paauwe/Villanella met *Miss Moskou & de potloodmoordenaar* (+ 9 jaar). Gezien op 14/9 in Antwerpen-Cg 7/11 Lindebakker (Genk), 10/11 CC De Herbakker (Enklo), 14/11 CC Lier, 16/11 Westrand (Dilbeek), 17/11 CC Muzie (Heusden-Zolder), 24/11 De Kimpel (Bizen), 7/12 Belgica (Dendermonde) en 15/12 Nova (Wetteren). Informatie: 03-260.96.10

ONLINE
www.villanella.be

DE STANDAARD, 10-9-2007

22 DeMorgen MAANDAG 22 AUGUSTUS 2005

DMRECENS

ZOMER VAN ANTWERPEN ● CORAZON DE CAFE ★★★ EN HEIMWEE NAAR TIRGU MURES ★★★

LIV LAVEYNE

Iemand een bakje troost?

De Zomer van Antwerpen zet zijn laatste dagen in en veel te vroeg bloklettert elke papierwinkel: 1 september = terug naar school! Ook de Zomer toonde op de valreep twee voorstellingen die je als educatief zou kunnen omschrijven: Theater Tol maakte een stuk over Zuid-Amerikaanse koffieboeren, in Studio Villanella vertelde Clara van den Broek de lotgevallen van een illegale prostitutie uit Roemenië.

Beide voorstellingen haken in op een sociale problematiek, maar verschillen voor het overige als dag en nacht: Tol kiest voor vrolijk circus, Villanella brengt hardcore reality. Missen we inhoudelijk bij het een soms het ander, dan weten beide voorstellingen wel te overtuigen in spel en encensering.

Vredeseilanden vroeg het Antwerpse Theater Tol een voorstelling te maken over de Puertoricaanse koffieboeren. Met straattheatergroep Magos del Tiempo uit San José creëerden Tol-regisseuse Lot Seuntjens en haar acteurs *Corazón de café* (een hart van koffie). Op de vloer staat een huisje gebouwd uit koffiezakken. Soms wordt een zak opgerold om een kijk te bieden op het interieur: nu eens zie je een kippenhok, dan weer een koffieschenkerij. Het volgende moment doet het huisje dienst als projectiescherm voor een filmpje waarin een boer ingrediënten verzamelt voor een lekker bakje zwart genot. Op zijn zoektocht naar melk, suiker en koffiebonen ontmoet hij een circusgezelschap. Film en voorstelling vloeien daarna weer dooreen wanneer de personages in real time opduiken: een circusdirecteur, een wervelende rupsendressage, een surrealistische tafelact met jonglerie of een sensuele tango met koffiekopje en pot. Wat een expliciet rechtlijnig verhaal over hard labuur en armoede had kunnen zijn, wordt hier een aaneenschakeling van poëtische beelden

■ Heimwee naar Tirgu Mures gaat over een Roemeense meisje dat hier in de prostitutie terechtkomt.

(Foto's Sven van Baarle / RV)

zonder de pretentie van maatschappijkritisch commentaar. Dat is ook de bedoeling van regisseuse Seuntjens, die geen loodzware voorstelling wilde brengen, maar in de eerste plaats zinnenprikkelende beelden (*DM 13/6*). Zinnenprikkelend is wel

'Corazón de café' is geen koffieklets maar lanceert 'café dansant' als nieuw begrip

het minste wat je kunt zeggen van deze *Corazón de café*: het aroma van koffie met karamel prikkelt je neus, livemuziek streelt je oren en je geeft je ogen de kost aan de inventieve kostuums in dit totaalspektakel van licht, dynamiek en de kleuren van de koffieboes: rood van buiten en binnenin wit. *Corazón de café* is geen koffieklets maar lanceert 'café dansant' als nieuw begrip.

Veel rauwer en voor de iets oudere doelgroep (14+) is Villanella's *Heimwee naar Tirgu Mures*. Het publiek neemt plaats op oncomfortabele

plastic krukjes. Maak het u vooral niet gemakkelijk is de boodschap, en daarmee is meteen de toon gezet. Hanneke Paauwe schreef en registreert deze tekst over een meisje uit het Roemeense Tirgu Mures dat met haar vriendje illegaal in België belandt en - we volgen de schrijvende logica - in Club Aphrodite aan het station Brussel-Noord verzeilt.

Het beginbeeld is ijzersterk: actrice Clara van den Broek hurkt naast een krukje, ze boort gaten erin en begint vervolgens de kruk te borduren. Naaien en genaaid worden: of hoe het zachte meisjeswerk soms hard kan worden. Op de scèneward van bedramen is tussen de ijzere veren een gsm-nummer geborduurd. Het doet denken aan een vuile wc-deur waarin contactgegevens zijn gekrast. Dat associatieve beeld verflauwt tot een cliché wanneer Van den Broek alias de zwangere Roemeense prostituee Lenutzka een zwavelstokje aansteekt: het is haar verjaardag, maar al haar dromen zijn in rook opgegaan.

Het zaallicht floept aan en ze vertelt haar wedervaren. De tekst geuigt soms van bijzonder mooie beeldspraak (de vergelijking van lief-

de met dansen!), maar gaat zich te buiten aan een opeenstapeling van harde adjectieven en details. Alles wat we ooit gelezen of gehoord hebben van *Koppen tot Telefacts* en *Humo* wordt op een hoopje gegooid (het aflossen met een kussensloop vol appelsienen laat geen sporen na, het blinde broertje van wie ze de operatie hoopt te bekostigen, de duivelse man-pooier, de wraak op haar redder en de obligate moord).

Dreigt het verhaal te ontaarden in een litanie, dan steekt het spel van Clara van den Broek daar gelukkig een stokje voor. Geleed in een maagdelijk wit jurkje richt ze zich tot een mannelijke toeschouwer. "Linker- of rechtertiet?", vraagt ze zonder verpinken. Op de ene borst is het woord 'economie' geborduurd op de andere 'tips'. Voor je het weet, staat er een rekensommetje op de vloer met de winst die je boekt als je een Roemeense hoer in dienst neemt. Die confrontatie met de realiteit wordt nog extra in de verf gezet doordat Van den Broek ook echt zwanger is: de stripteaseact waarbij ze als goochelaar haar sm-speeltjes uitstalt, doet slikken. *Heimwee naar Tirgu Mures* is een confronterende voorstelling die zich ervoor moet hoeden niet te bulken van de loodzware thematiek. Niet omdat luchtigheid het publiek meer ademruimte zal geven, maar omdat de realiteit daarna des te harder naar de keel grijpt.

WANNEER EN WAAR *Corazón de café*, van 25 tot 27 augustus op het Internationaal Straattheaterfestival van Rotterdam, op 28 augustus op het Mabatobato-festival in Waregem, www.theatertol.com
Heimwee naar Tirgu Mures, 21 september cc Ter Dilt (Bornem), 1 oktober cc De Spil (Roeselare), daarna tot eind oktober op tournee door Vlaanderen en Nederland, www.villanella.be

TOP 3

01. PROUST 4: DE KANT VAN MARCEL ★★★★★

02. HEIMWEE NAAR TIRGU MURES ★★★★★

03. ZULLEN WE HET LIEFDE NOEMEN ★★★★★

TOP02 HEIMWEE NAAR DE LIEFDE HEIMWEE NAAR TIRGU MURES

Heimwee naar Tirgu Mures door Cinderella/ Villanella. +14. Tekst en regie Hanneke Pauwe.

Het Roemeense meisje Lena wordt stapelverliefd op de vlotte Pedro die in Brussel 'werkt' en met vakantie thuis goede sier maakt. Als Pedro haar vraagt om met hem mee te gaan, aarzelt ze geen seconde. Ze zal de heerlijke 'mamaliga', de gekruide polentap die haar moeder kookt, missen, maar voor de rest gaat er een wereld voor haar open. De witte brooddagen in Brussel zijn heftig maar kort want Pedro valt zonder werk. Om hun schamele flat te behouden kan zij aan de slag als animeemeisje en even later zit ze achter een vitrine in Brussel Noord. Pedro strijkt het geld op, bedreigt haar, slaat haar. Kortom, een klassiek schrijnend verhaal van een liefdesdroom die omslaat in een nachtmerrie als de lieve minnaar een brute pooier blijkt te zijn. Maar ze is sterk en probeert te overleven, ontsnapt, komt terecht bij Steve, waar Pedro

hen weet te vinden. Hij slaat Steve het ziekenhuis in. Ze ontsnapt weer en in verwachting van Steve komt ze terecht bij een SM-madame die haar leert hoe ze zelfstandig kan werken. Ze wil haar kind houden, verlangt naar de mamaliga van haar moeder en zingt een Roemeens slaapliedje.

Clara van den Broek speelt deze solotekst van Hanneke Pauwe cru en tegelijk gevoelig met haar gebruikelijke naturel. Ze is zelf zwanger en dat geeft de voorstelling een extra realiteitsgehalte. Ze bouwt het spel heel gevarieerd op met wisselende stemmingen in haar verhaal en toepasselijke handelingen op de scène. Ze praat met het publiek, leert ons de gebarentaal van de hoer achter glas naar potentiële klanten en rekent ons voor hoeveel een pooier aan haar verdient. Er is een wereld van verschil tussen het onschuldige romantische meisje dat blind van liefde in de stront trapt en de ervaren hoer die haar klanten de les spelt inzake netheid en hygiëne. Toch verenigt Clara

Foto: Sven van Blaaf

van den Broek die twee uitersten in haar spel. Lang slikt ze alle geweld en uitbuiting van haar Pedro maar van haar klanten pikt ze geen opgeheven vinger, ook die contradictie zit in haar spel. Tenslotte wordt ze uit puur lijfsbehoud zelf gewelddadig. Op die tegenstellingen heeft Pauwe haar regie gebaseerd. Het decor is sober en afgeschermd met bedroosters, haar beroepsinstrument. In een mooi wit zwangerschapskleed zit ze met een haakwerkje te wachten op een klant. Naast haar staat het Onze Lieve

Vrouwbeeldje van haar moeder op de grond. Een groter contrast kan niet. *Heimwee naar Tirgu Mures* is een overrompelende voorstelling over stukgeslagen liefde en de drang om te overleven, de intieme wereld van illegalen die wij zelden te zien krijgen. (EV)

Op 21 september om 20u30 in CC Ter Dilt, Bornem, 03/890.69.30 en op 5 en 7 oktober om 20u in het Museumtheater in Sint-Niklaas, 03/766.39.39.

★★★★★

STERREN: 1★ slecht 2★ matig 3★ goed 4★ zeer goed 5★ uitstekend

03/THEATER

De vele slipjes van Helena

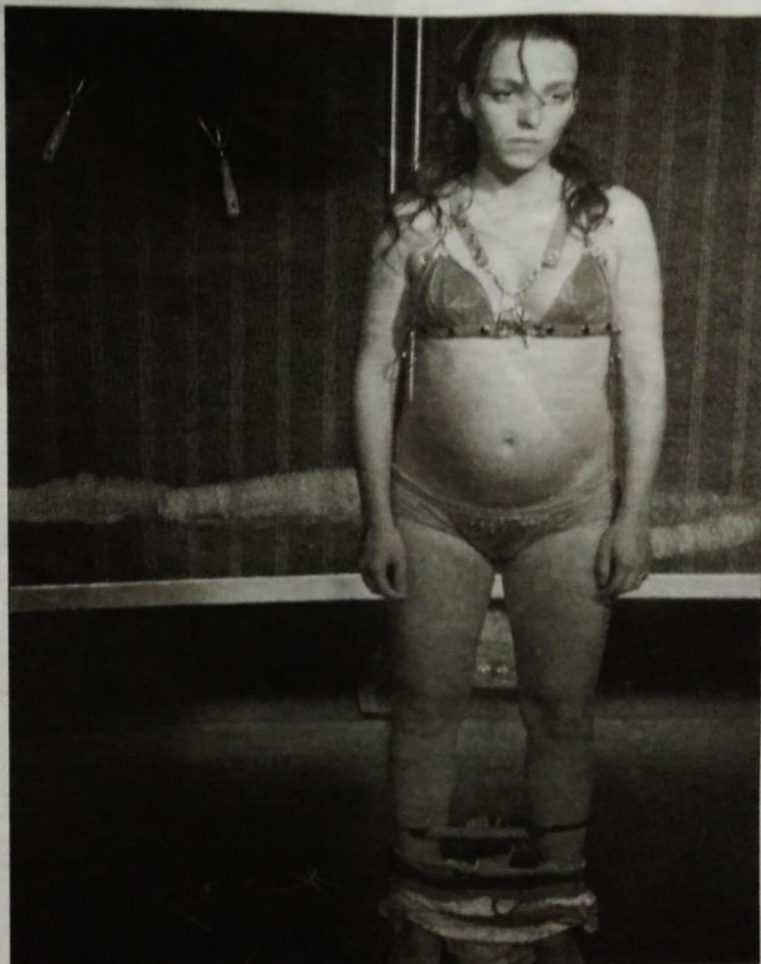
theater

„Heimwee naar Tirgu Mures“ van Villanella en Cinderella, 14+. Gezien in Antwerpen op 18/8. Tournee tot 30/10, onder meer in Bornem (21/9), Roeselare (1/10), Sint-Niklaas (5 en 7/10) en Genk (8/10). Info: www.villanella.be.

DE schrijfster en regisseur Hanneke Paauwe vertelt in *Heimwee naar Tirgu Mures* het verhaal van Helena, een Roemeense migrant die prostituee wordt in Brussel-Noord. Niet direct gaan lopen! Zeker, het levensverhaal van Helena volgt de clichés die u kent uit de kranten: een armoedige jeugd in Roemenië, een geile griezels die haar verleidt om het geluk te gaan zoeken in België, een bestaan in de Brusselse marginaliteit. Paauwe heeft er zelfs een blind broertje bij gesmeten, Nello genaamd. Ontleend aan het jankverhaal *A dog of Flanders*, dat zo populair is bij Japanse toeristen? Door de voorspelbaarheid van Helena's ongeluk krijgt de voorstelling een naturalistisch tintje: aan deze ellende valt niet te ontkomen, nooit.

Gelukkig is Helena een personage met ballen, dat niet zit te wachten op hulp van buitenaf. Integendeel, als er toch een ridder op het witte paard aan komt rijden, heeft Helena slechts een ironische wenkbrauwbeweging nodig om diens dromen naar de prullenmand te verwijzen. Ze zal zelf haar leven wel in handen nemen. Een van de vele mooie momenten in dit stuk is dat waarin de prostituee haar slipje naar omlaag trekt, en daaronder nog een slipje blijkt te dragen. En nog één en nog één. Ze blijft zich maar uitkleden, zonder iets van zichzelf te onthullen. Dat zegt veel over haar kracht.

In de actrice Clara van den Broek vond Paauwe de perfecte Helena. Van den Broek is bijzonder goed op dreef en doet dingen die ik haar nog niet zo vaak heb zien doen: ze durft haar genuanceerde, rationele spel te verlaten voor een moment van pure lelijkheid, met verwron-

Clara van den Broek als Roemeense prostituee. © Sven van Baarle

gen gezicht en een geluid ergens tussen zingen en blèren. En ze viert de teugels helemaal in de cynische entr'actes, waarin Helena het publiek voorreket hoeveel winst je kan maken als pooier of waarin een collega haar uitlegt hoe makkelijk het is om SM-meesteres te worden.

Het opmerkelijke aan deze monoloog zijn de subtiele resonanties tussen tekst, spel en decor. Neem nu het decor. Achter Van den Broek vormen rechtopstaande beddenbakken een doorzichtige ijzeren wand. In het begin van het stuk, als je nog niet weet wat Helena's beroep is, laat het decor een rommelige loods vermoeden, waarin ze illegale arbeid verricht. Als je hoort dat ze uit Roemenië komt, wordt dat

decor het IJeren Gordijn, met daarachter mooie jeugdherinneringen. Pas als Helena onthult dat ze zich prostitueert, krijgen de bedden hun definitieve inhoud.

Dat Clara van den Broek zwanger is, verhoogt nog het perverse van sommige scènes, maar het is een gemiste kans dat die zwangerschap later ook in het verhaal opduikt. Van den Broeks buik voegt sowieso iets ongreijbaars toe aan Helena's karakter; de dubbelop (dikke buik = zwanger personage) draagt helemaal niets bij. Een schoonheidsfoutje in een voorstelling die juist bewijst dat er heel wat onvermoeds schuilt achter een vrouw in een vitrine.

Mark Cloostermans

EXPLOSIEVE MIX VAN VERLANGENS & EMOTIES OGEN IN JE VINGERS

Zij is geen gewone toverfee, maar een geüpdate heks die met schaar en spuug je flap-oren stroomlijnt. Voel je je oud en lelijk? Zij kan het overtuigende wegsnijden. Zo heeft zij de neus van één van de K3 meisjes - je weet wel wie - vervangen. Ze kan zelfs een man veranderen in een vrouw - zoals bij Belle Perez - roddelt haar kat. Ze maakt je weer mooi en vrolijk, maar de sapjes uit haar mixer en blender kunnen je net zo goed veranderen in een rat of een kat. Haar leven is tegelijk grappig en triest. In haar navelstreng zat al een briefje met de boodschap dat dit kind het in de toverkunst

ver zou brengen. En dan haar kat Cabillaud. Dat is gewoon een man in een poezenvel. Hij werd als kind door zijn ouders samen met allerhande rotzooi onder het tapijt geveegd. Tot de boel ontplofte en hij als wees ging rondzwerven. Niemand zag naar hem om, niemand die hem streelde. Toen las hij haar advertentie: 'poes gezocht om zich te laten strelen'. Hij bond een poezenvel op zijn rug en werd aangenomen. Maar ze streelt hem niet. 'Uw hand kan niet strelen, uw hand kan alleen maar snijden en corrigeren', zegt hij. Per ongeluk slikt hij één van haar drankjes en wordt zo een echte kat.

Hanneke Paauwe bouwt haar fantasiewereld op met tekst, spel en beelden. Zij test de aaibaarheidsfactor van kwetsbare mensen op zoek naar hun verloren ego's en een beetje warmte. Het resultaat is een explosief mengsel van verlangens en emoties tegen de

achtergrond van sterke muziekjes zoals *Euridice* van Purcell.

Ogen in je Vingers is een fysieke voorstelling met een leuke afwisseling tussen vertellen en actie, met zin voor humor gespeeld door rasacteurs Goele Derick en Hans Van Cauwenberghe. Vooraf wandel je door acht schemerige kasten waarin de heks haar spullen opslaat. Daar tasten de ogen in je vingers naar haar knettergeke objecten. (EV)

***Ogen in je Vingers* van Cinderella en Villanella, vanaf +8 jaar. Tekst: Hanneke Paauwe. Spel: Hans Van Cauwenberghe en Goele Derick. Decor en kostuum: Sara Dykmans. Nog op 30 en 31/8 en op 2/9 om 17u in deSingel, Antwerpen. Info: 03/248.28.28. Op 15/10 om 15u in het Kasteel van Schoten. Info: 03/680.23.40.**

FOTO SYEN VAN BAARTE

Villanella serveert denkvoer

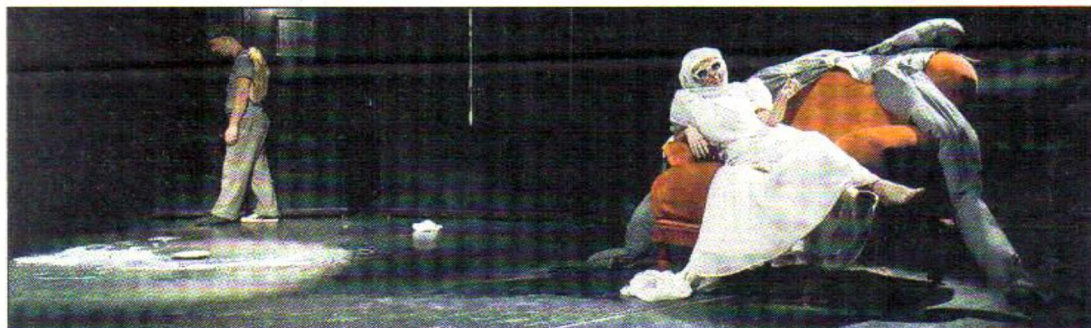
ANTWERPEN - Op het theaterfestival kun je nog tot en met 2 september de beste voorstellingen van het voorbije seizoen zien. Nieuwe (Villanella)producties zijn *Double Bill* van de jonge theatermaker Jan Geers en *Ogen in je vingers* van Hanneke Paauwe.

Jan Geers is een nieuwe naam die een cult-status kreeg met zijn twee monologen. In *Double Bill* liet hij twee actrices de beide monologen, gebaseerd op citaten uit de filmgeschiedenis, brengen. Het is een leuke voorstelling voor filmfanaten, die ongetwijfeld scènes uit Amerikaanse gangsterfilms en *Lord of the Rings* zullen herkennen, maar ons raakte deze voorstelling de kouwe kleren niet. *Ogen in je vingers* van gevestigde waarde Hanneke Paauwe is andere koek. Je moet je door zeven kasten wurmen om in de werkkamer van een hedendaagse heks (Goe-

le Derick) en haar katjongen (Hans Van Cauwenberghe) te belanden. Het is een maffe, David Lynch-achtige voorstelling waarin Derick tegelijk een kwaadaardige kol en een door de liefde getormenteerde vrouw speelt en Van Cauwenberghe een kat die eigenlijk een jongen is. Ook qua aangeraakte onderwerpen is *Ogen in je vingers* verrassend. Verhalen over genetische manipulatie, cosmetische chirurgie, maar ook donkere sprookjes à la Peter Verhelst in deze voorstelling voor iedereen vanaf acht jaar! Als er nog een beetje gewerkt wordt aan het tempo van deze vertelling, groeit *Ogen in je vingers* uit tot één van de theatersensaties van het nog prille seizoen.

Peter HAEX

■ 'Ogen in je vingers is nog tot en met 2 september te zien in deSingel. Info: 03-248.28.28, www.desingel.be

Ogen in je vingers: theatersensatie to be.

Foto GvA

Gazet van Antwerpen, 1-9-06.

“Sneeuwwitje is een rebelse meid”

Sneeuwwitje die de pest heeft aan haar stiefmoeder, vervelend doet en uitdaagt. Zo gaat dat als de Nederlandse theatermaker Hanneke Paauwe een sprookje van Grimm aanpakt.

• In het klassieke sprookje van Grimm draagt de beeldschone Sneeuwwitje lijdzaam haar lot, en is de boze stiefmoeder onmenselijk en moordlustig. De Nederlandse Hanneke Paauwe pakt het in haar theaterbewerking een tikje anders aan. De stiefmoeder wordt een stuk menselijker, Sneeuwwitje een meid vol streken en verzet.

“Sneeuwwitje en de 77 vergiften was eerst een monoloog met alleen Sneeuwwitje in een kist, maar toen Villanella me vroeg om er een zaalvoorstelling van te maken, hebben we er een tweede actrice bijgehaald. Het stuk vertrekt nog altijd van het sprookje, maar toont nu meer de kwetsbaarheid van beide personages. De monoloog focust vooral op het gemis van een ouder. Sneeuwwitje heeft haar echte moeder namelijk nooit gekend, die stierf in het kraambed.”

Maatschappelijke relevantie

In de nieuwe bewerking staat vooral de weinig vanzelfsprekende band die Sneeuwwitje en haar stiefmoeder hebben en de strijd die ze onderling voeren centraal.

“Ik probeer mijn stukken altijd een maatschappelijke relevantie te geven. Als je vandaag naar de samenleving kijkt, kan je alleen maar vaststellen dat veel kinderen gescheiden ouders hebben en met stiefouders leven. Dat is veel minder vanzelfsprekend dan iedereen denkt. Een vreemdeling in onze samenleving is al lastig, en al helemaal in de kleine samenleving van een gezin.”

Sneeuwwitje op de planken, een stuk stouter dan in het sprookje. FOTO MAAKE BUYS

De Sneeuwwitje van Hanneke worstelt met de nieuwe mama en gedraagt zich soms onuitstaanbaar. “Zo erg dat kindjes na een try-out zelden dat ze de stiefmoeder liever vinden”, lacht Hanneke Paauwe. “Nee, mijn Sneeuwwitje is zeker geen doetje. Het is best een rebelse meid. En de stiefmoeder is niet het prototype van de feeks.”

Een intrigerende titel, toch. Zijn de dwergen vervangen door vergif? (lacht) “Nee, de dwergen doen nog mee. De 77 vergiften staan voor de verschillende manieren waarop Sneeuwwitje haar stiefmoeder pro-

beert weg te werken. Meer wil ik niet verklappen. Het stuk zit vol humor, maar het gaat er soms ook heftig aan toe. Zo zit er een levendige moordfantasie in, en krijgen kinderen tips om indringers buiten te werken. Het is allesbehalve een zoetsappig stuk, maar ik denk wel dat kinderen vandaag iets gewoon zijn. Bovendien houden de meesten van een portie gruwel.”

Tragisch

Sprookjes hebben een happy end. Geldt dat voor deze productie ook? Hanneke Paauwe laat niks los. “Ik

kan alleen zeggen dat het stuk een béétje tragisch eindigt. Niet dat het slot moord en doodslag is, maar het is evenmin zo dat alles tussen Sneeuwwitje en haar stiefmoeder koek en ei is...”

EEFJE RAMPART

❶ *Sneeuwwitje en de 77 Vergiften*, op 12 en 13 februari in Rataplan Bergerhout (03/292.97.40), daarna ondermeer in Mortsel (6/3), Brecht (8/3) en Herentals (1/4). www.villanella.be

Sneeuwitje en het kindermisbruik

'Sneeuwitje en de 77 vergiften' van Hanneke Paauwe rammelt aan alle kanten, maar veegt ook lekker zijn voeten aan al wat kan en mag.

VAN ONZE MEDEWERKER

WOUTER HILLAERT

ANTWERPEN | Eindelijk gebeurt er nog eens wat in het jeugdtheater. Het is nu eenmaal niet zo onschuldig om alle kindjes met gescheiden ouders te vragen hun vinger op te steken, terwijl die ouders er naast zitten.

Nog een scène: Sneeuwitje fantaseert over de stiefmoeder waarmee haar vader zal komen aanzetten. 'Waarschijnlijk zo één die aan nordic walking doet, met een wiebelende kont, een push-up en een piercing daar vanonder.' De stiefmoeder zelf grijpt haar lucht-bazooka, haalt de veiligheidspal over en knalt Sneeuwitje koud af. 'Tsjiktsjik, baaam!'

Het is de hele voorstelling. Met grove middelen gaat Paauwe los op allerlei kleinigheden die nu eenmaal bij sprookjes horen. Sneeuwitje een slachtoffer? Hier wordt ze een onhandelbare puber die over alles een grote bek opzet, maar elke tegenreactie afkapt met 'saaaai!'. Er zijn er voor minder in het bos gedropt.

De stiefmoeder van haar kant blijkt lang de begrijpende ziel, met pannenkoeken als zoenoffer. Op kousenvoeten beweegt ze zich door dit nieuw samengestelde gezin, tot ook zij ontploft. Haar tirade tegen kinderen is pure levenshaat, verkocht als humor. 'Dat kakt, dat vreet, en na een paar bevallingen kan je je borsten gebruiken als sjaal.'

Zevenenzeventig vergiften is nog spaarzaam geteld, voor alle gal die Paauwe hier ophoest. Toch opent zich onder al dat sarcasme een veelgelaagde bespiegeling over vrouwbeelden, de onzin van goed en kwaad en de binnenvette-rij in moeilijke gezinssituaties. De wereld is geen sprookje, waarom dan harmonie verkondigen? Zo spelen actrices Sarah Bourgeois en Janne Desmet op fascinerende wijze kinderen en ouders uiteen, wanneer ze één toeschouwertje vragen om de koning te komen vertolken. Er hangt niet minder dan kindermisbruik in de lucht. Het jongetje zelf vindt het geweldig.

Sneeuwitje en de 77 vergiften is ook geweldig. Het is het barokke

'Mijn stiefmoeder wordt er waarschijnlijk zo één die aan nordic walking doet, met een wiebelende kont en een piercing daar vanonder'

geweld van een regie die explodeert, in plaats van te begrenzen. Horror, playback, fantasy, mime, hardcore, stand-up: geen genre zo gek of het duikt wel ergens op, telkens als een nieuw verkleedpartijtje. Paauwe loopt er op den duur zelf in verloren. Ze heeft alle grenzen geslecht, maar is haar eigen *darlings* vergeten. Ons hoor je daarover niet malen. Onverschrokkenheid is een schaars goed in theater.

Op reis tot 2 april.

www.villanella.be

★★★★☆

Sneeuwitje is een onhandelbare puber. © Maaike Buys

'Ik hoop dat het echt bloed is', hoor ik een jongetje achter mij zeggen als hij gaat zitten en het plastic met rode vlekken op de scène ziet hangen. Zijn wens gaat gedeeltelijk in vervulling: echt bloed vloeit er niet, maar een vooral verbale wreedheid tussen stiefdochter en moeder/stiefmoeder en dochter maakt deze *Sneeuwvitje* tot theater dat een leuk griezelig spiegelbeeld van het gezin als hoeksteen van de samenleving is voor alle (stief)kinderen in – zoals dat heet – nieuw samengestelde gezinnen. (Stief)dochter en (stief)moeder kunnen elkaars bloed wel drinken.

Hanneke Pauwe heeft uit het sprookje van Sneeuwvitje het thema van de jaloezie van de stiefmoeder tot haar nieuwe dochter grotesk uitvergroot, en wederkerig gemaakt: ook Sneeuwvitje is jaloers – op de nieuwe vrouw die haar papa afpakt.

Pauwes sprookje begint met een dwerg die harten van gestorvenen recycleert, ze in potten op sterk water bewaart om ze voor nieuwe mensen te hergebruiken. Zo ook wordt na haar dood Sneeuwvitjes hart voor later opgeborgen. En dan zakt het plastic doek met de rode vlekken, en verschijnt een heerlijk astraint wicht, de nieuwe Sneeuwvitje: een kind dat geen blad voor de mond neemt, en in strijd gaat met haar nieuwe moeder. Alle latente clichés en vooroordelen al dan niet uit sprookjes rollen over de vloer, en met dat alles wordt in alle lust gedold. Het publiek wordt er zeer direct bij betrokken. Een kind als vader op de scène, het stellen van vragen zoals 'dat is toch zo?' of heel direct: 'hoeveel kinderen van gescheiden ouders zitten hier?' Ik had soms de indruk dat de ouders er het moeilijker mee hadden dan de kinderen. Als Sneeuwvitje tegen haar moeder fulmineert en haar voor alles en nog wat uitmaakt, was het gegrinnik niet te stuiten. Janne Desmet als Sneeuwvitje en Sarah Bourgeois als de stiefmoeder schmieren erop los, stappen uit hun rollen, maken zichzelf tot een lachwekkende dubbele karikatuur om dan plots ingetogen oprecht emotioneel te reageren. Als flexibele actrices weten Janne en Sarah steeds opnieuw hun personages onderuit te halen. Het is echt niet zo dat het publiek als één blok achter Sneeuwvitje staat en de stiefmoeder haat. De stiefmoeder heeft feeksachtige neigingen, maar ook Sneeuwvitje ontpopt zich tot een verwend, arrogant en jaloers nest. Heerlijk is het om hen bezig te zien en te horen in hun verbale steekspel.

Een echt logisch opgebouwde verhaallijn heb ik niet ontdekt. Als toeschouwer raak je in de ban van het spelplezier van de twee personages, en van de rake uitspraken uit de mond van een klein kind of een moeder. Beiden willen hun frustraties in de schoen van de andere schuiven. Tekst, de uitwerking van het thema, de bijwijlen zalig grimmige humor, en het spel overtuigen meer dan ruimschoots. En wat er met het hart van Sneeuwvitje dan verder gebeurt, tja... niet alle sprookjes eindigen als sprookjes.

RECENSIE KNACK SNEEUWVITJE: * * * Els Van Steenberghe

'U zegt wel eens dat u uw kinderen achter het behang wil plakken?', aldus Sneeuwvitjes stiefmoeder tegen het publiek, 'Onzin! U wil soms simpelweg hun hoofdjes spiesen'. De opmerking wordt ongemakkelijk lachend onthaald. Gelukkig is het publiek wel wat gewoon van deze pinnige stiefmoeder en haar niet minder sluwe stiefdochter Sneeuwvitje.

Listige zoetkoek

De stiefmoeder wordt met verve vertolkt door Sarah Bourgeois. Ze deelt de planken met Sneeuwvitje alias Janne Desmet in Sneeuwvitje of de 77 vergiften (* * *). De creatie bevestigt wat we al een tijdje vermoeden: met Desmet is een spitante actrice opgestaan die van het voor kinderen spelen een tomeloze en vooral intrigerende energiestoot krijgt. Met grandioos spel tot gevolg. Zij speelde eerder dit seizoen de pannen van het dak in Dimitri Leues Brooddoos (BRONKS) en overtreft deze prestatie ei zo na in Hanneke Pauwes bewerking van het bekende sprookje.

Pauwe bewijst met deze voorstelling opnieuw dé theaterdame te zijn die met haar grenzeloze fantasie en neus voor scherpzinnigheid de snoepgeur uit de jeugdtheatergordijnen kan kloppen. Die gordijnen zijn in Sneeuwvitje en de 77 vergiften vervangen door een vaal plastic gordijn waarachter een nepgouden wereld schuilgaat. De scène wordt afgebakend door twee bokalen waarin harten op sterk water dobberen. Ziedaar, Pauwes verbeelding van het 'opvissen' van klassiekers: het zijn als harten op sterk water die in een hedendaags lijfje geplaatst worden.

Zo geschiedt met de harten van Sneeuwvitje en de stiefmoeder. Misschien kunnen de twee het anno 2011 beter met elkaar vinden? Helaas! Beide harten botsen als vanouds. Al wordt er een jonge koning uit het

publiek gehaald om de gemoederen te bedaren en te verzoenen.

Met deze creatie verkent Paauwe een typisch jeugdtheatertrucje: de kinderen laten meespelen in het verhaal. Ze gaat net wat verder en laat de personages listig spelen met de kinderen. Dit gebeurt allemaal binnen de gekende verhaallijn van het sprookje. Paauwe doet niet veel meer dan het verhaaltje inkleuren met actuele ouder-kinddiscussies. Maar door de speldrift van beide actrices, de baldadige verbeelding en de originele aanpak (oude verhalen zijn oude harten op sterk water) overtuigt deze creatie als pittig jeugdtheater over al te voorspelbare situaties uit een kinderleven.

ook te tekstbewerking werd met erg gemengde gevoelens gehaald. Vanwege de controverse en de hoog oplopende meningsverschillen, vond de jury het gepast deze voorstelling bij de nominaties op te nemen. Zonder bij voorbaat al een definitief oordeel uit te spreken is het ongetwijfeld een productie die het debat aanzwengelt rond het Nederlandse en Vlaamse theaterkijken, het belang van vernieuwing, en het vraagstuk van de publieksparticipatie in de grote zaal-voorstellingen. De jury werd het alvast wel eens over het feit dat *De Hongerende Weg* als inventieve aanpak van locatiewerk, en als creatieve montage, een inspirerende voorstelling is geworden.

REGIE: LIESBETH COLTOF EN RIEKS SWARTE SPEL: SAMORA BERGTOP, LINDAI BOOGERMAN, BEPPE COSTA, THEO FRANZS, FERDI JANSEN, SIEM VAN LEEUWEN, TESSA DU MÉE, BRIGHT O'RICHARDS, MAUREEN TAUWNAAR, HANS THISSEN, RAFAËL TROCH
TEKST: BEN OKRI VERTALING: MARTHA VOOREN BEWERKING: RIEKS SWARTE EN LIESBETH COLTHOF
DRAMATURGIE: CAREL ALPHENAAR MUZIEK: BEPPE COSTA, HANS THISSEN
DECORONTWERP EN POPPEN: RIEKS SWARTE KOSTUUMS: CARLY EVERAERT
LICHT: CASPER LEEMHUIS REGIE ASSISTENTIE: LISE-LOTT KOK

PREMIÈRE OP 19 SEPTEMBER 2003 IN DE TONEELSCHUUR, HAARLEM

TONEELGEZELSCAP HUIS AAN DE AMSTEL MAAKT ONDER ARTISTIEKE LEIDING VAN LIESBETH COLTOF VOORSTELLINGEN VOOR KINDEREN, JONGEREN OF VOLWASSENEN. HUMOR, GROOT PLEZIER IN HET SAMENSPLEN EN EEN VERBEELDING DIE RECHT TOT HET HART SPREEKT ZIJN DE BOUWSTENEN VOOR DE VOORSTELLINGEN. HUIS AAN DE AMSTEL SPEELT NIEUW REPERTOIRE, BEWERKT TONEELKLASSIEKERS, MAAKT COLLAGE EN LOCATIE-VOORSTELLINGEN EN WERKT VEELVULDIG SAMEN MET MUZIKANTEN EN COMPONISTEN. HET HOUDT VAN DE UITDAGING VAN HET ONBEKEND EN ONVOORSPELBAAR EN VERWELKOMT GRAAG INVLOEDEN VAN BUITENAF. DAT KUNNEN ANDERE THEATERMAKERS ZIJN, OF GEZELSCHAPPEN UIT PALESTINA OF RUSLAND, VERSTANDELIJK GEHANDICAPTEN, DANSERS, BEELDEND KUNSTENAARS, OF JONGEREN DIE OOK EEN EIGEN CULTUUR NAAST DE GEMEENSCHAPPELIJKE NEDERLANDSE HEBBEN. DEZE ONTMOETINGEN LEIDEN TOT AVONTUURLIJKE PROJECTEN EN NIEUWE THEATERVORMEN EN COMBINATIES.
MEER INFORMATIE: WWW.HUISAANDEAMSTEL.NL

FIRMA RIEKS SWARTE IS EEN THEATERBEDRIJF ONDER LEIDING VAN THEATERONTWERPER EN -REGISSEUR RIEKS SWARTE. VOORSTELLINGEN VAN DE FIRMA ZIJN VOORNAMELIJK TE ZIEN IN HET KLEINE ZALENCIRCUIT VAN NEDERLAND EN BELGIË. DAARNAAST MAAKT DE FIRMA LOCATIEVOORSTELLINGEN EN COPRODUCTIES MET ANDERE GEZELSCHAPPEN. KENMERKEND VOOR HET WERK VAN DE FIRMA IS DE BEELDDE KRACHT IN DE VOORSTELLINGEN EN HET SAMENSPLEN TUSSEN DE TONEELSPELERS EN HET BEELDDE. ONDERWERP VAN DE PRODUCTIES IS VAAK DE GESCHIEDENIS, DE KINDERTIJD, DE VERBEELDING OF POLITIEK. RIEKS SWARTE IS VOORAL BEKEND GEWORDEN DOOR ZIJN 'SPEELGOED-VOORSTELLINGEN'. KENMERKEND VOOR DEZE VOORSTELLINGEN ZIJN HET KLEINE FORMAAT, HET BEELDDE MATERIAAL EN DE KINDERLIJK LOGISCHE MANIER VAN SPELEN. DE VOORSTELLINGEN VAN FIRMA WORDEN GEPRODUCEERD DOOR STICHTING TONEELSCHUUR PRODUCTIES.
MEER INFORMATIE: WWW.FIRMARIEKSSWARTE.NL

Toelichting van de jury bij de winnaar van het 1000Watt Lichtpunt 2003

HANNEKE PAAUWE

Het Lichtpunt voor Hanneke Pauwe is vooral een teken van waardering voor de originele manier waarop deze maakster bezig is met het voortdurend in vraag stellen, omkeren, becommentariëren en vernieuwen van de eigen theaterdiscipline.

In *Smeltende Gedachten* onderwerpt ze een klein publiek van zo'n 15 toeschouwers aan een priemende vragenronde naar hun meest

intieme gedachten. Vraag na vraag worden ze op de meest geleegd over hun eigenwaarde, geloof in God, hoop, liefde, en meest geheime gedachten. Door de directe confrontatie en de beminnelijkheid van het opzet, wordt een interactiviteit bereikt die anders zelden bereikt wordt in het theater.

Ook met *Het Geheimenarchief* zoekt Pauwe naar een andere invalshoek om de verhouding tussen publiek en performer mee uit te tekenen. In opdracht van Bronks herschiep zij de kelders van het festivalcentrum het Hof van Grimbergen tot een kelder vol verrassingen. De voormalige archiefkamer werd een opslagplaats voor de meest intieme gedachten van de bezoekers, die vooral niet door de andere toeschouwers mochten worden gelezen. Onder de trap bevond zich de matras van de directrice, bedekt met papieren zakdoekjes van haar vele huilbuien. Personage na personage wordt ons voorgesteld. In een geleid bezoek waar je je zelf, of aan een mede-bezoeker gekluisterd, met behulp van een koptelefoon en een pil-lamp doorheen worstelt.

Hanneke Pauwe slaagt erin om geen vrijblijvend locatiewerk te maken, maar de ruimte letterlijk tot tegenspeler om te toveren. De omgeving verschuift van een dankbaar decor voor het plaatsen van theatrale situaties, tot een personage, waardoor de werkelijkheid, de lege kelders en het triest aandoende tochtgat achter een laagstaand deurtje, ineens een heel ander aanzicht krijgt.

Ook haar voortdurende zoektocht naar het aanhalen van de relatie tussen performer en publiek werkt inspirerend. Tijdens de bijzonder meeslepende monoloog *De Potloodmoordenaar*, schreef Pauwe voor één van de toeschouwers een portret, dat aan het einde van de voorstelling werd voorgelezen.

Telkens weer weet Pauwe op die manier de toeschouwer op een prikkelende wijze voor zich te winnen, hem binnen te lokken in haar fantasiewereld, hem deel te maken van haar verbeelding, die op dat moment ook de zijne wordt.

Hanneke Pauwe heeft de laatste jaren getoond niet alleen een bijzonder begenadigd schrijfster te zijn, maar ook een innovatieve, originele en volstrekt eigen stem binnen het theaterveld. De jury is ervan overtuigd dat haar werk een voorbeeld kan zijn voor jonge makers, vooral in die mate dat het zich niet laat kopiëren, maar dat het aanzet tot het ontwikkelen van een eigen, persoonlijke creativiteit, die telkens opnieuw verrast.

Hanneke Pauwe, foto Philip Zilton

HANNEKE PAAUWE (1962) GROEIDE OP IN DOETINCHEM EN WOONT SINDS 1993 IN BRUSSEL. DAT IS KLEIN NEDERLAND MET VLAAMSE GROOTSTADAMBITIES. NAAST THEATERMAAKSTER IS ZE BOEKENSCHRIJFSTER EN BEELDEND KUNSTENARES. EEN MOND VOL. MAAR NIET ZONDER TANDEN. HAAR EERSTE ROMAN *VENUSVINGERS* WERD OP LOF ONTHAALD, VOOR HAAR THEATERWERK LOOPT HET DOORGAANS STORM. BESCHOUW HANNEKE PAAUWE ALS DIVA VAN DE SCHERPE BLIK. DE POPSTER VAN DE LITERAIRE MINIATUUR. ACTIEF ALS IMMER PUZZELLENDE SPINDOCTOR IN THEATER, LITERATUUR, DARKROOMS OVERAL IN HET LAND, BEELDDE KUNST EN HET RADERWERK VAN ALLEDAG.
VOOR EEN PORTFOLIO VAN HANNEKE PAAUWE: WWW.VILLANELLA.BE

Bühne

Junges Ensemble im Wald

Man durchforstet den Wald um Schloss Solitude. Die Königin (Sarah Kempin) sucht dabei schluchzend nach dem verschollenen Sohn, Prinz Felix (Martin Theuer). Der war eine Frühgeburt, immer schon sensibel und lebte bis dato in einem gläsernen Zimmer – kein Kind für einen Ort, an dem es von Hexen nur so wimmelt.

Sarah Kempin und Hannes Michl im Wald
Foto: Metz

„Waldflucht“ ist das vorerst letzte Projekt der Reihe „FreiSpielZeit“, für welches die Schauspieler des Jungen Ensembles Stuttgart (Jes) gerade mal drei Wochen Zeit zur Vorbereitung hatten. Bei Regisseurin Hanneke Paaues modernem Outdoor-Märchen folgt der Zuschauer den Ermittlungen im Fall des verlorenen Sohns. Dabei begegnet er obskuren Wesen: der personifizierte Tod Ludovic Lebewohl (Alexander Redwitz) philosophiert über Liebe und Leben, die Rabenkinder krächzen wider Leistungswahn und Perfektionismus, der schon den Jüngsten zu viel abverlangt. Neun Schauspieler und Ausstatterin Michaela Brosch mystifizieren den Forst mit gewaltiger Liebe zum Detail: Wecker baumeln am Baum, kleine Einhörner verstecken sich unter Büschen. Doch nicht nur die blättrige Bühne besticht. „Was macht dich zu du?“, will das dreiköpfige Orakel wissen, fragt nach Identität jenseits von Name und Personalausweis. Felix weiß zumindest, was er nicht ist: er will weder Vorzeigeobjekt noch Selbstverwirklichungschance seiner Eltern sein. Die von Wohlwollen, doch übersteigter Sorge und viel zu hohen Erwartungen geprägte Eltern-Kind-Beziehung erscheint, zumindest in Teilen, Beobachtern jeden Alters bekannt. Schön, wenn Märchenhaftes auch den desillusionierten Erwachsenen bewegt. Weniger schön, wenn's regnet. (coe)

- Weitere Vorstellungen: 12. und 13. 5., 11 Uhr; Spielort: Schloss Solitude

www.jes-stuttgart.de

Laika opent viersterrenhotel

jeugdtheater

Laika speelt „Percursos“ (vanaf 14 jaar). Nog op 24/4, van 27 tot 30/4 en op 1 en 2/5 in Hotel Tomilho, Hardenvoort 53, Antwerpen-Dam. Info: 03-230.81.91 of www.laika.be

SINDS een actrice eens haar mondinhoud in mijn schoot spuwde, sta ik wantrouwig tegenover participatietheater. Laika is de uitzondering op de regel. Met elke voorstelling slaagt het gezelschap erin om het publiek op zijn gemak te stellen en tot deelname te verleiden. Voor *Percursos* krijgen de mensen van Laika de hulp van het Portugese gezelschap Teatro Regional da Serra do Montemuro, en het resultaat is grandioos.

Percursos is een locatieproject in Antwerpen Noord. Daar staat naast het spoorwegemplacement een oud opleidingscentrum voor treinbestuurders. Het gebouw is op een mooie, romantische manier vervallen.

De toeschouwer is een reiziger, die bij het vallen van de avond arriveert in Hotel Tomilho. De sfeer is die van *Fawlty Towers*, maar gedubt in het Portugees: geschreeuw, geren, hevige gebaren, onverstaanbare verwelkomingen. De reiziger krijgt een koffer in de hand gedrukt en wordt de trap op gestuurd. Hij

staat voor een fictief verblijf van één nacht.

Een bezoekje aan de uitgebrande privé-eetkamer, waar mama Tomilho de dood vond in een uitslaande gourmetbrand, is verplichte kost. Een van de bedienden vertelt in het Portugees hoe het ongeluk plaatsvond: de reiziger knikt meelevend en doet alsof hij het relaas begrijpt. Het is ook niet eenvoudig om een minuut stilte in acht te nemen, als de gasten in de belendende ka-

Keer op keer wordt er contact gemaakt met het publiek; de makers creëren een intieme, niet-opdringerige sfeer

mer ruziën over de vraag of Claus' *De koele minnaar* lezen al dan niet een subtiel echtelijk verwijt is.

In de eenzaamheid van zijn eigen hotelkamer wordt de reiziger bestormd door de Vragen des Levens. Daarbij geholpen door de filosofisch ingestelde hotelhouder die de ene diepzinnige vraag na de andere afvuurt. Het is zaak de kamer zo snel mogelijk weer te verlaten en wat contacten te leggen. Het hotel heeft enkele vaste gasten die maar al te graag een praatje maken.

De gehandicapte zolderbewoner heeft zijn frustratie weer eens niet onder controle. De blinde danseres in de balzaal is op zoek naar iemand uit haar herinnering: uw recensent mocht met haar dansen, maar ook hij was niet degene die zij miste. In een lange gang van het hotel wonen zowel een anorectische majorette als een taxidermist, die vertelt over haar eerste liefde terwijl ze zich klaarmaakt om een knaagdiertje te prepareren.

Overal hangen sterke geuren in de lucht. Keer op keer wordt er contact gemaakt met het publiek; de makers creëren een intieme, niet-opdringerige sfeer. Ze gaan met opzet vlak naast je zitten, bieden koffie en stukjes appel aan, of nodigen je uit om met hen onder de douche te gaan staan. Hun verhalen over nooit gevonden of verloren intimiteit zijn bedacht door de Vlaamse schrijfster Hanneke Pauwe. Het zijn perfecte theaterteksten: de lacunes in de teksten kunnen gevuld worden met sfeer en goede acteerpresetaties.

Ten slotte is de nacht voorbij. De gasten worden naar de grote eetzaal geroepen, voor een ontbijt dat een *trompe l'oeil* blijkt te zijn. In een wereld waarin, zoals het cliché zegt, „niets is wat het lijkt“, kan je alleen op je gevoelens vertrouwen.

Mark Cloostermans

Hanneke Paauwe

De vrouw als verbeelding van het leven.

Els Van Steenberghe.

Ook in 'Verboden toegang' heet de uit Nederland afkomstige en in Brussel levende auteur en theatermaker Hanneke Paauwe u welkom in een getormenteerde vrouwenwereld.

Op bezoek

Zo, vanavond gaat u op bezoek bij Hanneke Paauwe. Letterlijk. In elke creatie van Paauwe wordt u door enkele personages verwelkomd in hun even bonte als bijzondere wereld. In 2005 – toen haar carrière goed van de grond kwam als theatermaker – nodigde ze de toeschouwers in *Op bezoek* daadwerkelijk uit in haar 'hangplek'. Je gleed een gezellige hut vol prullaria – herinneringen aan reizen – binnen en kreeg bij elk voorwerp een verhaal te horen. Enigszins met tegengoesting kroop je nadien terug uit de hut. Die persoonlijke band met de toeschouwer was ook inherent aan *De Potloodmoordenaar / Portretterrie* waarin een toeschouwer een poëzieportret kreeg – na een persoonlijk gesprek – van Paauwe terwijl de andere toeschouwers het verhaal over *De Potloodmoordenaar* beleefden.

Iets minder direct ging Paauwe de confrontatie met de toeschouwer aan in *Smeltende gedachten* (een installatie in een kamer waar een meisje in witte baljurk te midden een bad blauwe inkt stond en er vragen afvuurde op de toeschouwers), in *In memoriam* (een begraafplaatswandeling/theater-voorstelling) of in *Heimwee naar Tirgu Mures* (waarin je op taboeretjes omheen de vertellende actrice / prostituee zat).

In *Verboden toegang* beperkt die communicatie zich tot stout oogcontact tussen u en twee dames wier leven synoniem is voor het begrip 'probleem'.

De vrouwen van Hanneke Paauwe

Moeders, dochters, reizigers, tovenaressen, verpleegsters, archivariessen, wilde vrouwen, van verdriet waanzinnige vrouwen, surrogaatmoeders, heksen, kwetsbare meisjes, moeders zonder kinderen (dus: vrouwen die heel graag een kind willen maar niet zwanger raken / kunnen worden)... Allemaal vinden ze hun plekje in het theateruniversum van Paauwe. Zoals Arne Sierens het volkse tot metafoor maakt binnen zijn theaterverhalen over (samen)leven en Guy Cassiers in de topliteratuur de ideale uitgangspunten voor zijn meesterwerken vindt, zo vindt Paauwe in vrouwen en/of 'het vrouw zijn' de ideale kapstok om haar verhalen aan op te hangen. Welneen, dit is geen 'exclusief voor vrouwen' -theater. Dit is theater dat vanuit de vrouw vertelt, fantaseert en reflecteert over het leven van elkeen.

In dit geval het vergruizelde leven van twee zogeheten 'probleemmeisjes' aan wiens puberslaapkamerdeuren ongetwijfeld een verbodsteken hangt: 'Verboden toegang'. Vaak geldt dat verbod niet alleen voor de slaapkamer maar ook en vooral voor hun hart. Dat hebben ze angstvallig afgesloten van de wereld uit angst dat het nog meer gekwetst zou worden. Straks, in de voorstelling, zult u horen hoe een van de twee meisje beschrijft dat '*mijn lichaam zichzelf sloot*'. Alle gaatjes gingen dicht, een daad van zelfverdediging en zelfbescherming....

Uit gesprekken met enkele probleemjongeren puurde Paauwe een even rauwe als beklijvende tekst. In die tekst stellen twee meisjes –vanavond met verve vertolkt door Anna Vercammen en Laura de Vries – zich aan het publiek voor. Van binnen en buiten, van kop tot teen. Letterlijk en figuurlijk. Ze doen dat in een, voor Paauwes doen, vrij sober maar daarom niet minder fantasierijk decor. Zonder te veel te verklappen: het enorme witte object achteraan op de scène belichaamt de hoop van de meisjes, de zwarte hand (met zéér scherpe nagels...) vooraan op de scène symboliseert al de miserie van de meisjes. En die miserie is frappant genoeg synoniem voor 'moeder'.... Het maakt de voorstelling tot even glashelder als vlijmscherp verteltheater.

De 'boodschap' van Paauwe

Hanneke Paauwe knoopt in al haar teksten en voorstellingen fantasie aan tederheid en empathie. Empathie voor zij die gebukt gaan in het leven onder zorgen, waangedachten, zichzelf en/of anderen. Paauwe staat uiterst gevoelig in het leven, observeert haar stad en omgeving voortdurend en puurt daar gedachten, beelden en ideeën uit. Die gevoeligheid vertaalt ze naar voorstellingen die telkens opnieuw overrompelen in en door hun directheid en hun lak aan taboes. Paauwe krabt met haar pen en regievingers het laagje vernis van onze ziel en woelt in onze pijnen, verlangens, zorgen en herinneringen. Ze woelt grondig maar ze doet het steeds voorzichtig en met respect. Zodat het woelen veeleer zalft en troost dan piekt en kwetst.

In elke voorstelling verbindt ze zo de waanzin aan het 'normale' én de hoop aan de wanhoop. Kortom, na een bezoek aan Hanneke Paauwe kijkt u met veel zachtere en meer begripvolle ogen naar uzelf (en uw rare kantjes) en naar de wereld en haar tippelmeisjes, probleemkinderen en schijnmoeders. Bovendien ziet die wereld er plots veel kleurrijker uit. Want elk voorwerp draagt een verhaal in zich, weet u nu.

Negeer de titel, ga binnen en geniet van uw bezoek aan de wondere woelwereld van Hanneke Paauwe waarin elke vrouw / elk personage de schoonheid en de waanzinnige wreedheid van het leven belichaamt.

RENDEZ VOUS, recensie De Volkskrant, Anette Embrechts :

90 beeldend 1 uurme 69-05-03-24

Reuzenpinguïn doet sterk denken aan provocateur Michael Moore

THEATER
FESTIVAL A/D WERF

★★★★

Festival in Utrecht onderzoekt wat echt is en wat onecht. Het kan hier en daar nog wat speelser en sneller.

UTRECHT *Get real!* - 'Omarm de werkelijkheid' - is het thema van de 24ste editie van Festival a/d Wurf, dat op Hemelvaartsdag werd geopend met de verrijzenis van een zestien meter hoge pinguïn van kunstenaar Florentijn Hofman.

Niet echt werkelijk, zo'n plastic reuzenpinguïn met gifgroene vleugels en knalroze buik. En niet te omarmen. Maar toch. Door zijn opgeblazen status en blauw baseballpetje doet hij wonderlijk genoeg echt denken aan zijn naamgenoot, de provocateur Michael Moore.

Daarmee sloot Hofmans kunstwerk naadloos aan bij de openingsoverpeïningen van filosoof Bas Haring. Hij onderstreepte dat echt en onecht constant verschuivende categorieën zijn: wat we als 'echt' ervaren, is afhankelijk van plaats, tijd en context.

De theatermakers en beeldend kunstenaars die zich op dit festival tot en met 30 mei presenteren, onderzoeken daarom de diffuse grenzen van wat voor werkelijk kan doorgaan.

Beeldend theatermaker Hanneke Paauwe durft de enig zekere

Reuzenpinguïn van Florentijn Hofman.

Foto Merijn van der Vliet

werkelijkheid - de dood - knap dicht te naderen. In een klein kwartier bezorgt ze de toeschouwer een onvergetelijk persoonlijke ervaring waarbij de uitspraak 'Fijn dat je er was' een levensomvattende lading krijgt. Vanwege het verrassingseffect kan er niet meer worden verteld over deze vredige rendez-vous, die maar eenmalig is te ondergaan en die sommige doodsbangе toeschouwers toch niet aandurven.

Een doodse ervaring biedt *Blinds*

van beeldend kunstenaar James Beckett. In een halfuur ontrolt zich een donkere tunnel waarin meer dan dertig jaloezieën langzaam optrekken. Erg *minimal*, conceptueel en consequent, maar ook eentonig. Een loepzuivere fasering in minieme verschillen - een kernkwaliteit van minimal art - wordt node gemist.

Over de onmacht van de rechtspraak om de werkelijkheid achter een misdaad te herhalen, gaat het theatrale debat van theatermaker

Floris van Delft met de veelzeggende titel *Rechter kan niet*. Drie acteurs cirkelen samen met het publiek en een deskundige rond belangrijke vragen over de bepaling van de strafmaat. Fraai zijn de telkens wisselende perspectieven die openbaren hoe snel we verstrikt raken in onze eigen emotionele verwachtingen van het rechtspreken.

Maar de voorstelling duurt nog te lang. De wetenschapper moet speelser en met minder ontzag worden benaderd. Het slot schiet net naast, terwijl een doelpunt erin zit: een andere eindzin kan alle toeschouwers medeplichtig maken aan de voorbereidende handelingen van een terroristische daad. Hoe strafbaar is daarmee een bezoek aan *Rechter kan niet?*

Om bijna middernacht schoot Marcel Roelfsema tijdens de kolde-riekе aftertalk *Radio De Schoonheid* (Aluin/Het NUT) raak met hilarische huishoudelijke mededelingen: 'Er is een pinguïn gevonden, luisterend naar de naam Michael Moore. Willen de rechthebbenden hem op de Neude ophalen?'

Op de terugweg naar het centrum herrees de trotse pinguïn met Moore-pet tegen de nachtelijke hemel. Volstrekt onecht en onwerkelijk. Maar erg ontroerend, dat plastic.

Annette Embrechts

Festival a/d Wurf: Floris van Delft, Hanneke Paauwe, James Beckett en Aluin/Het NUT. 21 mei, diverse locaties Utrecht, t/m 30 mei.

DE TELEGRAAF 25/05/2009

In Rendez-Vous van de Vlaamse theatermaakster Hanneke Paauwe sta je als individuele bezoeker ookallesbehalve aan de kant. In een kelder aan de Oudegracht wordt de toeschouwer geconfronteerd met zijn of haar eigen sterfelijkheid. Paauwe laat je in vijftien minuten heel diep bij jezelf naar binnen kijken. Zonder iets prijs te geven, is dit een heftige, ietwat lugubere confrontatie, maar het is tegelijkertijd ook een mooie en poëtische ervaring waarbij alle grote levensvragen aan bod komen.

De Dood in een bruidsjurk op het Festival aan de Werf

Theater Festival a/d Werf; diverse locaties in Utrecht. T/m 30/5. Inl.: festivalaandewerf.nl.

●●●●○

Door HERIEN WENSINK

„Als jij er niet meer bent, zal er een zee van tranen zijn? Of een vingerhoedje vol?”

Te veel vertellen zou de ervaring tenietdoen, maar de korte voorstelling *Rendez-Vous*, van theatermaakster Hanneke Paauwe raakt je diep. Eerst nodigt Paauwe uit een existentiële angst onder ogen te zien, in een plastische, fysieke confrontatie: je moet plaatsnemen in een doods-kist. Even is dat verontrustend en onaangenaam. Dan volgt de geruststelling, en daarmee de berusting. Een prachtige vrouw cirkelt om je heen. Een engel of de Dood in een bruidsjurk? Ze schenkt je warme woorden, koele handen, tranen en een kus. Ze ondervraagt je zacht, liefdevol, en verleidt je fluisterend stil te staan bij wie je bent, wat je hebt gedaan, van wie je hebt gehouden.

De ontmoeting eindigt met een lied. Wil ik vleermuizen of vlinders in de tekst? De behoefte aan geruststelling is sterker dan de nieuwsgierigheid: vlinders. Een kwartiertje duurt het, en je vertrekt aangedaan maar opgelucht, tevreden en niet langer bang.

Rendez-Vous is dagelijks meermaals te ervaren op het Utrechtse Festival aan de Werf, dat deze week op verschillende locaties in Utrecht wordt gehouden. De Neude dient als festivalcentrum, gemarkeerd door *Michael Moore*: een metershoge opblaaspinguïn. Veel deelnemende kunstenaars combineren hier kunstdisciplines in bijzondere, persoonlijke en poëtische belevenissen. Zelf deelnemen, je rol als toeschouwer beschouwen

‘Michael Moore’ van Florentijn Hofman Foto Merijn van der Vliet

en eigen verantwoordelijkheid nemen speelt binnen dit ervarings-theater een belangrijke rol.

Interessant, op een meer cerebraal niveau, is in dat opzicht ook *Blinds* van James Beckett. In een container op het Janskerkhof creëert Beckett met minimale middelen – 58 jaloezieën en een slim staaltje techniek – een gemeen tergende theaterervaring. Slim speelt hij met de verwachtingen van het publiek, in een minischouwburg-setting die niet biedt wat hij belooft. Dat irriteert eerst, en noodt dan tot twijfel en hero-verweging: wat verwachtte ik hier eigenlijk überhaupt van, en waarom? Wat komt het publiek doen in

het theater, op welke onthulling wordt gehoopt?

Beckett confronteert de toeschouwer met zijn eigen nieuwsgierigheid en sensatiezucht, en laat die frustrerend onbevredigd. *Blinds* vraagt daarin veel van de eigen fantasie. Het mooie is dat die – uiteindelijk – gretig gehoor geeft, waardoor een op papier stompzin-nig idee tot een mysterieuze, en zelfs spannende ervaring wordt.

Conventioneel documentair theater brengt het Duitse collectief Rimini Protokoll in *Black Tie*. Actrice Miriam Yung Min Stein presenteert haar ervaringen als Zuid-Koreaans adoptiekind in het Duitse Osnabrück, op afstandelijke, bijna wetenschappelijke wijze. Aan de hand van de Koreaanse geschiedenis, ter plekke gescande adoptiedocumenten, medische verklaringen en haar DNA-profiel probeert Stein te achterhalen wie zij is, en wat ze heeft geërfd van haar Koreaanse ouders die ze niet kan opsporen.

De vorm is die van een college, waarin Stein op koele toon vertelt, en haar verhaal onderstreept met gebruik van ingenieuze multimediatechnieken. Die afstand werkt: het verhaal wordt nergens larmoyant en Steins droge vertelstijl is bij vlagen zeer komisch. Wel is de voorstelling wat aan de lange kant, en zijn de sneren naar adopterende beroemdheden enigszins gruttuit. Ontroerend is het om te horen hoe Stein zichzelf als klein kind niet herkende in de spiegel, omdat ze zich net zo Duits (en dus blank en blond) voelde als haar familieleden. Niet veel later accepteert ze dat ze er overal altijd uitspringt. Tot ze tenslotte Seoul bezoekt, en zichzelf daar niet terug kan vinden in een weerspiegeling van de massa.

Nog met valse noten

FOTO MAARKE BUYS

■ Drie vrouwenfiguren dwalen als schimmen in de onderwereld.

Vrouwen zijn - zo zeggen mannen - niet te vertrouwen, maar in het geval van theaterregisseur en schrijfster Hanneke Paauwe zijn we geneigd dat als een compliment te beschouwen. Na *Krankheit Frau*, een studie naar waanzin bij de vrouw, zet ze met *Falsch* opnieuw een reeks boeiende vrouwenportretten neer, al kwam de première reeks duidelijk te vroeg. De intrigerende beelden en lugubere verhalen zijn er al, maar het vraagt nog lijm om echt te blijven plakken.

Moeder, hoer en maagd

Drie vrouwenfiguren, een echte naam hebben ze niet, maar ze vertegenwoordigen alles wat een man - zo zeggen mannen - zich wensen kan: de moeder (een van tennisballen fakezwangere Iris Van Cauwenbergh), de hoer (Amara Reta met rode lederen laarzen) en

de maagd (Chun-Hee Lommelen als Japanse lolita). Ze dwalen als schimmen in de onderwereld over de scène, een sprookjesbos van samengegapete plastic buizen als hijskranen, geweren, Jeroen Boschachtige marteltuigen. Ze vertellen verhalen die even onrustwekkend zijn als de continue dreigende drilboottoon, even flou als de mist die bij vlagen het podium verhuult.

Wanneer de drie vrouwen samenkomen en zich daardoor nadrukkelijk de vraag tot meer context opdringt, loopt het sericus fout, zowel in verhaal als in spel: de actrices weten zich in die momenten nog geen houding te geven en bezondigen zich dan maar aan een theekransje, wat deze bevreemden-de heksen ontluisterend minder gevaarlijk maakt. (LILA)

Op tournee tot en met 20 februari,
www.villanella.be.

Knack.be, 20/01/10
 THEATER ~ Laat u verlossen door een vrouw (** * 1/2)

Vive la femme!

Hanneke Pauwe is hoegenaamd niet aan haar proefstuk toe met deze zogeheten 'vrouwenvoorstelling'. De vrouw in al haar mysterieusheid en complexiteit is het uitverkoren onderwerp van deze theatermaakster, die alle teksten van haar voorstellingen zelf schrijft. Pauwe begon haar theatercarrière in een onooglijke kelder tijdens het BRONKSfestival 2003 met Het Geheimenarchief. In deze 'voorstelling', hoewel parcours of avontuur een correctere benaming is, nodigde ze het publiek uit om rond te dwalen in een voormalig archief dat de geheimen van de ambtenaren en de toeschouwers bewaart. Vervolgens moest elke toeschouwer op consultatie bij een arts die vooral de gezondheid van de ziel vaststelde. Sindsdien legde deze auteur en theatermaakster een hoogst merkwaardig parcours af, bij voorkeur langs de verdoken en verborgen hoekjes van de theaterzalen. In 2004 ging je Op bezoek in haar herinneringen en nog in 2004 werden in Smeltende gedachten de hersens van de toeschouwers gepijnigd met weinig evidente vragen die door een dame in baljurk op het publiek werden afgevuurd. Langzaam maar zeker schuifde Pauwe project na project dan toch naar het hart van het theatergebouw en de theaterzaal binnen. Daar ontloopte zich de kern van haar theaterwerk waarin ze de vrouwen een hoofdrol toebedeelt. In Heimwee naar Tirgu Mures (2005) focuste ze op een Roemeense vluchteling die in de Brusselse prostitutie terecht komt. In Ogen in je vingers (2006) kroop ze in het hoofd van een fantaste en in In Memoriam (2006) gaf ze gestalte aan het grootste verdriet dat een vrouw kan overkomen. Gaandeweg kwam het thema bovendien dat alle vrouwen die Pauwe ooit al had opgevoerd op de een of andere manier delen en met elkaar verbindt: de waanzin. Of nog: een hersenmassa die door toedoen van emoties en verbeelding flink in de knoop ligt met zichzelf. Pauwe besloot zich expliciet toe te spitsen op dit thema met Krankheit Frau (2008) waarin ze twee door verdriet en ellende dolgedraaide vrouwen op het publiek losliet. Met Falsch! zet ze de exploratie van dit thema gezwind verder.

Luguber vrouwenland

Eigen aan Pauwe zijn de enigszins chaotische decors die in hun chaos exact de gemoedstoestand van de (hoofd)personages vertolken. Dat is in Falsch! niet anders. Je lijkt in een riool, een duister gat, een mistige plek terechtgekomen waar de bomen verschaald zijn tot grijze, scherpe contouren waartussen duistere figuren bewegen. Een van de figuren komt vervaarlijk en grijnzend dichterbij. Ze blijkt de Verlosser te zijn. Met haar ogen kan ze mensen uit hun lijden - lees: hun leven - verlossen. Iets wat ze met veel plezier en helemaal gratis doet. Amara Reta's karakter zet meteen de toon voor een bijzonder bevreedende avond te midden drie lugubere vrouwen die onder dat laaie verdonkeremannd vernis een teer vrouwenhart herbergen. Ze hebben dat vrouwenhart zo goed mogelijk in bizarre fantasieën ingekapseld om nog meer schade eraan te voorkomen. Terwijl Reta haar vrouwelijkheid openlijk als dodelijk verlossend uitspeelt, poppen de actrices Iris Van Cauwenberge en Chun-Hee Lommelen zich tot iets sluwere femmes fatales. Het doordeweekse tennisplunje van Van Cauwenberge blijkt de perfecte vormgeving voor een obsessieve moeder. En Lommelen waant zich een meisje met blauwe lippen dat weggelopen is uit een Japanse horrorfilm... De drie actrices bekliven door hun indringende, directe en tegelijkertijd ietwat omfloerste speelstijl. Eerder dan een verhaal te vertellen, zuigen deze in een onderwereld dolende vrouwen hun publiek op in hun gedachten, fantasieën, angsten, dromen en verlangens. Nadien spuwen ze de toeschouwers doodleuk uit hun universum. Maar niet nadat zich voor onze ogen een ontmaagdingritueel heeft voltrokken....

4

Koningin van de monoloog

Pauwes sterkte is het creëren van wonderwerelden die de realiteit net vanuit een ander perspectief benaderen of 'herschikken' tot een vreemdsoortige werkelijkheid. Dit doet ze bij voorkeur met monologen die de toeschouwer direct aanspreken. In Memoriam en de tekst "Bumpers. De waarheid heeft twee monden" (2009) die ze voor HETPALEIS schreef, zijn de meest recente en belangrijkste "experimenten" met theaterteksten waarin deze auteur 'stoeit' met dialogen. Maar Pauwes pen leent zich (voorlopig) het best tot het schrijven van fascinerende monologen die de innerlijke zielenroerselen ontbloten en tot fantastische droomtaferelen maken. Dit bleek uit Krankheit Frau en de tekst van Falsch! bevestigt dit. De voorstelling vlamt en intrigeert wanneer een van de vrouwen op haar eentje het woord voert. Telkens wanneer de drie speelsters zich aan (verbaal) samenspel wagen, verliest de voorstelling overtuigingskracht. Indirect reflecteren deze enkele scènes het isolement waarin de personages zich bevinden. Meer nog toont dit euvel wat de uitdaging is waarvoor Pauwe als theatermaakster en auteur staat: vanuit de confrontatie tussen biologerende personages betekenisvolle, echte ontmoetingen tussen hen laten ontstaan.

Els Van Steenberghe

Vrouwen op de rand van een zenuwzinking

Hanneke Pauwens 'Krankheit Frau' biedt een brute inkijk in het onverklikkelijke ziektebeeld dat 'vrouw' heet.

THEATER

VAN ONZE MEDEWERKSTER
DANIELLE DE REGT
MECHELEN |

Hysterie. Het is een Victoriaanse diagnose die de medische wereld lachend onder het tapijt heeft geschoven. Maar als maatschappelijk rolmodel heeft ze haar plumen nooit verloren.

'Eline Vere', 'Nana' of 'Emma Bovary' zijn geen vervelende lastige portretten uit de vorige eeuw. Tegenwoordig klinken ze als wegwijnende huisvrouwen samen op Wisteria Lane. Al Seksend in

de Stad proberen ze hun knagende leegte weg te winkelen, kokkellen of baren. Vrouwen balanceerend op de rand van een zenuwzinking.

De personages van Liesa Naert en Veerle Dobbelaere zijn voor gek verklaard. In het halfdonker lichten ze voor ons hun schedel op. Uit de vivisectie van hun geest blijkt dat hun ziekte verkeerd gediagnosticeerd is. De inkervingen in hun onderarm vormen geen sluitend bewijs van rondklauwende zenuwpijn. Het is zielenpijn die de redelijkheid wegvreet in hun relaas over angststoornissen, babysmacht en liefdesbedrog.

Een voorstelling lang storten de twee met bravoure hun innerlijke twistappels over je uit. Het is een stinkende oogst, van het soort dat elk gevoel van welbehagen in een flits doet ontbinden. De schrijfster Hanneke Pauwens pulkt een verdrongen stuk verdriet open. Ze delft niet echt iets nieuws op. De niet voor rede vatbare vrouw is anno nu nog altijd wie ze was. Een zogenaamd hysterisch stordend element. Met het grote verschil dat ze van Pauwens een stem krijgt om hardop te praten over haar doorgaans doodgezwegen slingerpad richting de marge.

Krankheit Frau wil echter niet blijven hangen in een klaagzang

Liesa Naert (l.) en Veerle Dobbelaere. © rto

op de onmachtige condition féminine. Pauwens probeert haar werktein sluipeerwijs te verbreiden. In Naerts en Dobbelaeres drieste mozaiek van een vastgelegd einde zwelt een zinsbegoochelende en fatalistische levenshonger aan die universele proporties heeft.

Hij mondt uit in een gulzige begeerte naar alles en niets tegelijkertijd. Bijvoorbeeld in een zelfgekozen ontbinding. Het is een symptoom van het ziektebeeld 'mens' tout court.

Pauwens heeft gevoel voor zwartgallige humor. Dat waakt erover dat de botte ernst het contact met zijn lichte kant nooit verliest. De splinterbom van ontstemmingen die Naert en Dobbelaere doen ontploffen, wordt telkens ontmijnd door maffe, woordenloze tableaux. Naert schrijdt ineens

statig in het rond in een rood opgepofte gewaad, met een koekblik in haar kielzog. Dobbelaere streelt versuft de klomp chocolade in haar armen, terwijl Kirsten Pieters in het filmje erachter een diepvrieskip molesteert.

Dit zijn de momenten waarop alle betrokken vrouwen het best tot hun recht komen. Pauwens darterel-duistere tekst duikt de flipperkast binnen van hoofd, hart en buik. En daar blijft *Krankheit Frau* nog even rondstuiteren.

Hanneke Pauwens met 'Krankheit Frau'. Gezien 16/10, Nona Mechelen. Op 23/10 Schouwburg Ieper, 24/10 De Steiger (Menen), 25/10 ccBe (Berchem). Tournee tot 13/12. Inlichtingen: 015-203780.

ONLINE
www.nona.be

De STANDAARD

22/10/08

Beoordeling: ★★★★★

Krankheit Frau is de nieuwste voorstelling van **Hanneke Pauwe**, bekend van onder andere van *Het Geheimenschief*, *Smeltende Gedachten*, *De Potloodmoordenaar*, *LICHT AAN*, *aub en*, of *Ogen in je Vingers*. **Krankheit Frau** is een kruisbestuiving van de expo's *Pijn en Waanzin* is vrouwelijk in het *Guistainmuseum* in *Gent*, de vruchtbare interactie met hoofdrolspeelsters *Veerte Dobbelaere* en *Liesje Naert* en de pen-die-alles-vatten-kan van *Pauwe*.

De start van de voorstelling is serene. In het halfluister geven beide hoofdrolspeelsters intieme proza ten beste. Je gaat meteen kopje onder in de sfeer van de waanzin: niet meer willen leven, afval verzamelen, zelfverminking .. Maar voor *Tristesse* een loopje neemt met de teneur van de voorstelling gaan *Dobbelaere* en *Naert* verbaai met elkaar in de clinch. Hoewel waanzin per definitie niet leuk is – ondanks de uitdrukking "waanzinnig leuk" – is dit stuk bij momenten écht heel grappig.

Videobeelden wisselen de verschillende episodes op de scène af. De gestoorde vrouw die een kip een luier aandoet en dat op een treinspoor wordt gespeeld door *Kirsten Pieters*. De videobeelden fungeren als een verdoken moment om te veranderen van kostuum, maar zijn niet veel meer dan dat. Video duikt de laatste tijd overal op, maar is daarom niet altijd functioneel. De beelden versterken de sfeer van waanzin, wanhoop, dwangedachten. .. maar de meerwaarde ervan is een beetje zoek. Of misschien is het gewoon spijtig dat *Naert* en *Dobbelaere* even van het toneel verdwijnen? De *leading lady's* zetten dan ook een stevig staaltje experimenteel theater naar.

Deze voorstelling scheert hoge toppen langs waanzin door liefde, waanzin omdat de wereld daarbuiten zo gevaarlijk, gek, onwezenlijk, hard en realistisch lijkt. Of is? *Naert* en *Dobbelaere* delen figuurlijke pandoeringen uit aan deurwaarders en ja, ook aan de samenleving. Tegen de deurwaarder schreeuwen ze uit hoe het zover is kunnen komen. "De reclame schreeuwt pak me, pak me, PAK MEI" Het publiek wordt vrank aangesproken op zijn eigen onzekerheden, onvolkomenheden en eilandjes van waanzin. "In het publiek zitten drie vrouwen die menstrueren, twee mannen die pillen of druppels nemen tegen kaalheid, één man met een erectiepompje, twee vrouwen die een buikwandoperatie ondergaan hebben, drie met een borstcorrectie..."

Het spitante samenspel tussen de twee actrices is zo meeslepend dat je echt spijt hebt als de lichten weer aangaan. Het applaus dat de twee actrices keer op keer terughaald uit de coulissen spreekt voor zich.

20/10/08

CJP magazine

KRANKHEIT FRAU

Spel: Veerle Dobbelaere en Liesa Naert. Spel in film: Kirsten Pieters. Tekst en regie: Hanneke Pauwe. Productie: Villanella.

Een vrouw die het lichaam van een koude braadkip pampert als een baby, een andere die haar mond tot bloedens toe openrijt met een mes, een meisje dat apathisch op de grond voor zich uit staart. Het zijn maar enkele van Hanneke Pauwes waanzinnige *Frauen* waar de titel van deze voorstelling naar verwijst. Of ze met elkaar verband houden, blijft onduidelijk. Al kunnen we onmiskenbaar stellen dat het de waanzin is die deze personages samenrijgt.

In fragmentarische passages trekt Hanneke Pauwe verschillende registers van krankzinnigheid open. Inhoudelijk is dat interessant, de karakters zijn divers en boeiend. Ze hebben zowel donkere als frisse verhalen bij. Aan de andere kant zorgt deze losse structuur niet echt voor houvast bij de toeschouwer. De opbouw creëert een afstand en de affiniteit met

de vrouwen op het podium wordt er op die manier niet groter op. De spanningsboog kan dus wat strakker, maar wat Hanneke Pauwe daarvoor in de plaats tentoonspreidt, is een flinke portie poëzie. Dat zit in de tekst, maar zeker ook in de vormgeving van deze voorstelling. De hypnotiserende pianomuziek van Simeon ten Holt bijvoorbeeld of de belichting van de scène. De gigantische harige berg waarrond, -op en -onder de personages bewegen, lijkt niet alleen het kluwen van de waanzin te symboliseren, maar dient eveneens als projectiescherm voor de video-interventies. Een geheel dat getuigt van evenwichtige beeldvorming.

Actrices Veerle Dobbelaere en Liesa Naert illustreren de onoverkomelijkheid van de waanzin met overtuiging. Geen van beide verliest zich in extreme absurditeiten. In hun handen wordt gekte zowel horror, humor als melancholie. De tekst maakt van hen figuren die zichzelf willen wegjagen. Vrouwen die door hun ziekte geïsoleerd raken. Dat zit in de proloog waarin een dame vertelt dat ze haar huis volpropt met afval en het vervolgens laat rotten zodat niemand zal weten wie ze

was. Het zit ook in de epiloog waarin een vrouw meedoelt dat er altijd iemand bij haar is, maar dat ze telkens slechts een rol speelt.

Wat deze vrouwen precies tot waanzin drijft, blijft in het onbestemde. *Krankheit Frau* gaat eerder over de manier waarop krankzinnige vrouwen hun hysterieën beleven en hoe ze daardoor lang-

zaam maar zeker in een quarantaine wegzakken.
(Sanne Nuyens)

**Za 22 nov.
CultuurCentrum
De Herbakker,
Pastoor De Nevestraat 10,
9900 Eeklo.
Om 20u30.
Tickets: 11 euro.**

'De spanningsboog kan wat strakker,
maar wat Hanneke Pauwe
in de plaats tentoonspreidt, is een
flinke portie poëzie'

Foto: Kristien Bogaert

MEER UIT-TIPS OP cultuurweb.be

Jonge Harten Theaterfestival 2008

Het [Jonge Harten Theaterfestival](#) is een jaarlijks terugkerend festival in de binnenstad van Groningen. Beginnende, maar vooral jonge, theatermakers krijgen een kans om hun stuk aan een cultuurminnend publiek te tonen. Performances die net iets gewaagder zijn, gedurfde toneelstukken, felle kleuren en, zoals een vaste bezoeker het verwoordde, "eigenlijk altijd een bak herrie".

Theaterjournaal kwam, zag en deed verslag.

Krankheit Frau [Hanneke Paauwe]

Copyright Maaïke Buys

Weinig theatermakers durven een openingsscène neer te zetten waarin het toneel vijf minuten lang volkomen duister is en er enkel een Vlaamse vrouwenstem klinkt. Regisseur Hanneke Paauwe doet dit wel. 'Krankheit Frau' is een aaneenschakeling van prachtige, intense scènes. Je wordt direct ondergedompeld in de absurditeit van de hoofdrolspeelsters: obsessief afval verzamelen, fatale angsten, zelfverminking. Actrices Veerle Dobbelaere en Lisa Naert balanceren op de afgrond van de waanzin. Ze liegen, bedriegen en zijn kwetsbaar, maar vooral heel erg vrouw. Alle facetten van de vrouw worden behandeld, van jaloezie tot wraak, van maandstonden tot zwangerschap. Een vis op het toneel verspreidt een rotte geur, de geur van dood en verderf, maar zagezegd ook de geur van een vrouw. Sterk toneelspel vermengt zich met videobeelden en bombastische muziek. Het is een voorstelling gekant tegen de commercie van alledag, tegen het mediabeeld van de uitgemergelde dame waar iedereen tegenwoordig aan moet voldoen. 'Krankheit Frau' is een meeslepende ode aan de vrouw, of een ode aan de waanzin? Kortom: waanzinnig goed.

www.theaterjournaal.nl:80/Artikel.aspx/Jonge-Harten-Theaterfestival-2008

Museum Dr Guislain inspireert theatermaakster

(© Maaïke Buys)

vr 17/10/08 22:34 (UPDATE) - "Krankheit Frau". Met die titel neemt de Nederlandse schrijfster en theatermaakster Hanneke Paauwe de geschiedenis van de psychiatrie onder de loep. Daar kwamen vrouwen te pas en vooral te onpas terecht als ze niet de rol vervulden die de toenmalige maatschappij hen voorschreef.

Liesa Naert, de jonge vrouw uit "Willy's en Marjetten" en Veerle Dobbelaere, bekend van meerdere tv-series en films, spelen deze nieuwe productie die donderdag in première ging. De expo's "Pijn" en "Waanzin is vrouwelijk" in het Museum Dr Guislain in Gent vormden de inspiratiebron voor deze productie. Daar was te zien hoe vrouwen het label "gek" kregen aangemeten, waarop ze jaren wegwijnden in een instelling.

(© Maaïke Buys)

De titel "Krankheit Frau" ontleende Paauwe aan een feministisch boek dat de geschiedenis van de medische wetenschap en vooral de behandeling van vrouwen erin tegen het licht hield. Hanneke Paauwe kiest voor een beeldende aanpak. Een gigantische witte berg dient als decor. Later zal die nog veranderen in zowel een dreigende, donkere heuvel als in een berg blond haar, als was het de achterkant van een gigantisch -uiteraard blond - vrouwenhoofd.

Er hangt een weeë geur, iets tussen snoepgoed en afval. Bij aanvang staat Liesa Naert, in lichtroze

nachtjurk en in het halfdonker voor het publiek. Maar de stem die we horen, komt van elders. Iemand praat in haar plaats en beschrijft het afval dat ze rond zich verzameld heeft. Het licht gaat aan. Ze praat over zichzelf, over haar vetlaag en over haar angst te leven. De oordelen van haar omgeving spelen haar parten, net als haar angsten.

Bevreemdende draai aan clichébeelden

Veerle Dobbelaere, in wit onderlijfje en broekje houdt een baby'tje vast. Of toch althans iets wat er voor doorgaat want veel meer dan een romp met hoofdje is het niet. In chocolade, die langzaam smelt waardoor Veerle besmeurd raakt.

(© Maaïke Buys)

Er worden beelden geprojecteerd waarin een jonge vrouw door de afdeling voorverpakte vleeswaren van een warenhuis dwaalt. Ze trekt naar een afgelegen plek waar ze de net gekochte kip een verse luier aantrekt. Ze wiegt de baby/kip tot hij ontroostbaar blijft en ze hem tegen de grond smakt. Zo creëert Hanneke Paauwe voortdurend beelden die vertrekken van clichématige vrouwbeelden maar die beklijven door de bevreemdende draai die ze er aan geeft. Haar actrices hebben hetzelfde rosse carrékapsel, en ze zijn doorgaans identiek gekleed, maar hun verschil in lengte ondergraaft die gelijkens. Verder maakt Paauwe een link tussen maatschappelijke (voor)oordelen en persoonlijke angsten die minder persoonlijk zijn dan ze wel lijken. Na een rondvraag over wie er echt gelukkig is, krijgen we een opsomming van het aantal menstruerende vrouwen in de zaal, als van het aantal mannen met potentieproblemen maar ook van het aantal mensen dat antidepressiva slikt.

“Uw identiteit, hoe schokbestendig is die eigenlijk?”

Op dezelfde manier gaat ze van het verleden naar het heden. Na het verhaal over Johanna De Waanzinnige die ten gronde ging aan de openlijke ontrouw van haar man Filips De Schone. Liesa Naert valt flauw door de té strakke jurk die ze heeft aangetrokken, een letterlijke verwijzing naar de korsetten die vrouwen zo insnoerden dat ze er duizelig van werden. Even later herrijst ze met een scheldtirade aan haar Filip. Bij de beschrijving van wat ze hem zou willen aandoen, zou Bret Easton Ellis zijn vingers aflikken, zo wreed en "over the top" is die. En als ze zich even later wil wreken door een berichtje in te spreken voor Filip, haar zelfmoord veinzend, heeft ze meer weg van een hedendaagse wraakgodin dan van een 16e eeuwse slachtoffer. Seksualiteit, het vrouwelijk lichaam. De maatschappelijke moraal kon en kan er niet goed weg mee. In 1866 raadde de bisschop van Canterbury nog aan de clitoris weg te nemen omdat overstimulering ziekte en dood zou kunnen veroorzaken. Dat bijgeloof is hier bestreden. Maar jonge vrouwen gaan nog steeds de strijd aan met hun immer imperfecte lijf. Het eindbeeld van Liesa Naert die de zijanten van haar lichaam donker schildert waardoor het er alsmaar slanker gaat uitzien, laat daar geen twijfel over bestaan.

Paauwe mengt krachtig historische beelden van vrouwen in de psychiatrie, met clichés en ideaalbeelden waar vrouwen nog altijd aan moeten beantwoorden.

Ze toont die beelden zonder ze te bevestigen (een val waar mening theater-of filmmaker wél intrapt). Door er een bevreedend element aan toe te voegen legt ze het verwrongen en ziekelijk karakter ervan bloot. Zo toont ze niet alleen een gemanipuleerd vrouwbeeld maar legt ze de vinger op de wonde: een zieke maatschappij die dit soort beelden oplegt.

Karliën Vanhoonacker

Krankheit Frau

regie Hanneke Paauwe/**met** Liesa Naert en Veerle Dobbelaere/**wanneer** Tot 13 december op tournee in Mechelen, Ieper, Menen, Berchem, Utrecht, Tongeren, ...

site www.nona.be

.....

Recensie Corpus Kunstcritiek VTI Anna van der Plas

Was Will das Weib?

Krankheit Frau van Hanneke Paauwe

Over de psyche van de vrouw zijn boeken vol geschreven en toch is het voor velen een onverklaarbaar en onontgonnen gebied. In het hoofd van de vrouw kronkelen gedachten lustig rond en springen emoties van de hak op de tak. Zij is een ongrijpbaar en onbegrijpelijk wezen, althans volgens de – veelal mannelijke – medemens. Een van de beroemdste geïnteresseerden in de vrouw was uiteraard Sigmund Freud, die aan het einde van zijn carrière rond 1930 de befaamde woorden uitsprak: 'Was Will das Weib?' Freud, toen ongeveer 75 jaar oud, had zich als grondlegger van de psychoanalyse jarenlang beziggehouden met het bestuderen van het onbewuste. Maar de vrouwelijke patiënten op zijn sofa had hij nooit ten volle kunnen begrijpen.

Hanneke Paauwe schreef en regisseerde *Krankheit Frau* in een coproductie van Villanella, Cinderella en kc nOna. Niet als poging om, als vrouwelijke theatermaker, een verklaring te geven voor de handels- en denkwijze van de vrouw. Ze neemt het publiek eerder mee op een reis langs stereotype vrouwbeelden van vroeger en nu: de vrouw als gevaarlijke verleidster, de vrouw als verzorgende, de vrouw als trouwe echtgenote en natuurlijk de vrouw als moeder. In de veelheid van personages en situaties is geen verhaallijn aangebracht, maar alle vrouwen die op het toneel verschijnen, zijn op een bepaalde manier gek, of ooit als 'gek' bestempeld. Niet vreemd, want het was de historische tentoonstelling in het museum Dr. Guislain van twee jaar geleden, *Waanzin is vrouwelijk*, die de inspiratiebron vormde voor Paauwes voorstelling.

De scheidslijn tussen gek en gezond was vroeger erg dun: velen verdwenen in psychiatrische instellingen zonder dat daar – achteraf bezien – een reden voor was. De vrouwen weken hooguit af van de strikte levensloop die de maatschappij voor hen in gedachte had. Paauwe combineert deze vrouwen van toen met eigentijdse exemplaren die om andere redenen het leven niet kunnen bijbenen. Aan het einde van de voorstelling moest ik concluderen dat het thema 'gekte' erg breed kan uitwaaiëren. *Krankheit Frau* geeft eerlijke en soms emotionele commentaren op het (vrouwen)leven van vroeger en nu – en reikt je de hand om interessante verbanden te leggen. Toch staat de veelheid van het materiaal ook een eenduidige visie in de weg. Wat wilde Paauwe mij nu eigenlijk precies vertellen met al haar vrouwen?

Rotte vis

Elke nieuwe scène start bovenop, onder of voor een harige berg die midden op het toneel staat. Freud zou er een enorm vrouwelijk geslachtsorgaan in gezien hebben, maar afgaande op een ander westers ‘inzicht’ – het zit allemaal tussen de oren – bekijk ik het object liever als de achterkant van een reusachtig vrouwenhoofd. Actrices Liesa Naert en Veerle Dobbelaere zien er hetzelfde uit met ouderwetse witkanten onderjurken en een kortgeknipt kapsel. Het enige verschil zit in de leeftijd en de lengte: Naert steekt een kop boven Dobbelaere uit en is ook een stuk jonger. In haar spel doet ze echter zeker niet onder voor haar meer ervaren collega en trekt ze zelfs het grootste deel van de aandacht. Een van de vrouwen die zij tot leven wekt, is Johanna de Waanzinnige. Als vrouw van Filips de Schone had ze te lijden onder de vele buitenechtelijke relaties van haar man. Na zijn dood liet Johanna hem begraven in een loden kist en nam ze hem overal mee naartoe, om een oogje in het zeil te houden. Ze werd waanzinnig verklaard en opgesloten in een kasteel, waar ze in 1555 stierf in eenzaamheid.

Een vergelijkbare, maar hedendaagse situatie schetst Naert wat later in de voorstelling wanneer ze een wraakzuchtige jonge vrouw neerzet. Ook haar man heet Filip en ook hij kan met zijn vingers niet van andere vrouwen afblijven. In het bijzijn van een vriendin (Dobbelaere) verzint ze de ene list na de andere. Ze fantaseert over hoe ze Filip langzaam zal martelen en oefent telefoongesprekjes waarin ze haar meest boze en dreigende stem uitprobeert. Het meest waarheidsgetrouw klinkt echter haar zielige stem, waarmee ze uit de grond van haar hart smeekt of Filip bij haar wil terugkomen. Ondanks haar grote mond is ze een kwetsbare vrouw: zelfs in 2008 nog een zeer herkenbaar beeld.

De vrouw in haar rol als echtgenote komt in verschillende gedaanten terug. Ze is – in realiteit en in de voorstelling – onmiskenbaar gekoppeld aan een andere stereotype: de vrouw als moeder. Het is een rol waarmee de hedendaagse jonge vrouw nogal worstelt: er zijn tegenwoordig immers zoveel keuzemogelijkheden en we leggen ons niet klakkeloos neer bij eender welke man of baan. Op filmbeelden zien we Kirsten Pieters door het moderne bestaan rennen. Het kost haar moeite om al haar mogelijkheden in het leven te combineren, zo zien we in snel gemonteerde scènes waarin ze een geplukte kip als baby in haar armen wiegt. De baby krijgt een schone luier, maar wordt vervolgens uit wanhoop tegen de grond gesmakt. Op het toneel speelt Dobbelaere intussen een meer verstilde versie van de tweestrijd. Ze wiegt een donkere gestalte in haar armen, houdt haar stevig vast, maar kan toch niet verhinderen dat het geluk langzaam van haar wegsijpelt. Letterlijk, want haar kind is gemaakt van smeltende chocolade. Snel wordt de wens in een kleine koelkast opgeborgen.

Hanneke Pauwe laat de vrouwelijke personages afwisselen met historische wetenswaardigheden of een kort publieksonderzoek. Aan de toeschouwers wordt gevraagd of ze gelukkig zijn. Het is een ander stereotype waaraan vrouwen (en ook mannen) moeten voldoen: carrière, partner en kind – en dan ook nog gelukkig zijn. Maar Dobbelaere doorprijkt de illusie. Niemand is doorlopend gelukkig, wat ze bewijst met een kleine statistische berekening: in het publiek zitten gemiddeld vijf vrouwen met menstruatieklachten, twee mannen die pillen slikken tegen kaalheid en eentje met een erectiepomp. Dan wordt een vis met blinkende schubben opgehangen op ooghoogte van de eerste rij en komt de voorstelling uit bij de bisschop van Canterbury. Deze raadde in 1866 aan de clitoris weg te nemen omdat overstimulering ervan ziekte en dood zou veroorzaken. Het vrouwelijk geslacht als orgaan zonder genot en stinkend als rotte vis. Het is helemaal nog niet zo lang geleden.

Anorexialijven

Pauwe laat herkenbare vrouwbeelden zien, zowel in een eigentijdse als in een historische setting. Door te schakelen tussen vroeger en nu wordt vooral de positie van de vrouw in onze

hedendaagse maatschappij benadrukt. In onze westerse samenleving kunnen de meeste vrouwen vrij kiezen en schakelen, maar al deze opties hebben het er voor sommigen niet makkelijker op gemaakt. Het is vooral dat wat *Kankheit Frau* laat zien, al daagt dit inzicht pas nadat de vele gedachten over de voorstelling wat hebben kunnen betijen.

De eerste en de laatste scène tonen een vrouw met een vervormd zelfbeeld en vormen zo het kader waarmee we de voorstelling moeten zien. Bij aanvang staat Naert in het donker op het toneel. Uit de boxen vertelt een stem ons van haar verzameldrift. Bergen afval heeft ze om zich heen gebouwd. Dan neemt de actrice het over van de stem en spreekt over haar onvolkomenheden, over billen, buik en borsten. Het lijkt een klaagzang te zijn uit een van de vele vrouwenblaadjes, maar de tekst over haar vetkwabben komt pas aan het einde van de voorstelling goed tot zijn recht, wanneer dezelfde Naert naakt bovenop de harige berg staat. Met een dikke kwast schildert ze de zijkanten van haar armen, benen en romp zwart. Wanneer het licht dooft en er tegen de zwarte achtergrond niet anders overblijft dan haar lichaamscontouren dringt het effect vlijmscherp door: deze knappe jonge vrouw is door de verf van al haar vrouwelijkheid ontdaan. Paauwe verwijst onmiskenbaar naar de anorexialijven die we in onze eeuw maar al te goed kennen. In plaats van in een gesticht, zoals vroeger, sluiten deze vrouwen zich op in eigen lichaam om zich van binnenuit te verwoesten.

De concrete actualisering aan begin en einde vestigt de aandacht op de caleidoscopische invulling van het hele middendeel. Enerzijds is *Krankheit Frau* een overzichtsvoorstelling van vrouwen uit alle tijden en in alle situaties. Anderzijds doet Paauwe een scherpe uitspraak over een groot, meestal vrouwelijk probleem van onze eeuw: het groeiende aantal eetstoornissen. Overkoepelend leidt dat (althans bij mij – want ik raak na afloop verstrikt in een discussie met mijn medebezoekers) tot het volgende thema: dat vrouwen door de eeuwen heen slachtoffer zijn van door anderen opgelegde verwachtingen en zelfbeelden. Of gaat het over de onmogelijkheid om te voldoen aan eigen verwachtingen? En kan je eigenlijk wel beweren dat het iemands schuld is? De voorstelling roept veel mooie gedachten op en tegelijk ook veel vragen. Niet kunnen kiezen tussen twee meningen: het zal wel een typisch vrouwelijke eigenschap zijn.

Gezien op 2 december 2008 in Het Gevolg, Turnhout

De MORGEN 23/10/08

Theater ● CINDERELLA/VILLANELLA/NONA

● Krankheit Frau

Het spel van de waanzin spelen we allemaal, maar vrouwen eerst. Rond die snelle aanname schreef en regisseerde Hanneke Paauwe haar nieuwste stuk, met op scène Veerle Dobbelaere en Liesa Naert. En met hen vele andere vrouwen, al dan niet symbolen: Johanna de Waanzinnige, een zelfmoordenares, een verpleegster die op haar oude zieken 'de plicht van de sterkste' toepast, zwangere moeders, een gedumpte geliefde.

Zoveel rollen, evenveel nuances. Ze glijden in de donkere, soms zelfs thrillerachtige sfeer die Paauwe op scène zet in haar meest beeldende voorstelling tot nog toe, vloeiend door elkaar. Het resultaat is dat elke grens, elk cliché opgaat in een intimistische rijkdom. Na het machtige slotbeeld blijf je achter met een geraaktheid waar mannelijke ratio weinig tegen vermag. Ze is er, maar moeilijk te benoemen.

Naert en Dobbelaere, voor het eerst samen op scène, spelen nochtans erg helder. De een heeft het makkelijker met

direct en grappig zijn, de ander beschikt dan weer over een meer gevooidse stem. Maar samen vormen ze een duo dat er in de loop van de speelreeks steeds beter in zal slagen om de driehoek van cynisme, melancholie en humor bij Paauwe te vertalen in precies die meerduidigheid die een thema als waanzin nodig heeft om scheurtjes te trekken in patriarchale stickers op vrouwen.

(WM)

Op tournee tot 13 december,
www.villanella.be

Hanneke Paauwe geeft kinderen ogen in hun vingers

BRUSSEL • Wie de jeugdtheater-voorstelling van Hanneke Paauwe wil meemaken, moet eerst een donkere gang van kastjes door. Bengelende nylonkousen, plastic serumzakjes, peis en dons. Je ziet-voelt met de *Ogen in je vingers*, tegelijk de titel van het stuk.

Aan het einde van de grot zit, op een immense troon, een heks (Goede Derick). Haar poezelige voetjes onder haar witte bruidsjurk reiken amper tot op de grond. Ze is geen oude heks met de bezemsteel in de hand, maar een moderne kol die het scalpel hanteert als toverstaf. Als plastisch chirurg tovert ze kikkers om tot prinses en lelijke eendjes in zwanen.

De heks leeft teruggetrokken in haar eigen universum, ver weg van alle imperfecties van de echte wereld. Kinderen met flaporen, daarvan krijgt ze het op haar slanke heupen. De enige lelijkheid die ze dult, is haar kater met kale plekken (Hans Van Cauwenberghe). Maar geen mens, zelfs geen heks, kan zonder een beetje liefde. Wanneer de kater een jongeman blijkt die zich tegen haar aan wil schurken, komt alle spijt te laat. Wanneer ze een toast uitbrengen op hun samen zijn ontspint zich een Romeo en Julia-achtig drama.

Regisseur en schrijfster Hanneke Paauwe

heeft met *Ogen in je vingers* sprookje en Shakespeareaans drama getransformeerd tot een hedendaagse parabel met een Jeff Hoeyberghs in de hoofdrol. "Wil je iets aan jezelf veranderen?", vraagt de heks aan haar toeschouwers. Stille, dan beschaamd gegrimnik of tersluiks gegluur naar de fysieke staat van hun buur. "Het gebeurt weleens dat een kind een ander aanwijst", zegt Paauwe achteraf. "Dat is pijnlijk." Met dit stuk klaagt ze de schoonheidscultus aan, die steeds jongere kinderen in de ban houdt.

Het toneelstuk klaagt de schoonheidscultus aan die ook jongeren in de ban houdt

Het is geen apocalyptisch beeld: "In Amerika is het normaal dat kinderen elkaar voor hun verjaardag een cadeaubon voor een plastisch chirurg geven." (LILA)

Ogen in je vingers, een coproductie van Cinderella en Villanella, tot 19 november op tournee. www.villanella.be

EXPLOSIEVE MIX VAN VERLANGENS & EMOTIES OGEN IN JE VINGERS

Zij is geen gewone toverfee, maar een coupdote heks die met schaar en spijg je flap-oren stroomblijft. Voel je je oud en lelijk? Zij kan het overtollige wegsnijden. Zo heeft zij de neus van één van de K3 meisjes - je weet wel wie - vervangen. Ze kan zelfs een man veranderen in een vrouw - zoals bij Belle Paraz - roddelt haar kat. Ze maakt je weer mooi en vrolijk, maar de sapjes uit haar mixer en Blender kunnen je net zo goed vooranderen in een rat of een kat. Haar leven is tegelijk grappig en triest. In haar navelstang zat al een briefje met de boodschap dat dit kind het in de toverkunst

var zou brengen. En dan haar kat, Cabillaud. Dat is gewoon een man in een pootzool. Hij werd als kind door zijn ouders samen met alle andere rotzooi onder het tapijt geveegd. Tot de boel ontplofte en hij als wees ging rondzwerven. Niemand zag naar hem om, niemand die hem streelde. Toen las hij haar advertentie: 'poes gezocht om zich te laten stroelen'. Hij bond een pezenval op zijn rug en werd aangemonen. Maar ze streelt hem niet. 'Uw hand kan niet stroelen, uw hand kan alleen maar snijden en corrigeren', zegt hij. Per ongeluk slikt hij één van haar drankjes en wordt zo een echte kat. Hanneke Paauwe bouwde haar fantasiewereld op met tekst, spel en beelden. Zij test de aaihaareisfactor van kvotzbare mensen op zoek naar hun verloren ego's en een boetje warrite. Het resultaat is een explosief mengsel van verlangens en emoties tegen de

achtergrond van sterke muziekjes zoals *Evilness* van Purcell. *Ogen in je Vingers* is een fysieke voorstelling met een leuke afwisseling tussen vertellen en actie, met zin voor humor gespeeld door rasacteurs Goede Derick en Hans Van Cauwenberghe. Vooraf wandel je door acht schitterende kasten waarin de heks haar spullen opslaat. Daar tasten de ogen in je vingers naar haar knettergekke objecten. (EV)

Ogen in je Vingers van Cinderella en Villanella, vanaf 48 jaar. Tekst: Hanneke Paauwe. Spel: Hans Van Cauwenberghe en Goede Derick. Decor en kostuum: Sara Dykmans. Nog op 30 en 31/8 en op 2/9 om 17u in de Singel, Antwerpen. Info: 03/248.28.28. Op 15/10 om 15u in het Kasteel van Schoten. Info: 03/680.23.40.

Foto: Steven Van Buren

★★★★

Zone 03, 30/8/06.

Zus

Kimberley moet op zoek naar haar verloren babybroertje. Maaïke Buys

'Beter een goede horrorfilm dan een saaie les zedenleer.' Het is maar een van de vele druppels zwarte gal in de tekst van *Het laatste kind* van Hanneke Paauwe. Misschien is het zelfs haar eigen motto als regisseur. Paauwe is de laatste ongeslepen diamant van het jeugdtheater. Ze kan het niet helpen: grimmige sprookjes zitten haar in de pen. Een lichte vorm van kinderhaat, het leed van de wereld, fantasieën over de dood: Paauwe verkleedt ze als burlesk vermaak. Ouders en leerkrachten zijn er doorgaans banger voor dan hun kinderen.

Het laatste kind is zelf een halve horrorfilm. Zus Kimberley van negen speelt haar babybroer kwijt: als ze weer uit de winkel komt, staat daar alleen nog de kinderwagen. Ze gaat hem zoeken in een bos, botst daar op vos en raaf en zelfs een beul op een kerkhof. 'Een mens is niks anders dan een zak vol bloed, botten en vet.' Roerloos staan de graven in de mist. In dit sinistere decor moet een meisje met een mutsje het verdriet van haar moeder afwenden?

Onder de klassieke avonturenplot, compleet met de magische spons Marcel, schuilt een filosofische allegorie over de mens. Kimberley treft hem als verkild, afgestompt, ingekapseld, bevroren rond het hart. Hoeveel warmte is er nodig om er weer iets menselijks van te maken? *Het laatste kind* blijkt uiteindelijk toch niet vies van zedenleer, maar een saaie les wordt het allerminst.

Daarvoor zorgen actrices Eva Schram en Griet Dobbelaere, afwisselend in de huid van protagonist en nevenkwiet. Op hun best zijn ze wanneer Paauwe hen strak laat pingpongen, maar naar het einde toe volgen steeds langere monologen. Ook dat is aan dit oeuvre zo ongeslepen: eens Paauwe haar zwarte inkt laat vloeien, houden haar fantasie en haar mens- en wereldbeeld maar moeilijk maat. Toch is juist dat wat het jeugdtheater nodig heeft. Beter een volle kromme dan een brave rechte.

'Het laatste kind'
Hanneke Paauwe & Villanella.
Op reis tot 24 november

MOLMAN RECENSIE DE VOLKSKRANT

★★★★☆

Theater met potentie

Goede producties op Theaterfestival Boulevard in Den Bosch, waaronder originele en doeltreffende voorstelling *Wentel* van Sonja Volmer.

Annette Embrechts

Den Bosch

Je kunt je ingraven met *Molman*, diep onder de grond. Je kunt 'wandelen' door wolken en boomkruinen, hoog in de lucht, tijdens de originele loopinstallatie *Wentel*.

Of je kunt de vloer onder je voeten juist benadrukken tijdens *Idiot-Syncrasy* van het Italiaanse dansduo Igor and Moreno. Drie leuke producties die samen zorgen voor een 'verticale route' tijdens Theaterfestival Boulevard in Den Bosch.

Voor de tocht naar beneden beland je via een smalle trap in een aangepaste zeecontainer. Daar leeft in een donkere hoek een vreemde snuiter, Molman genaamd, ruig en rafelig gespeeld door Ron van Lente. Zijn personage ontsnapt in de tekst van Hanneke Paauwe aan een vaste categorie. Nu eens is hij vondeling of verteller, dan weer zwerver of vluchteling. Halverwege verhaalt hij over zijn geheime spionage. Wel hebben al zijn beweringen met angst te maken, en het overwinnen ervan. En met een tekort aan liefde. Je kunt in zijn verlangen geliefkoosd te worden een pleidooi tegen eenzaamheid zien, en in zijn kennis van alle soorten angst een waarschuwing tegen xenofobie.

Mooi dat het beeldend theaterduo Schippers&VanGucht met Het Filiaal Theatremakers geen eenduidige moraal verstopt in deze gruisige monoloog (9+) in een creatief bewerkte container. Van Lente kruipt en graaft op de vierkante meter, in een vijver vol verhalen, een vloer vol turf, een vide met stadsluchtjes en een broodtrommel vol wormen. Als hij een nat pak haalt, wil je deze druipende Molman zachtjes omhelzen. Of toezingen met een feestlied. Om zijn schrik en argwaan jegens de bewoonde wereld weg te strelen.

Ron van Lente in *Molman*.

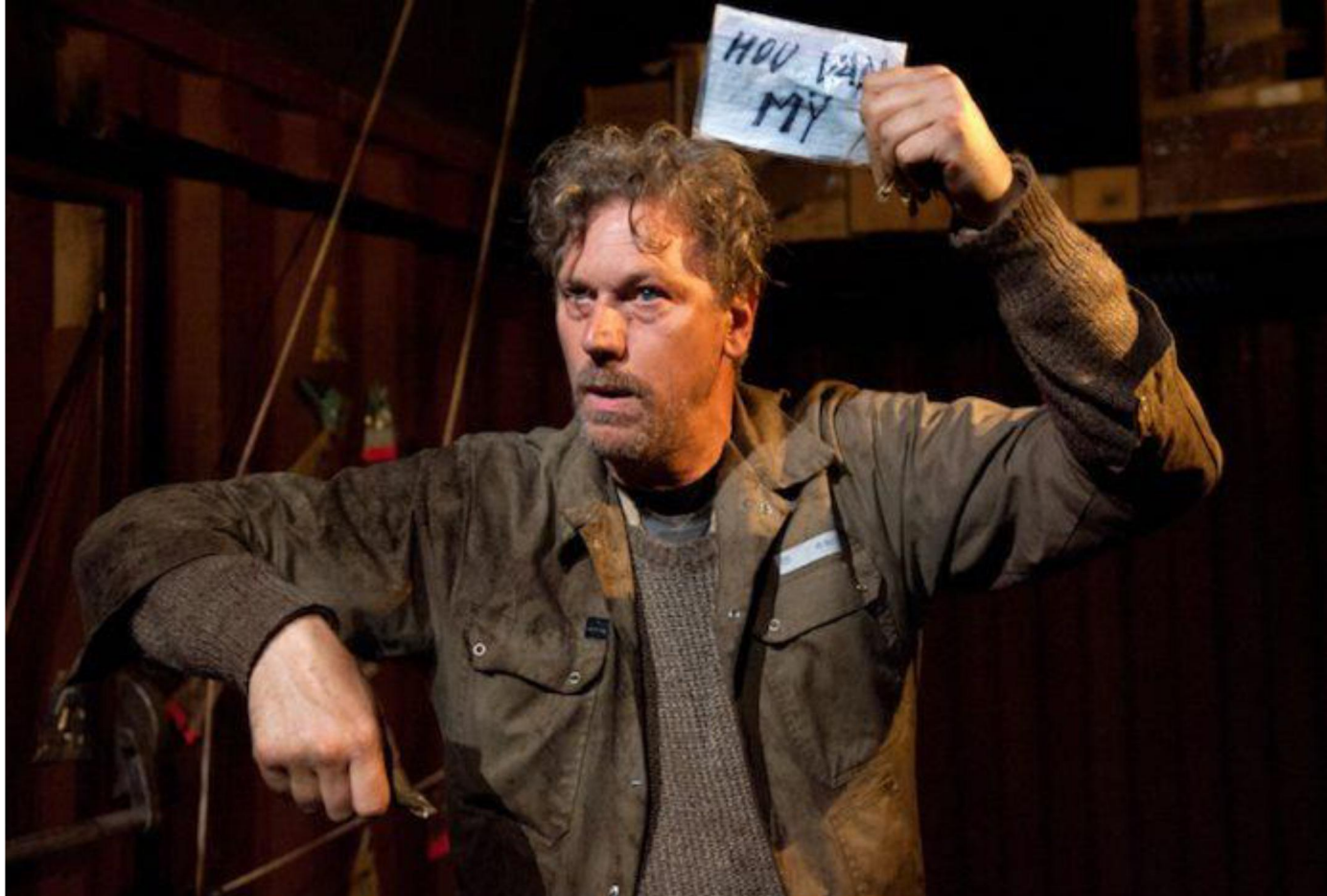
Foto Judith Zwikker

Als hij een nat pak haalt, wil je deze druipende Molman zachtjes omhelzen

Het Italiaanse duo Igor and Moreno verenigt het publiek juist in een lichtvoetig samenzijn, tijdens hun uur-lange springvoorstelling *Idiot-Syncrasy*. Als in een tweestemmig lied, hoppen ze bijna synchroon over de witte vloer, met zorgvuldig getimed, subtiele verschillen. Springend verkleed en zich, delen ze chocoladelikeur met

toeschouwers en wervelen ze om elkaar heen, zonder dat het in slapstick ontaardt. Met puur hun sprongkracht en uithoudingsvermogen past dit duo met Zuid-Europees temperament in de trend van afmattende, repetitieve 'spring-en-renovertellingen' zoals *The Dog Days Are Over* van Jan Martens en *Schwalbe zoekt massa*.

Het meest origineel is kunstenaar Sonja Volmer met haar 'uitvinding' van een neusspiegel. Door je gezichtsveld te spiegelen wandel je in *Wentel* (5+) bedrieglijk echt door de lucht. Volmers concept is zo eenvoudig en doeltreffend dat je je afvraagt waarom niemand eerder het bedacht. *Wentel*, dat ook naar Lowlands gaat, bezit de potentie van een festivalhit.

MOLMAN (9+)

SCHIPPERS & VAN GUCHT / HET FILIAAL

★★★★★ JEUGDTHEATER

7 AUGUSTUS 2016 - THEATERFESTIVAL BOULEVARD, 'S-HERTOGENBOSCH - SPEELLIJST

'JE KUNT PAS DAPPER ZIJN ALS JE EERST BANG BENT GEWEEST.'

Door [Wendy Lubberding](#) gepubliceerd 8 augustus 2016

Als je niet al te bang bent om een stijl laddertje op te klimmen en dan af te dalen in een donker hol om te luisteren naar een modderige man die zich een weg graaft door de angst, dan kun je gaan kijken naar *Molman*. Als je wel een beetje bang bent, moet je eigenlijk ook gaan. En als je erg bang bent, dan zeker!

Voor de locatievoorstelling *Molman* is een indrukwekkende omgeving gecreëerd in een omgebouwde zeecontainer. Donker, kaal en klam is het hol van de Molman, maar vol prachtige verborgen vondsten, knutselwerken, griezelige werktuigen en bange wasknijpmensen die stap voor stap tevoorschijn komen. Het doet denken aan *Spinder* en *Huis*, eerdere voorstellingen van dezelfde makers, maar is toch ook weer heel anders van toon. Onze lichamen raken elkaar en stuwen de temperatuur op. Zwarte aarde en vocht geven hun geur af.

En daar in die krappe container zit de Molman zelf, gespeeld door Ron van Lente, zijn publiek ook heel dicht op de huid. In een uur tijd neemt Van Lente zijn toehoorders mee door een verhaal dat grondig graaft naar de werking van angst, waarin de rode draad zijn eigen bestaansgeschiedenis is. Hij laat ons nadenken over onze angsten. En intussen bezweert hij de zijne.

Mysterieuze gebeurtenissen raken verknoot met heel alledaagse en dat in een taal die rijk is aan beelden en muzikaal van klank. Van Lente geeft deze poëtische tekst van Hanneke Pauwe een ruig randje mee, met zijn groezelige uiterlijk en volle stem. Met zijn grote lijf in de kleine ruimte slokt hij de aandacht met gemak op. Hij richt regelmatig de aandacht op iemand in het publiek, looft een beestachtige prijsvraag uit, of grijpt een hand en weet de spanning zo telkens nieuwe impulsen te geven.

Hij distilleert angsten uit een ondergronds meer en verkoopt ze in kleine zakjes aan verschillende duistere klanten. Voor hen is angst macht, 'want bange mensen kun je alles wijsmaken'. En ondanks alle angst die hij zo de wereld in stuurt, krijg je sympathie voor hem. Hij doorziet hoe angst werkt en ondervindt wat het doet. Wat is dit voor een bestaan, gebukt en ongezien? Je gunt hem een uitweg. Zijn isolement heeft hem heel gevoelig gemaakt. Het gebrek aan menselijke aanraking en zijn onzichtbaarheid veroorzaken in hem een hunkering die elk gebaar en elke zin ombuigen naar een uitnodiging. Zie mij. Hou van mij.

Het is een wonderlijke omgeving en een wonderlijk personage. Vreemd en aanvankelijk onaangenaam. Het is een grote verdienste van de makers dat ze erin geslaagd zijn hun verhaal zo precies te doseren dat de gruwel heel langzaam kantelt. Zonder dat alle vragen worden ingelost, want 'In het alfabet komt de B ook voor de D. Je kunt pas Dapper zijn als je eerst Bang bent geweest,' zegt Molman. Wanneer zij het hol verlaat knippen ze net als de mol met je ogen om aan het zonlicht te wennen. Maar het voelt goed om weer rechtop in het licht te staan.

Foto Judith Zwikker

Plaats Reactie

@Theaterkrant 2017

ELDERS

DE VOLKSKRANT

★★★★★

'Mooi dat het beeldend theaterduo Schippers&VanGucht met Het Filiaal Theatermakers geen eenduidige moraal verstoppt in deze gruiszige monoloog (9+) in een creatief bewerkte container. Van Lente knipt en graaft op de vierkante meter, in een vijver vol verhalen, een vloer vol turf, een vide met stadsligtes en een broodtrommel vol wormen. Als hij een nat pak haalt, wil je deze druipende Molman zachtjes omhelzen. Of toezingen met een feestlied. Om zijn schrik en argwaan jegens de bewoonde wereld weg te strelen.' Annette Embrechts

Jeugdtheater ● HETPALEIS ● Bumpers

★★★★

Je bent jong en je 'wild' wat. De jonge Eva wil haar vader, een garagist en vogelkunstenaar-na-zijn-uren, herenigen met haar moeder, die geld voor haar eieren gekozen heeft en nu samenwoont met de rijke hartchirurg Jean-Jaques in Brassaat. Met de locatievoorstelling *Bumpers* (10+) brengt jeugdtheater HETPALEIS een ontroerend portret van een vader en zijn dochter, die kost wat kost de familiale situatie wil keren.

Tijdens een vernissage in de garage van haar vader gijzelt ze een deel van het publiek in een aparte ruimte. Wij blijven samen met enkele andere toeschouwers achter bij de vader en horen zijn versie van de feiten. Af en toe valt Eva binnen en zij blijkt een aardje naar haar vaartje - al even fel begiftigd qua verbeelding.

Gescheiden ouders: het is een al meermaals beproefde thematiek in het jeugdtheater, maar zelden kreeg het zo'n waarachtige invulling als hier: niet klef of moraliserend, niet drammerig maar evenmin met fluwelen handschoenen.

Acteurs Anna Vercammen (alias de dochter) en Wim Willaert (de vader) vinden elkaar in hun naturel spel en sappig taaltje, het decor van Myriam Van der Gucht - een garage annex Panamarenko-achtig atelier - verenigt realiteit en fantasie, de tekst van Hanneke Paauwe steekt boordol humor maar laat ook wrangheid en bitterheid doorklinken en de jonge Nederlandse regisseur Jellie Schippers bundelt vormelijk en inhoudelijk concept tot coherent belevingstheater. (LILA)

'Bumpers', nog tot 30 mei in Van De Wervestraat 6, Antwerpen, www.hetpaleis.be

Elfjarig meisje gijzelt gasten tijdens vernissage

'Bumpers' van Het Paleis sleept je mee in de liefdevolle rotzooi die vader en dochter elkaar aandoen als moeder het afraapt.

JEUGDTHEATER

VAN ONZE REDACTRICE

DORIEN KNOCKAERT

ANTWERPEN | Het Paleis ont-

vangt je voor *Bumpers* op een ongewone plek. In een oud pand in de noordrand van Antwerpen heeft het een wat smerige garage nagebouwd waar je te gast blijft op een vernissage. Garagist Raf D'hondt zal er zijn nieuwste kunstwerk onthullen en leidt je in afwachting rond langs zijn oudere kunstwerken en installaties. Allemaal hebben ze iets met vliegtuigen te maken: een oud VW-busje waarin papieren vliegtuigjes een dodelijke mobiele vormen, een schommel met vleermuisvleugels, een enge tunnel die langs de

gijzelaars behoort. De rest van het publiek zit beneden bij Raf en hoort zijn versie van de feiten.

Regelmatig komt de opgespitste voorstelling samen, wanneer Eva en Raf elkaar provoceren of toedering zoeken, om daarna weer in twee te vallen. Beiden vertellen hetzelfde verhaal, maar de gevoelens die je erbij hebt en de analyse die je ervan maakt, hangen deels af van het kamp waarin je zit.

Bij Eva val je al snel voor de combinatie van haar nog wat kindelijke fantasie, haar *streetwise* taalje, haar wankele overmoed en haar grote hart. Die is grappig en ontroerend. Ze is elf en wil nog een beetje in sprookjes geloven, ze put kracht uit haar speelsheid, maar de enorme druk die de situatie op haar uitoefent, dwingt haar om ook realistisch te zijn en verantwoordelijkheid te nemen.

Dat is hartverscheurend. Het vormexperiment werkt en is mooi uitgebalanceerd, maar wordt geen spelleetje: *Bumpers* is in de eerste plaats een menselijk verhaal. Het steunt op een realistische aanpak, met een decor waarin alles echt is, uit het leven gegrepen spreektaal, acteurs die helemaal in hun personage opgaan en een betrokken rol voor het publiek. Een dergelijke ijver om alles levensecht te maken leidt gemakkelijk tot gênant theater dat zich verliest in details en verbleekt naast de werkelijkheid. Maar in *Bumpers* zijn de teksten (van Myriam Van Gucht), de acteurs (Anna Vercaemmen en Wim Willeaert) en de regie (van de jonge Jellie Schippers) sterk genoeg om ermee weg te komen.

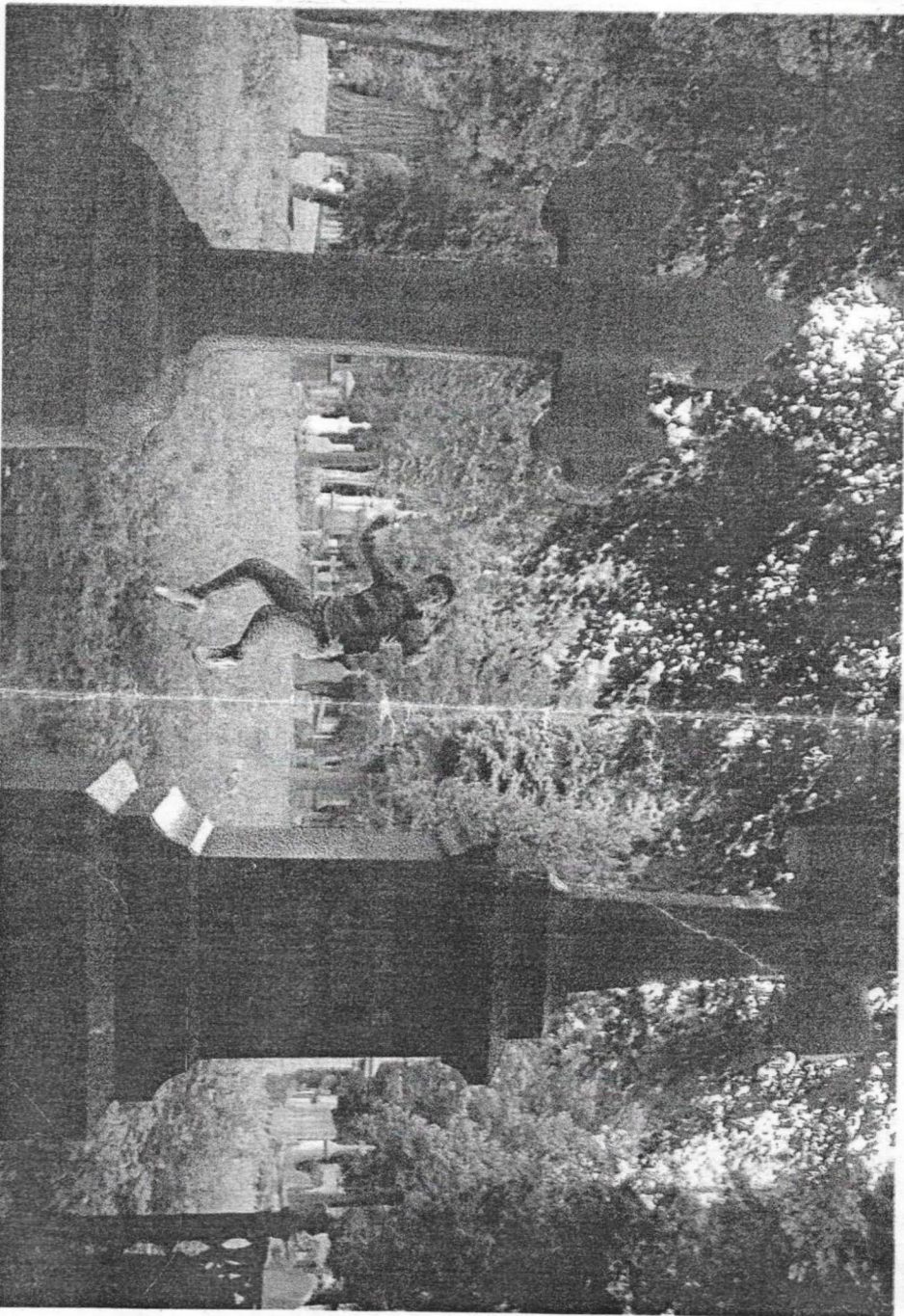
Bovendien geven de makers hun

goed excuus.

Bumpers, gezien op 3/4. Vanaf 10 jaar. Tot 30/5 (03-202.83.60).

ONLINE www.degarageverkoop.be

Muziek en geloof botsen en versmelten op Maastrichtse festival Musica Sacra

Het theaterstuk *In Memoriam* op de begraafplaats aan de Tongerseweg in Maastricht (Foto Carry Gisbertz)

kerkmuziek. In de Sint Servaas klonk de *Missæ Gabriel Arhangelus* (de mis van de aartsengel Gabriël) van Palestrina. Peter Serpentini dirigeerde de Capella Sancti Servati, opgericht in 1808. In de OLVrouwkerk zong het voortreffelijke Basilica-koor van Hans Leenders diens *Missæ Camminia*. Het werk, geïntendeerd op Franck, was door Leenders voor het festival uitgebreid met twee engelmotetten: *Serifi angelus* - mystiek en plechtig - en *Tres archangeli* - hemels stralend hoog. Met de fraaie

soli van Els Bongers was deze mis een magneet voorbeeld van de levende Maastrichtse liturgische muziekcultuur.

Op de begraafplaats aan de Tongerseweg, waarover Sint Servaas vele eeuwen geleden naar Maastricht kwam, bleek *In Memoriam* een eenvoudige, directe en vooral roerende voorstelling over het verdriet na de dood van een kind. Gestorven kinderen onder de acht jaar, zijn in het katholieke geloof 'engelen' en gaan direct naar de hemel. De Belgische schrijf-

ster en theatermakerster Hanneke Prauwer schreef een aantal monologen waarin de ouders van Arno (en zijn tweelingzus Nora (een anaagram van Arno)) vertellen over de dood van de jongen als gevolg van een epileptische aanval en hun problemen bij de rouwverwerking.

De voorstelling, die de komende dagen wordt herhaald, vindt plaats tijdens een tocht van het publiek over de duistere begraafplaats, bijgelicht door olielampen. De moeder van Arno praat trots over haar

zoon alsof hij nog leeft en een toekomst heeft. De vader, zelf doodgraver, spreekt over de ellende in zijn gezin. Verdriet, dat moet vlieugels hebben. Verdriet moet lucht hebben, tranen moeten verdampen. Ook Arno zelf verschijnt. Hij praat ontwapenend laconiek over zijn dood en vliegt dan weg in het donker, een vrolijke engel, zwaaiend met zijn oplichtende zwaard uit *Star Wars*.

Al bezong Madoo Antiquo engelen die dansen op wereldlijke muziek, duttels

In Memoriam, eenvoudig die het hart raakt

Ik houd van kerkhoven. Ze nodigen uit om over het leven na te denken. Een dodenakker is een natuurlijke oase van rust in een wereld die ons bombardeert met lawaai. Een plek voor contemplatie en meditatie, vol eerlijke grafpoëzie en beeldtaal van de levenden. Niet de eerst plaats waar je aan denkt wan-

neer je een locatie zoekt om toneel te spelen. Toch gebeurt dat nu. Op de Algemene Begraafplaats aan de Tongerseweg in Maastricht staan vier leden van een gezin klaar om ons te vertellen hoe zij de dood van hun zoon en broertje proberen te verwerken. In het donker wandelen we over het kerkhof achter de petroleumlantaarns aan

naar de vier plekken waar de verschillende gezinsleden hun kant van het verdriet ventileren. Het donker, de stilte en de lichte kou van een aarzelende herfst schilderen de perfecte basissfeer voor de vier monologen. Vaag aangelicht door het schijnsel van de lantaarns die voor de solist op de grond worden gezet, als een ouderwets voetlicht, vertellen de acteurs hun verhalen. Het klinkt allemaal zo gewoon en zo natuurlijk. Er is geen sprake van de gewollen retoriek of het bombastisch getrompetter dat religieuze begrafenisrituelen

vaak kenmerkt. De taal is de eenvoud zelf en raakt aan het wezen van de personages. De moeder verpersoonlijkt de hang naar bescherming van het broze gezinsgeluk. Zij wil haar kind laten doorleven. De vader, grafdelver van beroep, moet zijn eigen zoon begraven en kan zijn verdriet nergens kwijt

en tweelingzus Nora blijft nu voor altijd de zus van Arno. Arno zelf vertelt over zijn epilepsie en zijn wens om een Samoeraï te zijn, omdat die Japanse krijgers zón perfecte lichaamsbeheersing hebben.

De schrijfster heeft de monologen op een intense en gevoelige manier met elkaar verbonden door het sprookje van Doornroosje

er als een dun, maar wezenlijk lijntje doorheen te vlechten. Het sprookje verwijst in breder perspectief ook nog eens naar de dood en de wederopstanding. Er is weinig nodig om het publiek te raken. Dat bewijst deze voorstelling. Een sterke tekst, een stel goede acteurs en een coach die het beste van beide weet te combineren. In deze overigens verschrikkelijk moeilijk te bereiken - eenvoudig ligt de weg naar het hart. Tijdens het slotlied voel ik de tranen achter mijn ogen dringen. Als ik in het donker de weg naar de uitgang zoek, laat ik ze de vrije loop.

RECENSIE

Door Jos Prop

Gezien: In Memoriam
Tekst en regie:
Hanneke Paauwe
Spel: Ineke Nijssen,
Circé Lethem, Hans Van
Cauwenberghe en Joris
Van den
Brande
In: Maastricht,
Algemene
Begraafplaats, 17-9
Nog te zien: aldaar van
20 t/m 24 september.

Mag Gezien...

In deze rubriek durven we producties aanraden die ons om verschillende redenen interessant bleken. De meeste worden bij tijd en wijle besproken.

In Memoriam

Van 4 tot 13 november 2005

De Vijfde Wand.

Reflecties over figurentheater en circus theater. (Tuur Devens)

Herkenbaarheid op het kerkhof.***In Memoriam*, een theaterproject van Hanneke Paauwe**

6 Of

"Herkenbaar. Zeer herkenbaar." Zo klinkt het achteraf bij een kop koffie, na de 'statiweg' kerkhof. *In Memoriam* van Hanneke Paauwe gaat over dode kinderen, het verdriet, het die niet mee kunnen omgaan, en speelt zich af tussen oude graven, tussen kindergraven.

We komen samen op het oude kerkhof van Hasselt. Grafstenen in volle praal, kleine kindvriendelijke onderdelen, scheve kruisen en verlepte engelenbeelden tussen treurwilgen kleurend opgeschoten onkruid, smalle paadjes en veel boomstronken. Het is donker, herf met geen miezelregen. Ons pad is afgezet met brandende olielampen. Ieder van ons krijgt een olielamp mee, en we worden geleid langs graven en kaarsjesweiden naar vier plekken waar moeder, dochter, zoon ons hun verhaal zullen vertellen. Ieder afzonderlijk, op het laatste moment samen, in gelatenheid, in berusting. Ze vertellen elk hun verhaal over geboorte, liefde, dood. Een verhaal over ontkenning, opstandigheid, verdriet. Vier verhalen die het grote van onwetendheid tot aanvaarding volgens de fasen van Kübler-Ross volmaken. Niet-lineair met horten en stoten, zoals in het echte leven rond de dood.

Na een korte wandeling krijgen we het verhaal van de moeder over de geboorte van de tochter, het spelen op het strand, een angstbeeld. Ze lacht zichzelf een beetje weg, ze toont zich ze wil het niet weten, ze zwijgt. Ineke Nijssen vertolkt schitterend de moeder. Joris Van C Brande doet dat na weer een korte wandeling, even overtuigend als de dode zoon, als een met zijn aardse verleden, zijn wensen, zijn spel, zijn prille verliefdheid. Even later en op een plek grijpt Hans van Cauwenberghe als vader je bij de keel. Hij onderkent zijn verdriet, wraak, wil er mee omgaan, vindt echter geen communicatie, geen contact met zijn vrouw, kunnen rouwen. Een statie verder verschijnt de dochter (door Circé Lethem) in een jurk van knuffels. Zij is nog kwaad, beklagt zich erover dat ze nu geen naam meer heeft, maar dat gezien wordt als de zus van. Haar tekst en spel overtuigen het minst. Hier wordt te veel in woorden en algemeenheden gegooid, hier wordt te veel benoemd, en dan klinkt het in andere teksten waren het de kleine dingen, de details, kleine anekdoten die in hun minimale diepe emoties wekken, en op subtiele en sublieme wijze het grote verdriet konden verbeelden. Dat literaire missen we naar het einde toe. (Het is een euvel dat ik vaker con het werk van Hanneke Paauwe. Schitterende concepten en ideeën beginnen heel mooi, maar vervagen dan, verwateren, vergalopperen zich. Maar dit terzijde.)

Al bij al blijft de voorstelling indrukwekkend. Door de locatie, door de met lichtjes gecreëerde sfeer, door de verhalen. Heel mooi in die verhalen is het leidmotief van Doornroosje. In die verschillende vertellingen komt ze voor, als personage in een schoolmusical, als een meisje gekust wordt, als personificatie van de wederopstanding. Na 100 jaar kun je gewekt worden en het stuk raakt door zijn enorme herkenbaarheid. Herkenbare gevoelens, rationaliseren, zoeken naar uitwegen. Hier biedt theater, kunst troost. We zijn niet alleen met ons verdriet. Mensen die naar dit stuk komen, zijn luisterbereid, en daardoor kan pijn verzachten. De katharsis is op dit kerkhof actueel en noodzakelijk aanwezig.

In Memoriam was een festivalproductie van Musica Sacra Maastricht, in een samenwerkingsverband met CC Hasselt. De productie werd op kerkhoven in Maastricht en gebracht. En ze zal gelukkig nog gespeeld worden! Bronks heeft belangstelling getoond en op het aanstaande Bronksfestival brengen.

In Antwerpen, Gent en Genk worden de plannen concreter voor april 2006. Volg dus de actualiteiten om deze voorstelling niet te missen.

auteur(s):T

De begraafplaats

speelt de hoofdrol

Theater

Hanneke Pauwe maakte een voorstelling over jonggestorven kinderen, verdriet en het taboe op verdriet. Vandaag is de première op een Maastrichtse begraafplaats. De eerste protesten zijn al binnen. „Ik kan uitleggen waarom ik dit doe.“

door Sandra Koekoek

Op het monumentale kerkhof aan de Tongerseweg in Maastricht zijn veel jonge kinderen begraven. In de engelengraven liggen kinderen die voor hun achttienste stierven, in het Kinderperk liggen voornamelijk doodgeborenen, vaak anoniem, kinderen.

Toen de Belgische schrijfster en theatermakerster Hanneke Pauwe (1962) getraagd werd voor deze begraafplaats een voorstelling te maken, wist ze dat het een beladen project zou worden. Maar de plek trok haar onmiddellijk aan. De engelengraven brachten het onderwerp als vanzelf op jonggestorven kinderen. Hoewel Pauwe daar ook haar aarzelingen bij had.

Pauwe: „Hoe maak je daar op die plek een voorstelling over zonder dat iedereen na afluip zegt: 'Kom, we gaan ons ophangen aan die boom daar'. Er moest wel genoeg lucht in zitten. Uiteindelijk wilde ik het toch graag doen. Mijn broer is vorig jaar op 39-jarige leeftijd aan longkanker overleden. Ik heb ooit het stuk te maken voor mijn broertje. Het was voor mij een mooie kans om een aantal dingen een plek te geven.“

Pauwe begon met lezen over ouders die een kind verloren. Ze interviewde ouders, grafdekkers, verpleegkundigen. Schokkende verhalen waren dat soms. Pauwe: „Ik sprak veel met moeders die in de jaren vijftig een pasgeboren kind verloren hadden. Een vrouw had in het ziekenhuis een dertigjarige geboreen van wie maar een kind de gebouwen overleefde. Ze heeft jaren lopen zoeken naar het graf van haar gestorven kinderen. Ze zijn ergens in het ziekenhuis verdwenen op niemand die haar vertelde waar ze waren. Er was ook een moeder die thuis was bevallen van een tweeling. Noemen

namen haar baby's in een wasmand

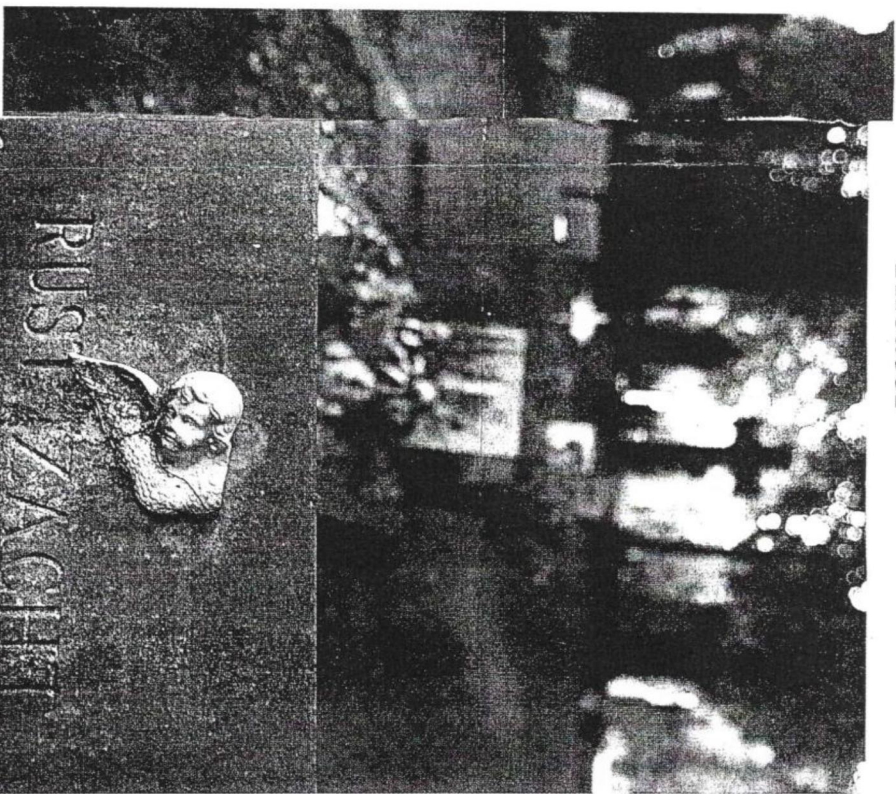
meer naar het ziekenhuis. Onderweg overleden beide kinderen. Niemand die het haar durfde te zeggen. Toen een oudere non zei: 'Nou mevrouw, wat zou u ervan zeggen als u twee engelglijes in de hemel had? Zo hartvochtig! Dit soort verhalen hoorde ik heel veel. Verhalen van stille, van zwijgen, van de doofpot. Het is al zo erg als je een kind moet verliezen, maar als het ook nog stilgezogen wordt – alsof er niets gebeurd is, alsof het niet bestaan heeft – is het helemaal verstikkend.“

Maar niet alleen de jaren vijftig lieverden dit soort verhalen. Op Omgaan met leed van jonge ouders gaat ons nog steeds niet goed af. Een vrouw belde onlangs de beheerder van de begraafplaats om een grafje

Als je verdriet tegenhoudt, vreet het zich een weg naar binnen

voor haar kind te regelen. Ze lag in de verloskamer en wist dat ze een dood kind moest baren. Pauwe: „Hier idee dat je op zo'n moment een graf moet regelen.“

Het taboe op een dood kind, het taboe op verdriet, werd de rode draad in de voorstelling. In Memoriam, die Pauwe maakte. Ze schreef een stuk over een vader, moeder en een tweeling, van vier en één vent. De drie overgeblevenen vertelden op hun eigen manier met het verdriet. De moeder doet of het niet gebeurt is, ontkenst voor zichzelf dat haar zoonfe kind is. Ze sluit zich af voor de schuldigheid en voor de vader en de dochter, die haar nodig hebben. De vader is verhit. Hij heeft misen hoop en verlangen tot hij beseft dat zijn zoonfe geen verstoppestijf speelt, maar voor altijd dood

Kindergraven op de Algemeene begraafplaats in Maastricht, waar In Memoriam gespeeld zal worden. FOTO ANWB/ERS MOEDERS

een engelglij worden. Pauwe zich voorstellen dat dat voo ge mensen ook een troost k. Maar een engel, of de idee magdelen op je staan te waac het paradijs, doet mij niet v jongere in deze voorstelling dan ook geen engelglij. Hij j geen vliegels maar een zwaer zwaard. Want zo herinneren ders zich hem.“

Hoe dan ook moet verdriet buiten, vindt Pauwe. Verd moet je vliegels geven, zeg der. Maar hij constateert oo verdriet een mens niet popn maakt. Een boodschap wil f niet aan haar stuk verbinde hoopje ze dat de voorstelling lijk zal maken dat, het verd ren – er niet over praten uit om pijn te doen – het eerste je nabestaanden kunt aank. Want je kunt verdriet wel i houden, maar dan vreet het een weg naar binnen.“

Pauwe is niet bang voor i tie die het stuk ongevoelb homaken. De eerste protest s een toneelstuk op de begraz zijl al binnen. „Ik denk dat uilleggen waarom ik dit doo dood hoor bij het leven. Wn nen er wel over zwijgen, m helpe niet. Afrikanen komen op de begraafplaats. Verna komen er uitgedrukt the o. Deze voorstelling mag er o ondra zij niet respect voor gmaakt is. De begraafplaa gsmakelijk de hoofdrolspeelb dat mensen na afluip nog v lopen, in het donker en dat i dan zal spelen. Ik hoop da het eigenlijke verhaal vere

In Memoriam, op Festival Maastricht, van 16 tot 22 september 2005. Maastricht, 16, 17, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31 september 2005. 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31 september 2005. 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31 september 2005. 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31 september 2005.

In Memoriam, op Festival Maastricht, van 16 tot 22 september 2005. Maastricht, 16, 17, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31 september 2005. 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31 september 2005. 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31 september 2005.

Reportage OP ZOEK NAAR TROOST, ONTROERING EN RITUELEN OP HET KERKHOF VAN LAKEN

Theater tussen de zerken

Een van de jeugdtheatervoorstellingen tijdens het komende Bronksfestival wordt gespeeld op het kerkhof van Laken. Er zijn ondertussen theatervoorstellingen gemaakt op duizend-en-een locaties, maar deze houdt zeker steek.

Van onze medewerker
Michaël Bellon

Voel de duisternis, de nachtlucht op je huid. Leg je oor op de grond, en luister. In deze grond liggen vele verhalen begraven. Of durf je niet dicht bij de doden te liggen?

Het is wat ongewoon om je in groep op een kerkhof te begeven en niet meteen weer weg te snellen na het slaan van een onherkenbaar kruisteken. De toeschouwers zullen het ook nog niet vaak hebben meegemaakt dat iemand hen op deze plek aanspreekt om hun te vertellen over de dood.

De schrijfster Hanneke Pauwe maakte *In Memoriam* op vraag van Theater Vrijthof in Maastricht, waar op het monumentale kerkhof een uitgestrekt perk met uitsluitend „engelen-graven” ligt: zerken van kinderen die hun achtste verjaardag niet haalden. Nog niet zo lang geleden werden doodgeboren kinderen hier gewoon anoniem begraven. De moeders kregen de mededeling dat ze een engel-tje hadden gebaard en het kind werd meteen bij hen weggehaald.

Het verhaal bevestigt nog maar eens dat men over de dood maar liever zwijgt. Dat ondervond Pauwe ook toen ze tijdens haar voorbereiding sprak met familieleden van gestorven kinderen. „De tranen stroomden soms nog over hun wangen, al dateerde het overlijden al van jaren geleden.”

Ik ben een kwaade droom in de slaap van mijn zusje. Een fantasie in het hoofd van mijn moeder. Ik ben het schuldgevoel dat als een lintworm door het lijf van mijn familie knaagt.

Pauwe verwerkte niet alleen de gesprekken, maar ook de gevoelens en bedenkingen die ze had toen haar eigen broer vorig jaar overleed. Het resultaat zijn vier nauw met elkaar verweven monologen die worden vertolkt op vier plekjes op het kerkhof, verbonden door paadjes met scheve dalstenen en nat grind.

De voorstelling wordt 's avonds gespeeld in het licht van olielampen, waardoor de personages haast verschijnningen lijken. Ineke Nijssen speelt de moeder van Arno en Nora — een tweeling van wie de jongen is gestorven na een epilepsieaanval. De moeder zit duidelijk nog in de ontkenningfase. Als je haar hoort, lijkt er niet veel aan de hand. Ze vertelt de mooie momenten en grappige anekdotes uit het leven van het gezinnetje.

De vader heeft als grafdelver de dood al vaak in de ogen gekeken naar blokkeert nu de blik hem zo vertrouwd voorkomt.

Arno is nu een engel in een pyjama waar een klein vierkantje uit geknipt is. Zijn zusje spreekt ons aan in een mafkleed dat bestikt is met Barbiepoppen en pluchen besties.

In de schoolmusical van het sprookje speelt het zusje de uitgesloten fee die de doodsweens over Doornroosje uitspreekt. Maar uiteindelijk is het dus haar broer die zal sterven. Niet lang nadat een epilepsieaanval hem had verhinderd om met Doornroosje het mooiste meisje van de klas te kunnen kusken.

Arno ging terugkomen. Het was gewoon een flauwe grap. We moesten gewoon heel hard. „Arno, we houden van je”, roepen, en dan zou hij wel weer tevorschijn komen.

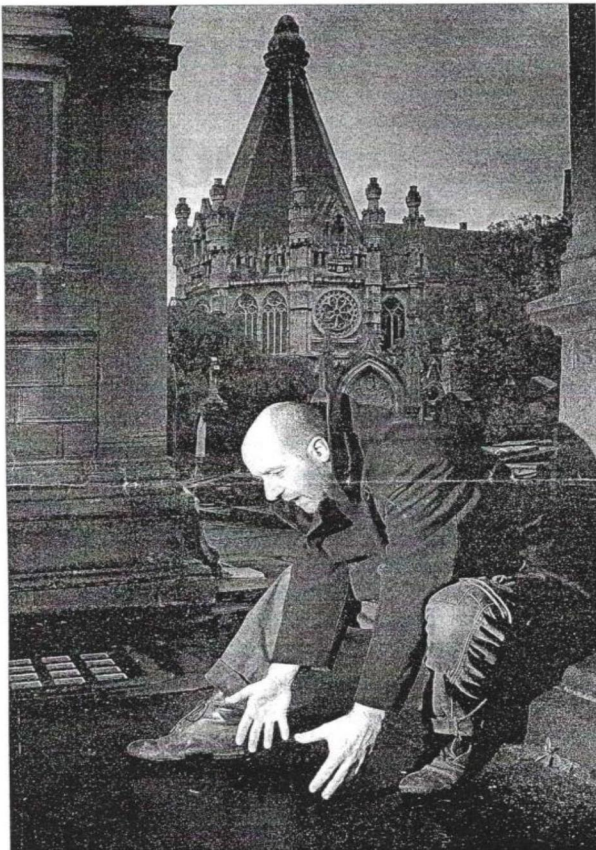
Dankzij die verlossende kus is Doornroosje net een verhaal van hoop. Hoop die soms absurde proporties aanneemt, ook in het hoofd van weldenkende volwassen mensen. Pauwe zelf heeft nog geregeld het gezicht van haar broer menen te ontwaren op een bus of aan de overkant van de straat. „En als ik een merel zie, denk ik altijd 'daar is mijn moeder', want zij hield erg van die vogels. Het is heel kinderlijk om zo te denken, maar het gevoel dat het je geeft, is erg reëel en biedt dus troost. Ook al is het gebaseerd op fantasie.”

„In de voorstelling heb ik ook het verhaal gebruikt van een vrouw van wie het kindje tijdens een fietstocht in Frankrijk door een vrachtwagen in het veld werd gekatapulteerd. Het overleed in het ziekenhuis, maar de moeder heeft altijd nog een vierkantje stof bewaard van het bloesje dat hij aan had. Dat was zo ontroerend. Ik begrijp dat helemaal. Mijn vader heeft bijvoorbeeld ook nog altijd het treinabonnement van mijn moeder in zijn borstzakje zitten.”

Als je honger hebt, eet je. Als je het koud hebt, trek je dikke kleren aan. Als je verdriet hebt, sta je alleen. Mensen willen geen contact met iemand die het te lang niet goed gaat.

Op een gegeven moment toont de vader zich zeer agressief tegenover de mensen die gewoon doorgaan met het leven, en hun kinderen blijven afblaffen terwijl zijn kind gestorven is. Hij ondervindt dat we de rituelen verwaarlozen of zelfs missen om de dood een plaats te geven. De natuur inspireert hem in de gedaante van een vlinder: „Verdriet, dat moet je vleugels geven. Dat moet kunnen vliegen, zweven en soms landen.”

Pauwe maakte van de vader een grafdelver na haar ontmoeting met een echte grafdelver op het kerkhof van Maastricht.

„In Memoriam”: vier monologen op vier plekjes op het kerkhof van Laken. © Michiel Hendryckx

„Een bijzondere mens. Deel-tijds leraar en deeltijds grafdelver. De ene helft van de week werkte hij met de jeugd en de andere helft zat hij aan het andere eind van het leven. Hij sprak ook veel over de natuur, die naargelang het seizoen ook verschillende gezichten had. Hij vertelde me ook dat er zoveel rituelen bestaan om met de dood om te gaan. Vietnamezen ontbijten op het graf van de do-de met thee en koekjes. Afrika-nen komen dansen op het graf.”

Al zijn vrienden komen langs. De laatste dag dat hij opgebaard ligt, glipt er een meisje binnen. Ze veegt haar wangen af en kust hem op zijn mond. „Wie ben jij”, vraagt ik haar. „Doornroosje”, zegt ze.

Arno weet het ondertussen: „Hoe zieliger je bent, hoe meer ze van je houden. En het top-tunt van zieligheid is dood zijn.” Uiteindelijk levert het hem zelfs een kus van Doorn-roosje op, een aangename epi-loog bij een tragisch sprookje.

Ook aan de voorstelling zit een epihoog. Voor de toeschou-wers is er thee en koffie. Na af-loop van eerdere voorstellingen in Maastricht en Hasselt kwamen heel veel mensen achteraf met al hun verhalen en al hun verdriet naar de acteurs toege-

**„ALS JE VERDRIET
HEBT, STA JE
ALLEEN. MENSEN
WILLEN GEEN
CONTACT MET
IEMAND DIE HET TE
LANG NIET GOED
GAAT”**

stapt. Mensen die ook een kind op het kerkhof hadden liggen. Een jong paar dat een kindje verloren had op exact dezelfde manier als de ouders in het stuk: navelstreng rond de nek, zuurstofgebrek, epilepsie met fatale gevolgen.

Mensen die uit Australië waren gekomen om hun kind thuis in Nederland te begraven en die meteen ook naar de voorstelling kwamen kijken. „Hun verdriet was zo vers”, vertelt Pauwe. „Die vrouw kwam dat vertellen en die man kon de acteurs alleen maar een zoen geven. Ontroerend, en ook een compliment. Dat had ik nooit verwacht.”

► www.bronks.be

► „In Memoriam” is te zien op vrijdag 4 november om 17.30 en 20 uur op het kerkhof van Laken, Onze-Lieve-Vrouw Voorplein, Laken. Informatie en reservering: Bronks, tel. 02-219.99.21, e-mail: info@bronks.be. Vanaf twaalf jaar.

Dr. Morgen
2 November 2015
Zinnig

Op locatie ● Hanneke Pauwe speelt *In memoriam* op het kerkhof

★★★

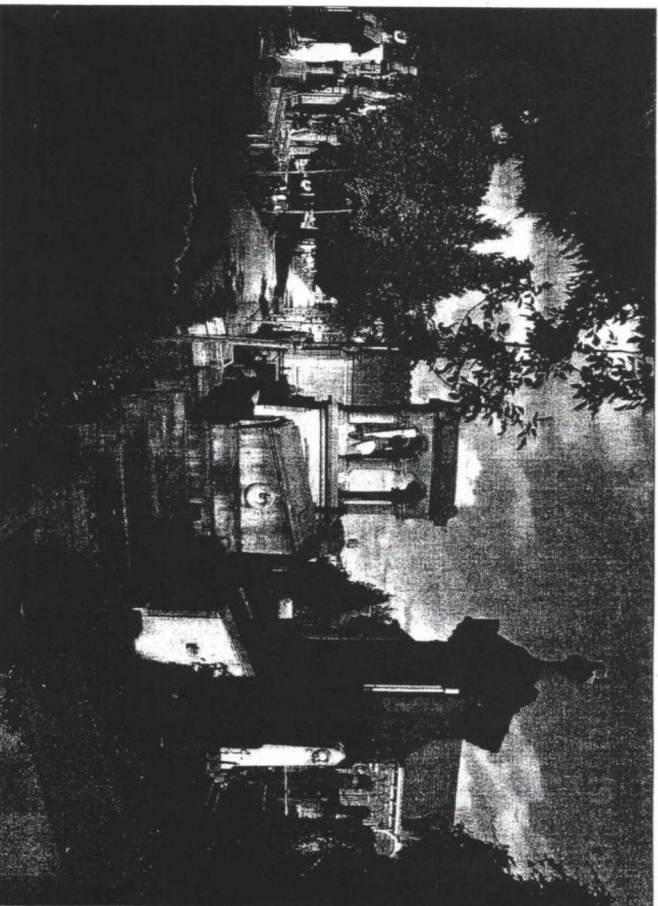
Lichtjes tussen de graven

IN ZESSEN
VAN ONZE MEDWERKERS
Wouter Hillaert

D onkere silhouetten op het eind van het keuzepad, warm ingedruisd. In het schijnsel van lamtars zie je damp vervliegen boven hun hoofden. Ze praten zacht, wat onwennig. De grafstenen niet. Die zwijgen stil en alle jaren dat ze hier al in de grond van het leven staan. Een steen verlost het wachten. Goedenavond, nemen jullie elk een lichtje mee? Zo begint *In Memoriam*, theater op het kerkhof. De productie is van de hand van Hanneke Pauwe, noot hang van een beejle locatietheater. Ze kreeg van Fons Dejong van het Nederlands-Limburgse festival Musica Sacra de vraag om iets te maken binnen het thema 'engelen en duivels'. Pauwe koos voor de engelen: do-

kinderen die sterven en volgens de katholieke traditie meteen naar de hemel gaan. Ze verloor vorig jaar zelf haar jongere broer, en schreef vanuit die ervaring een verhaal over een gezin dat een kind ontvalt. De première vond in september plaats op de Algemene Begraafplaats van Maastricht.

Dat was niet de eerste keer dat een kerkhof als decor diende. Vorig seizoen eencenseerde Theater Taptoe in *Semper Vivat* al de begrafenis van avontuurschrijver Jean Ray op het Campo Santo in Gent. Dat gebeurde met een heuse vijfzogen en een strigge rouwstoet naar de put, waar de kist van de schrijver neergelaten werd in bijzijn van zijn weduwe (gespeeld door Chris Lomme). Zij pookte daarna in de grote kapel weer leven in al zijn spookverhalen.

■ Een begraafplaats ergens te lande. Vorig jaar eencenseerde Theater Taptoe in Gent een herbe-graving van schrijver Jean Ray. Bij Hanneke Pauwe draait het veel meer om de pöbzle van het gemis.

die je met plotsse schrikfeccen en duistere muziek aan den lijfe kon ondervinden. Taptoe zette voluit in op het thrillerrefect van een kerkhof.

Het verschi met *In Memoriam* is groot, zo bieek begin oktober op het Oud Kerkhof van Hasselt. Als je het

leidt het publiek naar vier speelplekjes die tussens de graven stampten. Er vallen zachte schaduwen op de gebeitelde namen van de doden.

Eerst ontmoet je de moeder, met binnkende ogen, gespeeld door Ineke Nijssen. Ze vertelt over haar twee-

De voorstelling 'In memoriam' geeft de verhalen die op kerkhoven begraven liggen een gezicht

moole begraafpark uit 1796 be-treedt. flakert dat in het licht van honderden kaarstamptes. Die zijn er uitnodigend neergezet langs de paadjes tussens de bomen, als stille gidsen op een weg naar troost en verzoening. Pauwe gaat voor. Ze

schijnt in een gesecheurde pijama. "Ik ben een engel", verklaart hij ter Nora (Cire Lettem) om alle aandacht die haar broer weggakpt, ter-sikke. "Pauwe windt er geen doekjes om, maar maakt onder Arno's directe speelsheid toch zijn eenzame tragiek voelbaar.

De poezie van het gemis krijg je vooral bij de vader, gaidelver van beroep. Hans Van Cauwenberghes staat onder een machtige boom en bespiegelt de dood in het licht van de eenwigheid. "Hoor het ritselen, het ruisen. Voel de nachtlucht op je huid, de uitgestrektheid van de wereld onder je voeten. In deze grond liggen vele verhalen begraven." Die verhalen een gezicht geven, dat is niet de grote kracht van Pauwe. Ze schildert mensportretten die raken

vanwege hun emotionale herkenbaarheid. Zoals de woede van dochter Nora (Cire Lettem) om alle aandacht die haar broer weggakpt, terwijl ze zelf een onarming nodig heeft.

Het Oud Kerkhof ziet er anders uit als je er na een akftuitende samenzang van de accurs uit wegvandelt. Het is een rustplek van medemenselijkheid geworden, een herberg onder de treurwlig die aan de uitgang de wacht houdt. *In Memoriam* slaagt erin je te verzoenen met je eigen sterfelijkheid, zonder de tragiek van een ontvallen kind te omzwachtelen.

In memoriam, neg-wilig 4 november op het Broekfestival, om 21 en 20 uur op het kerkhof van IJlen, Dure-lae-vrouw/Kooplin, Busseel, 02/21.993.21, www.waerkes.be

LITERATUUR

HANNEKE PAAUWE, PORTRETTENMAAKSTER VOOR NEGEN DAGEN

De eerste indruk

EXTRA
Eigen berichtgeving

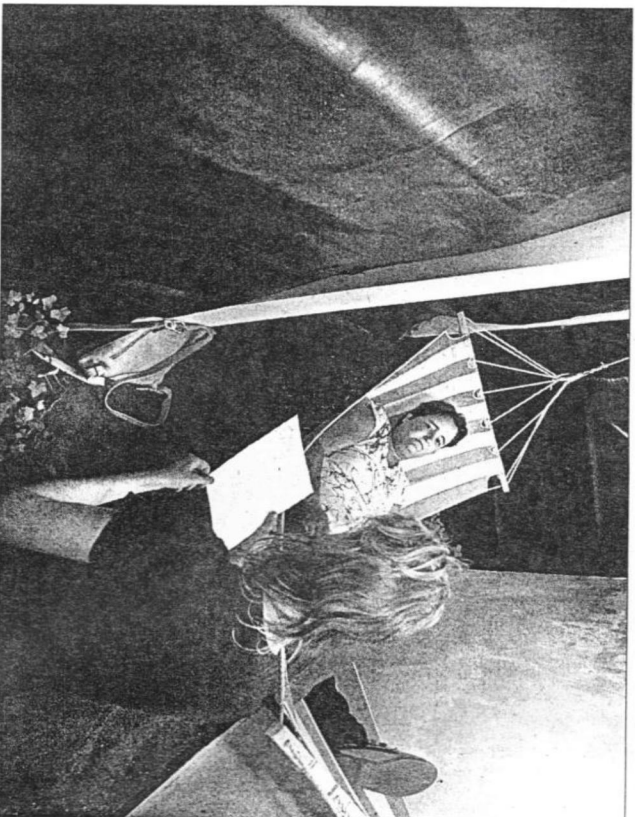
Katrin Serneels

Ze kijkt naar je, vraagt je naam. Dat is alles. En dan schrijft ze een portret, puur op basis van de eerste indruk. Hanneke Pauwe is geen zigeunerin met gouden oorbellen, maar een Nederlandse schrijfster die genoemd werd voor de Gouden Uil. In Hotel Ideal is ze portrettenmaker voor negen dagen.

"Ze wist dingen over me: dat ik een dromer was, veel fantasie heb en ze wist dingen over mijn jeugd. Dat was zo waar hoe kan ze dat nu geweten hebben?", zegt Tina, die net buitenkomt. "Ter-

'Zo deed een vrouw met volle borsten me denken aan een schip'.

wijl ze jouw portret schrijft, kun je een spelletje spelen in een donkere kamer. Met een zaklamp moet je voorwerpen zoeken, opdrachten uitvoeren en vragen beantwoorden. En daarna word je bij haar geroepen en mag je in een hangmat gaan liggen. En dan leest ze, terwijl er krekels op de

Hanneke Pauwe: 'Boeken gaan meestal niet over jezelf. Hier wel.'

(foto Thomas Vanhaule)

achtergrond tsjippen, je portret voor. Het is heel sprookjesachtig."

Hoe doe je dat, in tien minuten een portret schrijven van iemand die je helemaal niet kent? "Eigenlijk zijn het virtuele portretten", legt Pauwe uit. "Het idee komt van een workshop met jongeren die ik op Het Groot Beschrijf in Brussel gedaan heb. Ik wilde ze teksten laten maken die ze aan mensen konden laten horen en

toen dacht ik: waarom laat ik ze geen portret van mensen verzinnen? Dat is ook leuk voor de mensen zelf."

De virtuele portretten werden een groot succes. "Iedereen wilde wel weten wat zo'n eerste indruk over hen vertelt en of het klopt of niet. Meestal werk ik op basis van uitstraling, van uiterlijk, van hoe mensen zich gedragen: zijn ze positief, spontaan of serieus? Zo deed een vrouw met volle borsten

begrijpt het niet. En ik schreef een portret over hem waarin ik hem vergeleek met een knoestige boom, die niet verplant wilde worden. Hij wilde ook niet in de hangmat gaan liggen toen ik het hem voorlas. Maar zijn portret greep hem wel aan en hij begon me te vertellen over zijn moeder die net gestorven was. Dus hadden we toch contact."

Je kunt alleen of met z'n tweeën binnen, maar op haar eerste dag heeft ze vooral succes bij de meisjes. En bij vaders en dochters. Casia is er net met haar vader geweest. "Het klopte niet helemaal", zegt Casia. "Ze dacht dat ik uit een vreemd land kwam omdat ik zo'n bijzondere naam heb, maar ik ben gewoon hier geboren." Waarom neemt een vader zijn dochter mee, wil hij weten hoeveel kleinkinderen hij krijgt? "Nee, daar geloof ik allemaal niet in", lacht Casia's vader. "Maar het was wel grappig." En of het portret nu klopt of niet, dat doet er niet toe. Eigenlijk zijn de virtuele portretten een heel directe manier om mensen in contact te brengen met poëzie, met literatuur. Meestal gaan boeken over prinses, moordenaren of zakenmannen, maar nooit over jezelf. En hier is dat uitzonderlijk wel het geval. Ook al is het misschien een ander zelf dan je verwachtte.

Portretten loopt tijdens Hotel Ideal van 14 tot 18 uur in de Lange Beeldensstraat 111, Antwerpen.

DeMorgen ZATERDAG 3 AUGUSTUS 2002

40 BISHOFTEL IDEALHOTEL

DE STANDAARD

3 FEBR. 2003

→ DE NACHTEN

Peter Vantyghem (*1960) schrijft voor „De Standaard” over onder meer populaire muziek. Hij trok voor de zesde keer naar De Nachten. Hij vond de sfeer er opvallend rustig, zonder veel humor of opwinding, en onderhoudt vooral enkele experimenten waarin poëzie „ver-beeld” werd. Vooral om dat soort experiment een kans te geven, vindt hij De Nachten belangrijk.

Inspirerende onderdompeling

WAT is De Nachten anders dan een kans voor de alternatieve, artistiekerige jongere om in „de meest kunstzinnige stad van het land” mee aan te schuiven aan een eigentijds buffet met rockmuziek, gedichten, films, en allerlei pogingen om die drie klassieke inhouden in elkaar te laten overvloeien? Niet-commerciële artiesten krijgen hier een podium om iets uit te proberen, of gewoon om zich te tonen.

DeSingel is naar goeie gewoonte aangekleed om dat ongewone publiek te ontvangen. Tapijten op de tapijten, verspreide bars, een dansvloer in de vestibule en een concertpodium voor de ingangstrap. Ook de foyer heeft een concertpodium. Het hippe volkje, tussen 16 en 26, kijkt en laat zich bekijken.

De programma's spelen zich af in twee grote zalen. De artiesten zijn in „blokken” gezet. Wil je Admiral Freebee zien, dan moet je op tijd een plaatsje vinden, waardoor je een „voorprogramma” van poëzie moet uitzitten. En zo hoor je ook de dichter Robert Anker.

Ik hou van mensen als Anker. Hij is een stuk ouder dan het publiek, schrijft geen simpele poëzie, en brengt geen trucjes mee.

zeer vroege Bruce Springsteen, in „Ever Present” gaat hij Crazy Horse achterna. Admiral Freebee is een goed geolied trio en Van Laere is een goeie zanger. Je wenst hen het beste, maar vreest dat buiten Vlaanderen niemand zit te wachten op deze zeer bekende stijloefeningen.

Mijn boeiendste momenten? Ten eerste een samenspel tussen bassist Arne Van Dongen en een „bewegend gedicht” van Tonnus Oosterhoff. Dat was nieuw: constant verdwijnen hele zinsdelen en duiken andere op, zodat je het gedicht van dienst niet als een lineaire structuur absorbeert, en het lezen zelf een nieuwe organische sensatie wordt. Daar is iets mee te doen.

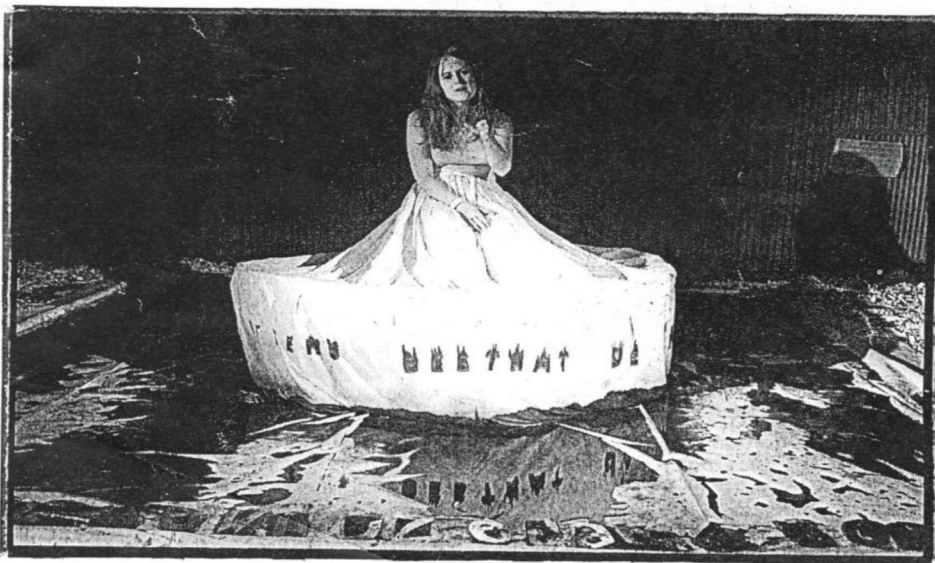
„Heel cerebraal, de sfeer hier”

Een tweede hoogtepunt is de opstelling van Hanneke Paauwe in een „darkroom”, een kleine kamer. Paauwe schiet recht in het hart met een heel symbolistisch decor. Een meisje in witte baljurk staat in een vijver van inkt, omgeven door een landschap van papiersnippers, en stelt ongeveer negentig seconden lang onmogelijke vragen als „Zult u uzelf missen als u dood bent?” Er kunnen telkens maar tien mensen binnen en je voelt je alsof je de filosofie binnenstapt. Het project „Dicht/Vorm” was een derde

hoogtepunt. Hoe poëzie te verbeelden? De vijftien filmpjes die elk een minuut duurden, staken vol goesting en creativiteit. Op deze uitgave van De Nachten kreeg je meerdere keren het gevoel dat poëzie zichzelf kan vernieuwen in een audiovisuele wereld.

Dat gevoel kreeg je alleszins niet bij het aanhoren van de nogal wat maffe muziek van bij voorbeeld Arab Strap of Orange Black. Of bij het aanschouwen van een warrige, bombastische drillbooract van Snijbloemen (een schuilnaam voor Erik de Jong van Spinvis).

Ten slotte was het aardig om een film over Herman Brusselmans te bekijken, waarin de Grote Vlaamse Schrijver zich blootgaf in credo's als „Ik ben geen cynicus, maar een vechter met een eigen stilistiek”. En om Sandrine Collard te horen, een chansonière die samenwerkt met toetsenman Dan Lacksman van Telex. De ty-

De darkroom van Hanneke Paauwe: Een meisje in witte baljurk staat in een vijver van inkt, en stelt vragen als: „Uit hoeveel letters bestaat de zin van het leven?” © Wim Dancels

HANNEKE FAUWE STEELT DE SHOW OP HET BRONKS FESTIVAL

Op bezoek bij de sprookjesboer

Jeugdtheater

Van onze medewerster Elke Van Campenhout

BRUSSEL. – Twee weekends lang kon iedereen die zichzelf van nageslacht heeft voorzien, of het kind in zichzelf nog niet heeft verloren, terecht in Brussel. Daar liep namelijk het Bronksfestival, een jaarlijks weerkerend hoogtepunt in het theaterjaar voor kinderen.

Op het Bronksfestival stonden zowel eigen voorstellingen van Bronks geprogrammeerd, als een keuze uit de beste producties van visiterende gasten. Je vond op de officiële premières, maar ook hermeningen. En klassieke voorstellingen vonden een plaats naast experimentele voordens.

Nieuw dit jaar was het bruiseerde festivalcentrum het Hof van Grimbergen, dat in zijn nevenintende en verassende aanbod een gratis festival met een gratis en reguliere programmering in het Paleis voor Schone Kunsten en de Beursstraat.

De artistiek leider Oda Van Nuygen breidde in het festivalcentrum de werking van het festival gevoelig uit. Hier vier verdiepingen tellende huizen aan de Koningstraat, werd twee weekends lang omgevormd tot een ware speeltaal voor jong en oud. Wie de moeite nam om helemaal naar boven te lopen, kwam terecht in een miniatuur filmplaats. In kleine huizen kon iedereen die het wou plaatsnemen op de gezellige posie en een video uitlezen uit het archief. Het aanbod varieerde van registraties van Bronksvoorstellingen, over documentaires, tot het betere animatiemateriaal.

Op de andere verdiepingen was een constante stroom aan performances te bekijken van heel uiteenlopende artiesten. Zo was er het City Blues-project van Stella Den Haag, waarbij videofilmpjes werden getoond van Brusselaars die een troostelijke zingen voor de camera. Of er was de Villamouor-installatie van de Kopergeroet, waarbij kinderen en ouders zich een weg konden verzinnen door de kamers van een huis. Of je kon terecht bij de sprookjesboer, die ter plaatse een sprookje uitvond en voorzag van een muzikaal decor.

Opvallend was de nadrukkelijke aanwezigheid van Hanneke Pauwe in het programma. Niet alleen schreef zij de tekst voor de origine-

le Villanelle/Cinderella-voorstelling *Licht aan, a.u.b.* in het Hof van Grimbergen was zij ook aanwezig met maar liefst vier futuristische projecten.

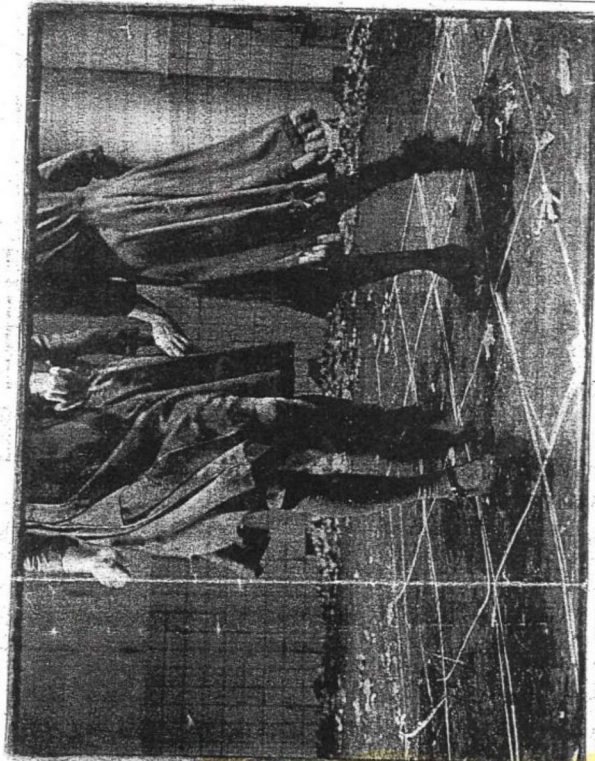
Bij het *Geltemerarchie* werd het publiek met een kopietation of kelders van het Hof ingestuurd. Die kelders vormden een duister doolhof van smalle gangen, tochtende kasten, en vreemde personages, zoals de hulle-directrice, die haar personeel met tranen probeerde om te kopen. Of de schurftige boekhouder, die haarjes tekende in het roos dat uit zijn haar was gevallen.

Met een pillamp kon je een weg banen langs geleeminnige flesjes met geneskrachtige brouweke, om ten slotte terecht te komen in de buik van het ondergrondse ministerie van de archiefkamer, waar iedereen zijn gebelmen kon klasseren in het juiste vakje: overspel, pesten, jaloezie, of anders.

Wie klaar was met de kelders kon op de eerste verdieping terecht voor *Smeltende gedachten*, een filosofische kindervoorspelling, waarbij vraag na vraag werd afgevuurd: van het bestaan van God, tot de onverwepelijkheidsgraad van neupauteren.

De podiumvoordens was tot slot een heel leuke verlevensstelling, waarbij in een half uur tijd de exotische steppen, een gruwelijke zandstorm, en een nonkel moordenaar de reuzen passeerden. Het was een uitzonderlijk boeiende fabel die magisch realistische elementen binnenbracht in een verhaal die een klein klein meisje met een zonnebril, dat haar fantasie als wapen gebruikt tegen haar kortzichtige klasgenootjes. Aan het einde van de voorstelling kreeg je het portret te horen dat Hanneke Pauwe schreef van een van de toeschouwers.

Hanneke Pauwe bevestigt daarmee haar stem als een van de meest originele schrij-

„Drie zusters“ van Zeven ging op het Bronksfestival in première. Bart Moevaert beende de tekst van *Tsjebotv tot op het bot uit*. © Koen Blos

sers en theatermakers van het moment. Met het Hof van Grimbergen voegde Bronks ook een interessant parcours toe aan de festivalvormule. Misschien een voorsmaakje van de toekomstige werking van het gezelschap, eens zij kunnen intrekken in hun eigen huis in het centrum van Brussel.

UUTERBAARD waren er ook heel wat „86-“voorstellingen te zien op het festival. Opvallend was de première van *Drie zusters* van Inne Goris en haar gezelschap Zeven. Bart Moevaert heeft voor deze voorstelling de tekst van *Tsjebotv tot op het bot uitgebond*. De stilles die daardoor ontstaan worden in-

ventief door andere theatermiddelen ingevuld. Door de repetitieve, klagerige omgevingsgeluiden van de blankheid bijvoorbeeld. Of door de tegelijkertijd abstracte en verzegele bewegingstaal van de acteurs-dansers. Op een bijzonder creatieve manier werd daardoor het eindeloze wachten, en de oedelhuidse pijn van de zusters in scène gezet. De tergende traagheid van de verveling werd daarbij niet uit de weg gegaan.

Van een heel andere orde was de lancering van de nieuwe Bronksproductie *De geroeders Leeuwenhart*, die enthousiast inspectie op de populariteit van de avonturenverhalen uit reëlfilms, bioscoop en tovenaarsboeken. Twee broers komen terecht in een paradijs-

lijk hiernamaals, dat echter door duistere krachten wordt bedreigd. Wat volgt is een krachtig avonturenverhaal dat door de acteurs met veel bravoure wordt vormgegeven. Het decor is prachtig, de kostums origineel, en het verhaal meeslepend.

Enig minpunt is misschien dat het verhaal erg aan de buitenkant blijft hangen. En dat je over de verhoudingen tussen de personages of over wat zich onder hun huid afspeelt, heel weinig te weten komt.

[agenda]

do 13.04.06
MOTEL MOZAÏQUE

Het zal wederom niet uitsluitend om de muziekprogrammering gaan tijdens de zesde editie van het Rotterdamse festival Motel Mozaïque; er zijn kunstwerken van Madeleine Berkheimer, performances van Abattoir Fermé en wandeltochten door Rotterdam onder speciale begeleiding. Toch zal ook nu weer het grootste deel van het publiek voor de popmuziek komen. Op vrijdag treden bijvoorbeeld Adam Green, We Are Scientists en Mogwai op, een dag later gevolgd door onder meer isobel Campbell, Vashti Bunyan, Zita Swoon en The Cardigans.

Rotterdam, o.a. Nighttown, Schouwburg, 13 t/m 16 april.
www.motelmozaïque.nl

vr 14.04.06
FOAM

Kenmerkend voor het werk van de Amerikaanse fotograaf Philip-Lorca diCorcia (1951) – een van de invloedrijkste fotografen van zijn generatie – zijn een zorgvuldige enscenering en verfijnde kleurenfotografie. In FOAM, het Fotografiemuseum Amsterdam, zijn vanaf vrijdag diCorcia's monumentale beelden te zien uit de veelgeroemde serie *Hustlers* en recenter werk uit de serie *Lucky 13* waarvoor hij paaldanseressen in actie fotografeerde. Verder foto's van Anouk Kruijthof en Jaap Scheeren, en het leven van de Palestijnen in werk van de Canadese fotograaf Larry Towell.

Amsterdam, FOAM, Philip-Lorca diCorcia (t/m 21 juni); Anouk Kruijthof en Jaap Scheeren (t/m 28 mei); Larry Towell (t/m 18 juni); dagelijks 10-17 u do vr tot 21 u. www.foam.nl

za 15.04.06
MOZART

Mozart zou het niet hebben verzonnen toen hij als 8-jarige gast van de Oranjies over het Lange Voorhout liep. Een Haagse Muziekdriedaagse met vijftig concerten, voorstellingen en workshops. De fortepianist Ronald Brautigam is spil en gastprogrammeur van een reeks sonates en pianoconcerten in verschillende versies. Ook collega's als Melvyn Tan en Alexei Lubimov zijn van de partij. Verder doen grote namen mee als het Nederlands Blazers Ensemble en de violiste Isabelle van Keulen in de Philipszaal, Nieuwe Kerk, een spiegelent en het Mauritskoningin. Nelleke Noordervliet geeft lezingen en kids mogen hun eigen opera spelen.

Den Haag, o.a. Philipszaal, Nieuwe Kerk, 15 t/m 17 april.
www.muziekdriedaagse.nl

> Culturele weekagenda:
volkskrant.nl/kunsttjps

do 13.04.06

OEFENING IN INTIMITEIT

Hanneke Paauwe maakt korte voorstellingen voor een klein publiek. Zo is *Blauwbaardkamer*, te zien op festival Motel Mozaïque, voor maximaal twee personen, waarvan één vrouw. 'En Blauwbaard is intiem met zijn publiek.'

Door LYNN BERGER
Foto ILYA VAN MARLE

'Ja, wat ben ik eigenlijk? Lastige vraag hoor', zegt Hanneke Paauwe (44). 'Performancekunstenaar? Schrijfster? Theatermaakster? Alledrie, besluit ze, 'al maak ik voornamelijk theater. Voor mij is dat een ruim begrip – het hoeft niet per se op een podium.'

Paauwe's voorstellingen spelen bijvoorbeeld in een lift, of op een begraafplaats. Tijdens het meerkeuze festival Motel Mozaïque, vandaag tot en met zondag in Rotterdam, zijn drie van haar performances te ervaren: *Een Anatomisch Theater*, *De Blauwbaardkamer* en *Smeltende Gedachten*. Het zijn korte voorstellingen voor een klein publiek; zo 'verdraagt' de *Blauwbaardkamer* maximaal twee personen, waarvan tenminste één vrouw, en biedt *Een Anatomisch Theater* slechts ruimte aan vijf toeschouwers.

'Wat ik maak is vaak een oefening in intimiteit', zegt Paauwe, die

in 2004 de 1000 Watt-Lichtpunt prijs 'voor opmerkelijke artiesten' won. 'Ze gaan over de wereld van nu, over wat er allemaal misloopt. Daar reageer ik op.'

Wat er zoal misloopt? 'Er is een gebrek aan menselijkheid. De wereld is jachtig, mensen zijn egoïstisch en bang voor vreemdelingen. En iedereen moet maar jong, perfect en werklustig zijn – al wat minder perfect is, mag niet in beeld.'

Bij Paauwe komt het minder perfecte juist wel in beeld, en is er ruimte voor nuance. 'In de *Blauwbaardkamer* bijvoorbeeld – iedereen ziet Blauwbaard als een gruwelijk, waagdelijk mens. Maar bij mij heeft hij ook een andere kant.' De 'theatrale installatie' *Smeltwoorden* daagt het publiek uit met de actrice in gesprek te gaan. In *Een Anatomisch Theater* heeft een ontmoeting met organen plaats. 'En Blauwbaard is intiem met zijn publiek – maar meer verraad ik

niet, dat moeten de mensen zelf maar komen beleven.'

'Iedereen reageert verschillend op *De Blauwbaardkamer*: mensen worden heel stil, of juist hysterisch, sommigen gaan huilen. Niemand komt er onberoerd uit. Na afloop praat het publiek vaak nog door. Een mooi effect vind ik dat.'

Paauwe is zeker ook van plan andere voorstellingen op Motel Mozaïque te bezoeken, al weet ze nog niet precies welke. 'Het aanbod is zo groot!' Haar acteurs en actrices kunnen het inmiddels zelf af, dus hen hoeft ze niet te begeleiden. 'Maar ik kom wel even kijken. Het blijft leuk te zien hoe het publiek reageert.'

Festival Motel Mozaïque. 13 t/m 16 april. De installaties van Hanneke Paauwe zijn te zien in de Rotterdamse Schouwburg. Van Paauwe speelt op 24 april in *Memoriam* in Maastricht.
www.motelmozaïque.nl

HET ALTERNATIEVE THEATER VAN HANNEKE PAAUWE

LIJF AAN LIJF

Hanneke Pauuwe: een origineel parcours. © Bart Dewaele

BRUSSEL — Het Bronksfestival biedt ook dit jaar weer heel wat kindvriendelijk theatervoer. Naast de reguliere voorstellingsreeks zijn er in het festivalcentrum De Markten talrijke experimentele initiatieven waarbij de toeschouwers op een heel andere manier worden betrokken. Hanneke Pauuwe brengt op het festival vier voorstellingen.

jeugdtheater

Van onze medewerkster
Elke Van Campenhout

HANNEKE Pauuwe gaat actief op zoek naar alternatieve theatervormen. In de voorstellingen die zij op het Bronksfestival toont, neemt ze de toeschouwers mee in een beschavingsworkshop met Lodewijk XIV, laat ze hen plaatsnemen in een spannende peepshow, leert ze hen schoonmaken met een hysterische huisvrouw in *Kuisen met Conan de Barbaar* en laat ze hen freewheelen in het souvenirmuseum van Amanda.

Hanneke Pauuwe werkt al jaren aan een origineel parcours. In haar voorstellingen wordt de toeschouwer vaak actief betrokken. Ofwel krijgt hij rechtstreeks vragen voorgelegd, zoals in *Smeltende Gedachten*, ofwel mag hij tasten, proeven, ruiken of zelf materiaal toevoegen aan de voorstelling. Of zich gewoon laten meedrijven op de golven van Pauuwes fantasie.

„Ik vind het gewoon leuk om op een andere manier met de toe-

schouwers te werken”, zegt Hanneke Pauuwe. „Maar er is ook een andere reden voor. Het theater moet tegenwoordig zo vaak concurreren met andere media, dat je moet zoeken naar een manier om het spannend te houden. Ik zoek naar een intiem theater, naar de kleine ervaringen. Het is belangrijk om men-

Een voorstelling van Hanneke Pauuwe is een totaalervaring waarin je als toeschouwer op al je zintuigen wordt aangesproken

sen het gevoel te geven dat het ook door die dingen is dat je als individu toch op de één of andere manier invloed kan uitoefenen op een situatie.”

„In de context van de mondialisering, waardoor je via de krant en het Internet constant op de hoogte wordt gehouden van alles wat er op de wereld gebeurt en waardoor je

in de supermarkt alle nationaliteiten tegenkomt, moet je toch constateren dat het met die intimiteit triest gesteld is. Voor mij is het belangrijk om de intieme ervaring opnieuw een plaats te geven, door terug te keren naar de kleine dingen die mensen raken.”

DT intimiteit speelt ook op een zeer letterlijk niveau. In de *Peepshow* worden de toeschouwers uitgenodigd om de ongelukkige heks met de uitzinnig grote borsten aan te raken. In een andere voorstelling worden ze gestreeld, of liggen ze ongemakkelijk dicht tegen elkaar aan. Een voorstelling van Hanneke Pauuwe is een totaalervaring waarin je als toeschouwer op al je zintuigen wordt aangesproken.

Hanneke Pauuwe: „We leven in een tijd waarin mensen vreemd zijn van hun lichaam. Er wordt voortdurend aan gesleuteld, geopereerd en veranderd, omdat het oog in onze samenleving boven alle andere gewaarwordingen gaat. Maar de andere zintuigen zijn ook heel belangrijk, en die kan je op een andere manier aanspreken. Zodat je tenminste in het theater tot een andere beleving komt.”

„In de *Peepshow* zit bijvoorbeeld een heks die haar borsten altijd maar opnieuw heeft laten vergroten, omdat ze wil dat de man op wie ze verliefd is haar aardig zou vinden. Sommige mensen vinden dat niks voor kinderen. Maar kinderen begrijpen wel waar het over gaat. Ze weten hoe het is om een buitenbeentje te zijn en er niet bij te horen, en dan alles te doen om toch leuk gevonden te worden. Er wordt veel te vaak betuttelend omgegaan met kinderen en volwassenen beslissen altijd maar wat kan en niet kan. Maar kinderen kunnen eigenlijk op hun manier heel veel dingen plaatsen. En voor de volwassenen zijn de verhalen van de *Peepshow* gewoon heel leuk en spannend.”

Op het Bronksfestival plaatst Hanneke Pauuwe de toeschouwer in een klein intiem hokje oog in oog met de vreemdste personages in haar *Peepshow*. Een overspannen huisvrouw met opgekropte lustgevoelens raakt helemaal in de ban van de gewelddadige stripheld Conan in *Kuisen met Conan de Barbaar*. We reizen in het hoofd van Amanda de hele wereld rond in *Op bezoek*. En in *Beschaving voor beginners* leren Lodewijk XIV en zijn hofdames ons alle finesse van een twijfelachtige etiquette.

De voorstellingen van Hanneke Pauuwe zijn te zien op het Bronksfestival, van 6 tot 14 november op diverse locaties Brussel. Tel. 02-219.99.21.
www.bronks.be

Liefde op de tast

In haar eerste roman *Venusvingers* volgt Hanneke Pauuwe twee individuen op de vlucht, in Brussel en in Parijs. De twee konden niet meer van mekaar verschillen, maar ze hebben ook iets gemeen: een voorzichtige en complexe behoefte aan liefde.

Hanneke Pauuwe (1962) kent Parijs zo goed dat ze er treffende dingen over kan schrijven. "Parijs is een ijdele verleider, zich welbewust van haar charmes, ze eist je volledig op en dringt als een parasiet in je vlees, in je gedachten. (...) Na een tijd trekt de stad zich terug, als een mokkend meisje, ze laat je aan jezelf over, ze eist dat je jezelf bekijkt in het troebele water van haar rivier." En Brussel kent ze. De kanaalbuurt, Molenbeek. Daar woont ze ook al meer dan tien jaar en werkt ze als regisseur en beeldend kunstenaar. Eerder publiceerde ze een bundel verhalen, *Bijten in het toeval*, en nu een roman, die hoog uitsteekt boven het vaak vederlichte en windgevoelige proza van andere beginnende auteurs.

De moeder van Esther, een vrijgevochten seksuologe, legt met haar bemoeienissen een verpletterend gewicht op de ontwikkeling van haar dochter. Voor Esther, zestien, hoeft het allemaal niet zo snel en zo expliciet te gaan. Eén onverwachte ervaring die ze tijdens een onthullend spelletje verkapt, valt bij haar moeder toch verkeerd. Esther vlucht met een vriendin naar Parijs.

Een heel ander verhaal is dat van de Russische vluchteling Ilya, die asiel aanvraagt in België, in de misdaad verzelt en de wijk neemt naar Parijs om de Georgische mafia te ontlopen. De twee komen daar bij elkaar terecht en hun relatie is de rode draad van het verhaal. Mensen op de dool voor wie de vertrouwde grenzen zijn weggevallen en die volstrekt onbesucht overeind moeten zien te blijven. Het is bijna de wet van de jungle: ieder redt zich zo goed en zo kwaad als het kan op zijn eigen manier, de stem die je krijgt is niet meer dan wat een andere vogelvrj verschoppeling je kan bieden.

Ieder sleept ook zijn verleden achter zich aan. Voor Esther is dat de angst voor de toorn van haar moeder. Als ze aarzeland contact met haar opneemt via e-mail, zwalpt de moeder heen en weer van dreigementen naar smeekbeden om Esther weer naar huis te krijgen. Het sterkt haar

in de overtuiging dat ze nooit zo'n vrouw wil worden.

Terughoudendheid is een sterk en belangrijk thema van dit boek. Voor Ilya behelst het verleden een uiteengespat gezin, na een veel te vroeg huwelijk met een op spanning en sensatie beluste vrouw en een drama in Moskou. Hij ledigt zijn gemoed in brieven aan zijn dochtertje Anna, soms emotionele en zeer gevoelige, soms gewone relaxen van zijn zoektocht naar een vaste stek en een goed betaalde baan, waardoor hij een hereniging in het vooruitzicht kan stellen.

Passages waarin hij zijn criminele uitstappen beschrijft kunnen wel niet echt aan zijn dochtertje gericht zijn, daar zijn ze te cru voor. Maar ze is ook dood, Anna, zo blijkt. Dat verandert de zaken natuurlijk. De omhulling geeft het verhaal van Ilya een bijkomende dimensie. Het zet zijn verlatenheid extra in het licht. De zijne, en eigenlijk die van iedereen. Het boek sluit af met het drama in Moskou, en ter voorbereiding kijkt Hanneke Pauuwe snel even binnen in een reeks flats in een groot gebouw. Of hij nu opportuun is of niet, deze nogal uitvoerige, tekstueel ook in een volstrekt ander register geschreven aanloop naar een gebeurtenis die al eerder in het boek heeft plaatsgehad, daar valt over te praten. Maar hij onderstreept wel de notie waarin heel het boek gedrenkt zit, dat mensen in een omgeving met overweidende proporties breekbare identiteiten zijn met nauwelijks een naam.

Dat ondervindt Ilya ten overvloede als asielzoeker, en zeker als hij geheel

toevallig wordt opgepakt, in een gesloten centrum wordt opgesloten en vervolgens gerepatriëerd. Soms krijg je de indruk dat hier twee volkomen

aparte verhalen naast elkaar verteld worden, bijvoorbeeld als Esther, met wie het begint, opzigtig hoven wordt en Hanneke Pauuwe Ilya uitvoerig zijn verhaal laat doen over zijn weinig opbeurende gang door de instituten voor asielzoekers in België. Zal dit boek dan daarover gaan mischien, over hoe demoraliserend asiel zoeken verloopt, en over hoe vele westerse mensen op zoek naar beschuit-

ting tegen relationeel noodweer in hun hulpeloosheid nauwelijks verschillen van officiële asielzoekers? Dan zou dit boek, hoewel helemaal anders van toon, aansluiten bij het heel hilarische, maar ook heel verrassende en authentieke, en eveneens van binnenuit geschreven *Probleemski Hotel* van Dimitri Verhulst. Daar dacht ik even aan.

Nee, *Venusvingers* gaat over veel meer. Over emoties die subtiel groeien, ook in weinig favorabele omstandigheden, bijvoorbeeld. De genegenheid die ongemerkt totstandkomt tussen Esther en Ilya, twee mensen die nauwelijks meer van elkaar konden verschillen, is complex en verwarrend en ook wel eens misleidend, maar ook heel oprecht en authentiek

**Een verkenning van hoe
wijd genegenheid en
liefde kunnen uitgroeien
tussen gehavende
mensen die elkaar
voorzichtig leren kennen**

en hartverheffend. En al de gegevens, situaties en tafereelen zitten ingebed in een atmosfeer die wat gewoon lijkt toch heel aansprekend maakt. Niet alleen laat Hanneke Pauuwe zien dat ze weet hoe ze een verhaal moet construeren – wat meer betekent dan zomaar opbouwen – zodat wat ze wil vertellen beter tot zijn recht komt. Ze heeft ook het talent om haar proza een zindering mee te geven die je aanzet tot ingespannen lezen. *Venusvingers* is treffend en krachtig en vrijmoedig geschreven. Een verkenning van hoe breed en wijd genegenheid en liefde kunnen uitgroeien tussen gehavende mensen die elkaar voorzichtig op de tast leren kennen. *Venusvingers* is trouwens een verkenningsspel van Esther waar het allemaal mee begint, waarbij geliefden vragen moeten beantwoorden.

Vraag 1: Wat dacht je toen je me voor het eerst zag? Vraag 18: Wat verberg ik voor anderen dat jij wel van mij weet?

JOS BORRÉ

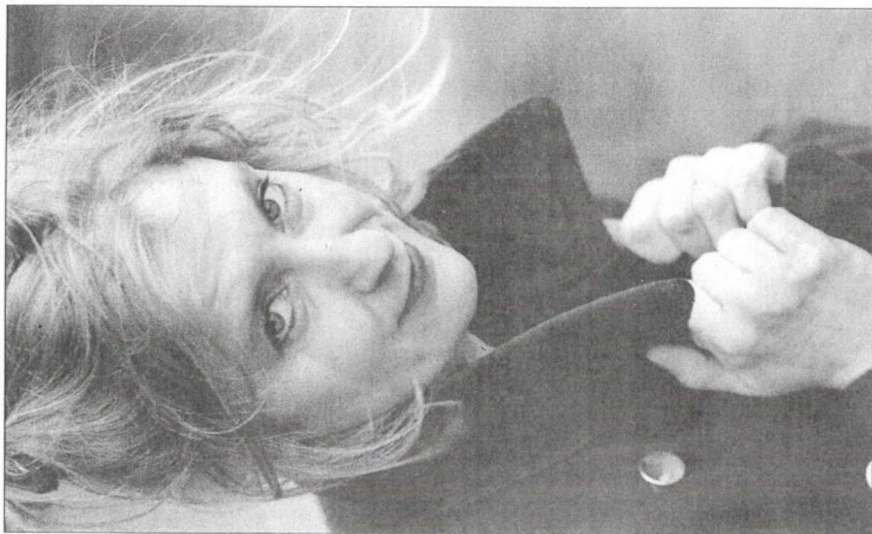
Hanneke Pauuwe recent doel aan de Valentinushoofding in de Arentshoofding in Antwerpen op vrijdag 13 februari om 18 uur. Voor meer info over dit samenspel van literatuur, muziek, poëzie, dans en humor, surf naar www.nok.be

HANNEKE PAAUWE
Venusvingers
De Arbeiderspers,
Amsterdam,
199 p., 17,50 euro

Alles mogen en niks willen

ERIK VISSERS

VENUSVINGERS wordt aangevoelen als een ontroerend roman over de vriendschap tussen een Russische migrant en een tienermeisje, maar die vriendenschap speelt eigenlijk maar een marginale rol in het boek. Het romandebut van Hanneke Pauwe, die drie jaar geleden met haar verhalenbundel *Bijten in het toeval* de longlist van de Gouden Uil haalde, kan beter worden omschreven als een genadeloze afrekening van een pubermeisje met haar moeder. Die vindt seks belangrijker dan intimiteit en biedt haar dochter niet de gelegenheid om zich op haar eigen tempo te ontwikkelen. „Esthers moeder was seksuoloog, Esther mocht alles en wilde niks. Als Esther van school thuis kwam werkte haar moeder. 's Avonds bij het eten stelde haar moeder haar vragen als: 'Heb je al eens gemasturbeerd?' Ze spoorde haar aan dit te doen. Op haar twaalfde had ze Esther een handige uitklapbare spiegel gegeven waarmee ze zich op de badkamer maar eens goed moest bekijken want het was o zo belangrijk dat je je eigen lichaam kende.” Esther heeft het ongemakkelijke gevoel dat haar moeder zich aan haar opdringt als een vriendin om haar vervolgens te kunnen uithoren. De vrijmoedige Agaath heeft een column in een damesblad en wordt door haar vriendinnen benijd, maar de seksueel ontluikende

Hanneke Pauwe. © Firmin de Maître

Damoel's boven haar eierstokken" ziet hangen, is in de ogen van haar dochter een geobsedeerde vrouw die alleen maar onsmakelijke verhalen over vrouwen in de overgang

kan schrijven. Ondanks haar zelfverklaarde openheid komt Agaath erg dominant over, en ze realiseert zich niet dat haar dochter zich tegen haar afzet. Esther bedenkt een variant op 'Her Grote Spel Over Liefde en Seksualiteit' dat haar moeder heeft ontwikkeld. Ze heeft het 'Venusvingers' genoemd: „Bij haar moeders spel ging het over het hoe en waarom van de intimiteit. In Esthers versie werd elke intimiteit stapsgewijs volledig verstoord.” Het resultaat is dat het tussen moeder en dochter nooit meer goed kan komen.

DE catharsis dient zich aan in de figuur van Agaath's nieuwe vriend. In het verleden heeft Esthers moeder al heel wat „egoïsten, sukkeis en hulpbehoevenden bij wie flink wat stekken loszaten” bingehaald die zich „volkomen spontaan aan de liefde wilden overgeven”, maar François wordt triomfantelijk ingeluid als de man met wie ze wil trouwen. Het huwelijk, van burgerlijkheid heeft beschouwd, wordt opeens de grote uitdaging. François blijkt echter niet vies van een rondje seks met Esther. Die ziet haar eerste seksuele ervaring met de toekomstige van haar moeder als een zoete wraakneming, voor ze er vandoor gaat. Met haar vriendin Anita trekt ze naar Frankrijk, naar „Paradis Paris”.

Venusvingers is ook het verhaal van een stad waarin mensen zich kunnen verliezen. Heel wat mensen zoeken, net als Esther, de anonieme stad op om te kunnen vergeten: „Dat kan ze goed, je een tijdje van alles doen vergeten, omdat ze je zo veel te bieden heeft. Parijs is een

jedele verleider, zich welbewust van haar charmes, ze eist je volledig op en dringt zich als een parasiet in je vlees, in je gedachten.” Anita en Esther gaan in Parijs elk hun eigen weg. Anita denkt het grote geluk gevonden te hebben: ze trekt in bij een mondaine man die haar alles geeft, maar haar op termijn als escortemeisje wil inzetten, terwijl Esther zich terugtrekt in de marginaliteit en haar intrek neemt bij een Russische illegaal. Geen van beide levensstijlen bevat de meisjes, zodat de bekoring van de stad snel is uitgewerkt: „Na een tijd trekt de stad zich terug, als een mokkend meisje, ze laat je aan jezelf over, ze eist dat je jezelf bekijkt in het troebele water van haar rivier.”

Venusvingers is best een aardige roman, hoewel je voortdurend de indruk hebt dat het een verstrengeling van twee losstaande verhalen is, waarvan je je soms afvraagt wat het ene verhaal tot het andere bijdraagt. Die gebrekkige integratie van beide verhalen stoort soms. Gelukkig maken Pauwe's ontwapenende stijl en precieze woordkeuze veel goed.

Sdl

HANNEKE PAUWE, *Venusvingers*, De Arbeiderspers, Amsterdam, 220 blz., 17,50 €.

BOEKENBEURS

Op zaterdag 1 november om 14 u treedt Hanneke Pauwe samen met andere jonge auteurs aan in het programma 'Jong geweld'. Zaal Architectura Links.

Vrouwen, en hier en daar een vent

DE KEUZE VAN KNACK

Hanneke Pauwe is een **ongewone verhalenschrijfster die van schrieven houdt. Als ze tenminste in een kleurrijke caleidoscoop passen, zoals in haar debuutroman **Venusvingers**.**

Wleek origineel, cedeau geeft je als vrouw aan een vriend die in het huwelijksbootje staat met een ander? Hanneke Pauwe bekent dat ze ooit een tegendraads gezelschapsspel ontwierp op maat van haar trouwstijge kameraad. Ze schikt hem een eigen handje in elkaar getrokken *ding-gone* waarin je de gelidde partner ontregende vragen stelt, zoals 'Bekken dan je een ander heit en beschrijf de ander?' Denk je wel eens aan een ander als we vreten? Paauwe geeft toe dat de vriend in kwestie het spel met zijn toekomstige noot echt heeft gespeeld. Dat was misschien maar best ook. aldus Pauwe: Het is een spel dat mensen eigenlijk eerder uit elkaar dujft dan maar elkaar toe brengt.

EXPLOSIEGEVAAR
Ook dit jaar serveert Hanneke Pauwe esthetisch plezier met een sereus weerhaasje in de intieme setting van een droomkamer.

'Uhhoevd levers besaan de zin van ul leven?' Als de beschiedne hofijkt van een misje in een vijver die met blauw water was gevuld. Terwijl het meisje zich langzaam naar het publiek drinde, werd deze prouwernde vrag op haar hoofd door het water weggevat. Bijna gelijkvuldig onst er naast haar ook even pregnante vrag stond getelid:

prijkt achteraan de roman het scenario om het spel zelf te spelen. Maar niet dus niet met Valentin! — vraag je van je partner al wil.

Hanneke Pauwe is een Nederlandse die sinds 1993 in Brussel woont. Na twaalf steden en dertien ontgelukken — een haantje in de reclamator, een beetje lesgeven — vond ze haar draai in de tonnelwereld waar ze regelmatig nieuwe ideeën uitploovert. Zo werkt ze momenteel aan een peesplaat voor kinderen. Bij wijze van aanmoediging voor haar vernuwende toneelwerk kreeg ze zonet de Leliedunprijns voor bedelvervoel, jonge theatermakers. En ook op de jaarlijks, literaire, tweedagse van *De Noorder* van dit weekend is ze onderzoot een prag, gezene gaste met haar fantasievolle projecten die in de minimalistische setting van een zogemannde *dark room* worden gevat (zie kader).

Alleen maar met schrijven bezig zijn zou ze niet kunnen, want dan zou ze veel in het eigen hoofd gevangen. Vandaar dat ze kunststels geel voor kinderen en jongeren. Wie Pauwe's roman leest, merkt dat ze zelf graag het wilde of magische denken van kinderen hantiert. De hoofdmoot van het verhaal in *Venusvingers* oitkelt rond de logevallen van twee zostenjange meisjes. Esther en Anita, die op avontuur trekken naar Parijs. Ze ontmoeten er een charmante poolster dan waf Russische astfzokker. Pauwe haat haar personages, zoals op een gezonde alieftspoggen in het onbekende maken. Uiteindelijk gaan ze terug naar al. Het hoofdpersonage verzoent zich met haar manna-seksuollege — die onder-tussen wil haar echthoed is misgevoerd omdat dechterheit Kort voor de trouw een afdare met hem had en hem als trouwcedau dat beruolte spellegje *Venusvingers* had gegeven.

haar manna-seksuollege — die onder-tussen wil haar echthoed is misgevoerd omdat dechterheit Kort voor de trouw een afdare met hem had en hem als trouwcedau dat beruolte spellegje *Venusvingers* had gegeven.

HEEL VEEL TEGELIJKERTIJD
Pauwe schrijft een eigenzinnig, zeg maar experimenteel proza. Dat haat zich weinig gelegen aan brave verhalen en mandert vrolijk van de ene naar de andere wending. Pauwe heeft het al vaker gehoord dat ze zo halkeerig schrijft: in de realiteit van vandaag gebeurt een toeb heel veel dingen tegelijkerijd. Je krijgt zo veel conrassen op je hoed. Op straat zie je een bedelaar uit een Shitsh hand in de supermarkt vallen twee Chinezen op en huns wordt je op tv met de beelden van een aanslag gesingontoneerd. Er zijn zoveel ver-

schillende dingen waardoor je op een dag wordt geraken en zijn zoveel verschillende personen waardoor je wordt beschuldigd. Die caleidoscoop probeer ik in woorden te vangn.

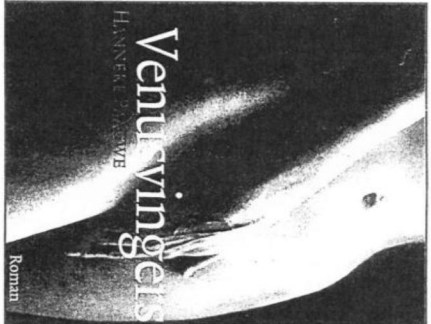
In het doorzannings mogelijk tamme realistische vertelkmaant van vandaag valt Pauwe's collageerij waf op. Bijden de surrealistische denkcapriolen van Annette Brassing (*Uyvoortbeeld* in een probedoek als *Hagstrom*) is er niet direct een schrijver in de Nederlandstalige literatuur te vinden die zo onover-schokken inzoomt op allerlei details. Maar Pauwe doet niet aan details, oefeningen, zoals Brassinga, ze schrijft heel even, van de hulk en het hart. Ze houdt van korte, chronografische scènes in de meest uiteenlopende locaties. Soms wordt het een beetje dan, maar dan wordt je toch weer getroffen door een onverwacht voorval. Koudheit schrijft zijn de logevallen van de Russische illegalit Ija in een opvangcentrum voor walteloeckers in Brügge. Pauwe weet watover ze schrijft want ze werd ooit zelf aangezoekt om er mee te draaien in een cursus om et de bewakers van het centrum attent te maken op een meer menselijke aanpak van de asielzoekers. Pauwe: 'Ik heb er ooit 12 dagen gewerkt met de "bewaarders" van het Brugse centrum voor illegalen, "bewaekers" mag je niet zegen. Het kwam stroo aan dat we via rollenspel en toneelspels met een acteur die heel wat talen sprak, de sensibiliteit van het onthelpsoeneel voor de probelmatiese situatie van de illegalen aanraken. We utanden hen waf meer menselijke held bij te brengen, maar ik moet zeg-

Kant u bevingen dat u bestaria?' Onder-tussen stelde de hwaue hallera allethe rectoriese vrag van een publieksblauw water was gevuld. Terwijl het meisje zich langzaam naar het publiek drinde, werd deze prouwernde vrag op haar hoofd door het water weggevat. Bijna gelijkvuldig onst er naast haar ook even pregnante vrag stond getelid:

Dit jaar werd Pauwe opnieuw aangeroekt om tijdens het weekend van *De Noorder* een al even spannende voorstelling in elkaar te knutselen onder de noemer *dark rooms*. De tijd is al lang voorbij dat deze dusters kamers met anonieme seksuele practijken verminden werd deze verduwning her-literaire droomkamer ontdekt. Daar is het succes van Peter Verheest's *Spraak*.

HANNEKE PAUWE, Eigenzinnig proza dat van de ene verduwning naar de andere meandert.

Roman

gen dat ik me toen grote vragen stelde bij het nut van dergelijke sesses. Wat haat zoiets immers ur? Zouden die bewaarders niet beter een vreemde taal leren of een cursus zelfverdediging?'

PAUWE HEEFT EEN SCHERP ZINTUIG VOOR DE DONKERE KANTEN VAN DE VROUWELIJKE PERSONOOLIJKEHEID.

Pauwe staat met beide voeten op de grond, ook al open haar personages vaak met het hoofd in de wolken. Een dergelijke paradoxale combinatie

geborded uiterwaard niet vreemd aan, maar ook de manier waarop Pauwe nu al enkele jaren soorjegelijke intimistische fantasien voor een select publiek vormgeeft. Ze begon ooit met zelf op te treden samen met een danseres in grote badstijken. Terwijl een hanteedende beide dames psoelkdelde zorojagers die een muzikale maken. Pauwe: 'Dat was pas echt experimenter!' Het ging roover dat een man zijn vrouw als vis zag. Ook dat klinkt alieks behalve gewoon.

Wat kunnen we op vrijdag 30 en zaterdag 31 januari verwachten? Pauwe terdag 21 januari van twee verhalen: *Venusvingers* en het succes van Peter Verheest's *Spraak*. Wie wel een tipje van de sliber lichten:

vanuit haar verwerking over de binnenkant van ons licham kanstelde Pauwe een klein anatomisch theater in elkaar. In de Middelieeuwen werden abstracte begrippen, zoals goed en kwaad, maar ook concrete zaken, zoals de menselijke organen, verpersoonlijkt. Gewagend met de stemmen van zeven acteurs wil Pauwe de menselijke binnenkant als decor en landschap verhuwelingen. De organen worden personages en krijgen een staan in een multimediale omgnging. De 'hok show' zou een herial minuten duren en telkens worden een vijftal loochshouwers toegehalen tot het bizarre spektakel. Wie niet genoeg kring Van Pauwe's lip-

maakt van haar verhalen is bijzonders in die zin is het tekenend dat Ija tegen Esther opmerkt dat alle ellende bij de vrouw begint, maar dat er zonder vrouwen ook geen leven zou zijn. Van die ellende moet je dan maar het beste maken. Pauwe heeft een scherp zintuig voor de donkere kanten van de vrouwelijke persoonlijkheid, zonder morisierend te worden of zich te vermessen in perverse voorbeelden van zwarte romantiek. Als Esther vrag van Ija in zijn degoesschrijfe altemal nootert, luidt het antwoord: 'Ik schrijf vrouwen tot leven, en hier en daar een vent.' Laat dit nu precies zijn wat Pauwe hier doet: vrouwen tot leven brengen, maar dan wel in al hun te-gerendradse schooneid.

Missenen toch even proberen om het Venusspellegje te spelen aan het einde van Pauwe's boek met de ideale partner in gedachten: Beschrijf een ongelukkig romantiese situatue waarin wij noot zullen samenzingen. 'Tra, romantiese heldie kan soms onopeloflijk veranderend zijn. Pauwe's personages kunnen er aanstekerlijk over meespreken ■

Frank Heilbrunn

Hanneke Pauwe, *Venusvingers*, De Arbeiderspers, Amsterdam/Amwerpen, 200 blz., €1,50.

EH

De Noorder, literair festival op 30 en 31 januari
vrijdag 21 januari van twee verhalen: *Venusvingers*
kopje 21 januari (0900) 07060
mylvd@nrc.nl (0) 248 28 29 Kassar € 25

ONZEKERE FEE OOGST SYMPATHIE IN DOL SPROOKJE

Door Tuur Devens gepubliceerd 20 januari 2018

De al heel lang in Brussel verblijvende Nederlandse theatermaker Hanneke Paauwe heeft met vroegere producties vaak bewezen, dat ze aan sprookjesfiguren een heerlijk absurde twist kan geven. De zeven dwergen worden enge bloeddorstige wezentjes, heksen kunnen vreselijk naïef zijn en monsters krijgen een hoge aabaarheidsfactor. In haar nieuwste productie draait alles om een fee die gebukt gaat onder een minderwaardigheidscomplex, faalangst en schaamte. Ze is een raar wezen, maar geleidelijk oogst ze de sympathie van het jonge publiek dat ze in haar uppie bespeelt.

Het zal je als fee maar gebeuren: verstoten worden door je vader en je feeënmoeder en als Canapé Fee door het leven moeten gaan. "Dat begint hier al goed!" roept de vader uit als de verlosapparatuur om de baby uit de moederfee te zuigen niet genoeg opgeladen is. En zo gaat er van alles mis. Canapé Fee is een fabrieksfout. Ze is geen hoogvlieger, ze is onhandig, ze is dom en ze kan geen 15 duizend toverformules onthouden. Volgens haar moeder is ze totaal ongeschikt om fee te zijn.

Canapé Fee probeert toch moeders trots te winnen door de nullen op haar rapport stiekem te veranderen in een zes, een acht en een tien, maar dat komt al snel uit. Met alle gevolgen van dien. Ze weet met haar soms hilarische getetter, in Nederlands doorspekt met Franse woorden, het publiek op haar hand te krijgen. Als ze bijvoorbeeld aan de kinderen vraagt wie echt tevreden is over zijn of haar uiterlijk, en de kinderen dan eerst aarzelend, maar al snel *en blocque* recht staan, schreeuwt ze de retorische vraag of ze dan geen spiegel in huis hebben.

Canapé Fee wordt als mislukkeling tewerkgesteld op het Departement Schaamte, waar ze oproepen krijgt van mensen om hun kinderen slimmer, sneller en groter te maken. Natuurlijk loopt dat uit de hand. 'Dat begint hier al goed' is een verzuchting die regelmatig te horen is.

Absurde humor (soms melig voorspelbaar, soms verrassend spitant), herkenbare situaties en gevoelens wisselen elkaar af. Een fee is dan wel geen mens, maar ook een fee voelt zich soms alleen en onbegrepen. De voorstelling ontwikkelt zich als een light versie van verbale slapstick. Goed getimed en gedoseerd. Dat rare mens groeit in een mooie spanningsboog uit tot een sympathiek meisje dat empathie verdient.

Goele Derick weet, met puntmuts en in het roze gekleed, als fee de aandacht vast te houden en meelevens op te wekken. Geen medelijden, want daarvoor is ze te grappig. Ze broemt, gilt en mompelt steeds met een ondertoon van verontwaardiging. Wat denken die andere feeën wel?!

In haar eentje holt de comédienne van haar bureau naar de grote gordijnen achter haar en weer terug. Ze haalt allerlei spulletjes tevoorschijn, zoals de handpop Meneer Gilbert, en tomaat Renaat die op school gepest werd als tomaat, en voor wie Canapé het opnam. Mislukte toverijtjes slaan ook in deze productie aan. Een opblaasbare olifant en bijpassend dansje zorgen voor toenemende genegenheid. Een boze moeder en een nog bozere fee op een groot scherm die Canapé afblaffen, missen hun effect niet.

Canapé tovert een reuzenpompoe. Een pompoe waarin ze zich terug kan trekken en de buitenwereld kan laten voor wat het is. Maar ook een pompoe om bezoek in te krijgen en de wereld mee in te trekken. Ze is heel trots op haar uitvinding, maar haar moeder vindt het maar stom. Kom voor jezelf op, laat je niet leiden door uitspraken van anderen uit de boze buitenwereld en geef niet toe aan prestatiedwang, lijkt de boodschap te zijn van dit dolle sprookje. Dat klinkt misschien klef, maar dat is dit sprookje zeker niet. Warm, dat wel, met veel relativerende humor.

Burn-outpreventie voor kinderen

Jeugdtheater In haar duistere feeënfantasie 'Dat begint hier al goed' tovert Hanneke Paauwe het schaamrood op de wangen van de prestatie maatschappij.

Dat begint hier al goed (8+).

Hanneke Paauwe & Villanella

★★★★☆

Tot 24 maart op tournee in Vlaanderen.

Eerlijk? Wij dachten dat roze feeën passé waren. Wie er toch mee op de proppen komt, moet op z'n minst een goede reden hebben. De knalroze Fee Canapé houdt de sprookjeswereld alvast een weinig flatterende spiegel voor. Zij is een fabricagefoutje: niet met een punthoofd geboren, zoals haar zussen. Niet in staat om te vliegen. Een *handicapé* fee. 'Dat begint hier al goed', moet haar vader ooit gezegd hebben.

Als straf wordt Fee Canapé met een turf van een spreukenboek verbannen naar de Afdeling Schaamte, waar ze als tovenaars-on-demand de wensen van bezorgde vaders en moeders vervult. Uw pupil blijkt de domste van de klas? Bel de fee. Uw tweejarige snotter speelt geen viool? Bel de fee. Schrik niet als uw baby straks met

een burn-out kampt.

Oorspronkelijk zou Hanneke Paauwe *Dat begint hier al goed* met actrice Sien Eggers maken, maar artistieke meningsverschillen gooiden roet in het eten. Goele Derick, die Eggers vervangt, weet zich uitstekend te redden in de op hol geslagen horrorwereld waarop Paauwe stilaan een patent heeft.

Paauwes premisse scoort als inventieve aanklacht tegen competitiedrang en perfectionisme, maar dit belerende sprookje geeft zich wat te snel prijs, zodat de vele knotsgekke vondsten soms meer bijdragen aan het universum dan aan de voorstelling zelf. Ook kun je je vragen stellen bij de escapistische oplossing van Paauwe: is vluchten in de eigen cocon (in casu een pluchen pompoen) het enige verweer tegen de

Goele Derick als Fee Canapé. © Sofie Jaspers

ze totalitaire dystopie?

Integriteit is aartsmoeilijk, zo begrijp je wanneer Fee Canapé een kleedje aantrekt in hetzelfde matte groen als het decor, zodat ze er haast letterlijk in verdwijnt. *Dat begint hier al goed* is, trouw aan zichzelf, niet perfect, maar het stuk charmeert wel als speelse kritiek op de maakbare mens.

GILLES MICHIELS

KINDEREN / ZA 13/01 - ZO 14/01

Theaterstuk in De Studio focust op faalangst bij kinderen

“Niemand wil
zich graag
schamen”

Hanneke Paauwe en Goele Derick brengen de kindervoorstelling *Dat begint hier al goed* in De Studio. FOTO JORIS HERREGODS

Ooit speelde Goele Derick (55) in een voorstelling van Hanneke Paauwe een heks, en straks staat ze in De Studio op het podium als een fee. De actrice, die vooral bekend is uit tv-programma's als *Professor T.* en *Kafka*, kaart in *Dat begint hier al goed* (8+) faalangst bij kinderen aan.

De Nederlandse Hanneke Paauwe verdiende haar sporen als regisseur van kindervoorstellingen. Voor *Dat begint hier al goed* strikte ze Goele Derick voor de hoofdrol. “Onlangs zag ik in het Gentse Guislainmuseum een expo over schaamte in al zijn facetten”, vertelt Hanneke Paauwe. “Te-gelijk meldt het journaal dat medicatie bij kinderen een enorme vlucht neemt. Dat komt omdat de lat almaar hoger wordt gelegd. Daarnaast vallen er ook steeds meer volwassenen uit. Ze worden ziek of krijgen een burn-out. Ook bij kinderen heerst het gevoel dat we ontzettend veel moeten in een maatschappij waarin we denken dat alles maakbaar is.”

“Soms voelt het alsof we gaan sterven aan stress”, pikt Goele Derick in. “We zijn al bezig burn-outs te zaaien in onze jongeren nog voor ze volwassen zijn.”

“In dat opzicht is het feeetje uit *Dat begint hier al goed* een mooi personage”, gaat Paauwe verder. “Een fee wordt geacht wensen van mensen te vervullen. Maar dit feeetje, Fee Canapé, faalt in haar toverkunsten, en wordt daarom ingezet op de afdeling Schaamte. Door na te denken over dergelijke wensen hoopt ze het begrip ‘schaamte’ te doorgronden.”

“Fee Canapé kan niet mee met de rest”, zegt Derick. “Alle andere feeën worden geboren met een punthoofd, terwijl zij een rond hoofd heeft. Vandaar kan ze niet zo goed toveren. Feeetje hoort er niet bij, maar ontdekt dat ze andere kwaliteiten heeft. Dat leidt tot een ommekeer. Weg van haar omgeving die haar veroordeelt tot de feeënwereld, zoals ouders hun kinderen vaak een bepaalde richting uitduwen. Om een muziekinstrument te leren, of een hoger diploma te halen. Feeetje leert opkomen voor zichzelf en zich langzaam te ontvoogden van haar familie. Ze wil iets anders, iets wat ze wel goed kan.”

COCON

Het moge duidelijk zijn: voor Hanneke Paauwe is kindertheater nooit kinderachtig. “Als theatermaker leef ik in deze tijd en deze samenleving”, zegt de regisseur. “Wat loopt er mis? Dat is voor mij de motor om te beginnen schrijven.

GOELE DERICK
Actrice

“We zijn al bezig met burn-outs te zaaien in onze jongeren nog voor ze volwassen zijn.”

Door zijn onderwerp raakt *Dat begint hier al goed* evengoed de wereld van de volwassenen aan.

“Met het begrip ‘schaamte’, dat de fee wil doorgronden, heb ik zelf ook moeite”, bekent Derick. “Schaamte is een van onze meest kwetsbare gevoelens. Niemand wil zich graag schamen. Mensen bellen net naar Fee Canapé om beschamende situaties te voorkomen. Kinderen herkennen schaamte wel, maar zien het niet zo breed als volwassenen. Schaamte is een belangrijk onderdeel van wat je als kind voelt bij het opgroeien. Wat mag en wat niet? Het begrip omhelst ook allerlei normen en waarden.”

“Als bij toeval ontdekt Fee dat ze door zich terug te trekken in een cocon tot rust kan komen. Uiteindelijk rebelleert ze tegen de moeder en trekt ze zelf de wereld in. Die vorm van rebellie, dat probeer ik in elke voorstelling te verwerken. Vanwege het beeld dat men haar opdringt verandert Canapé van een braaf feeetje in een rebel”, aldus Paauwe.

Een fee spelen, dat moet wel de vervulling van een meisjesdroom zijn voor een actrice. “Omdat ze niet kan toveren is Fee Canapé natuurlijk een atypisch feeetje”, zegt Goele Derick. “Ik verdiep me eerder in haar emoties, zoals bij elke rol. Ik heb zestien jaar gespeeld bij het Ro Theater in Rotterdam. Toen ik terug naar Vlaanderen keerde, vroeg ik me af of men mij hier nog zou kennen. Toch werd ik al vlug gevraagd voor fictiereeksen op tv. Wel leuk dat ik nu een heel andere rol speel dan die van de kort aangeboden mevrouw Sneyers uit *Professor T.* Fee Canapé is een sukkelkind, maar tegelijk een winnaar.”

ILSE DEWEVER

• *Dat begint hier al goed*, o.a. op 13 en 14/01 en 24/03 in De Studio, 21/01 CC Geel en 03/02 CC Leuven; www.destudio.com

'We zaaien burn-outs in kinderlijfjes'

Els Van Steenberghe Els Van Steenberghe is theaterrecensent.

07/01/18 om 11:40 - Bijgewerkt om 11:40

Regisseur en auteur Hanneke Paauwe verwerkt haar fascinatie voor pompoenen en grofgebekte vrouwen én haar bezorgheid om gestreste kinderen in de feeëntragikomedie *Dat begint hier al goed*.

• 172 Keer gedeeld

'We zijn bezig met in die kinderlijfjes burn-outs te zaaien die we heel snel zullen kunnen oogsten.' © iStock

Is dit een goed moment om het over feeën te hebben?

Hanneke Paauwe: Absoluut! We leven in een wereld waarin we verlangen dat alles maak- en realiseerbaar moet zijn. Daarom voer ik Fee Canapé op, een feetje - gespeeld door Goele Derick - die niet, zoals de meeste feeën, geboren wordt met een punthoofd maar met een rond hoofd. 'Dat begint hier al goed', vindt haar vader. Vanaf dan schaamt het feetje zich omdat ze anders is. Haar moeder vindt dat ze te weinig toveringrepen doet en stuurt haar als straf naar de afdeling 'Schaamte'. Ze moet er de telefoondesk bemannen en wensen uit de mensenwereld vervullen. Ze tovert, bijvoorbeeld, een laagje ijs rond het hart van een jongen die verliefd is op een jongen maar zich daarvoor schaamt. Dit feetje is een metafoor-in-sprookjesverpakking voor de groeiende groep kinderen die kampt met prestatiedrang, schaamtegevoelens en faalangst in onze steeds onverdraagzamere samenleving.

Waarom is haar moeder de boosdoener?

Paauwe: Moeders, of beter: vrouwen, zijn nooit alleen maar lief. Begrijp me goed, die #MeToo-beweging is een noodzakelijke beweging. Maar vrouwen zijn bepaald geen engeltjes. Ze zijn niet alleen zacht en aardig. Het zijn óók meesteressen in manipulatie. Daarom voer ik in mijn werk vaak franke vrouwen op of moeders die hun kinderen tergen. Zoals de moeder van dit feetje. De remedie? Durven rebelleren. Zo bedenkt het feetje een pompoen waarin haar gestreste kat kan kalmeren. Ze ziet in dat de grootste toverkracht in zichzelf schuilt en dat ze volwassener is dan haar moeder. Sommige kinderen zijn nu eenmaal volwassener dan hun ouders.

Daar is de moraal van het verhaal!

Paauwe: Ik wil het publiek niet per se wat leren maar sprookjes zijn een leuke manier om iets aan te kaarten. Kijk eens hoe wij onze kinderen opjagen! Ze moeten zo veel. We zijn bezig met in die kinderlijfjes burn-outs te zaaien die we heel snel zullen kunnen oogsten. Men gelooft zo graag dat de remedie een pilletje is. Pillen helpen vooral de farmaceutica-industrie. Fee Canapé bouwt haar remedie: een plek waar je niet moet imponeren maar waar je mag spelen, dromen en fouten maken.

Wat lapt u het publiek dit keer? Glijden we de scène in? Zitten we op pompoenen?

Paauwe: Neen, want dat draagt niets bij tot het verhaal. Het zou puur entertainend zijn. Dus dit keer glijd je niet via een glijbaan de scène op zoals in *Op bezoek*(2004). Er is geen installatie die je moet aftasten, zoals in *Ogen in je vingers* (2006) en we spelen niet op een kerkhof, zoals in *In Memoriam* (2005). Je zit gewoon in de zaal en je ziet hoe Fee Canapé over de scène sjokt in haar tule-jurk en met een dik toverspreukenboek onder de arm terwijl op een videoscherm haar moeder en de uiterst slechte fee Tante Waltraud verschijnen. 'Alleen perfecte mensen moeten zich niet schamen. Alleen zij kunnen perfect gelukkig zijn.', krast die tante. Tegen die onzin rebelleert Fee Canapé.

Na deze feeëntragikomedie is het misschien wél tijd voor locatietheater. Er zijn plannen om *Waldflucht* in Vlaanderen te spelen. Dat stuk maakte ik in 2014 bij het Junges Ensemble Stuttgart. Het speelde in een kasteel en het omringende woud. Het hoofdpersonage is een bemoederde prins die snakt naar vrijheid. Met de prins doorkruist het publiek het woud. Het is een tragikomische tocht langs taferelen die zijn verlangens en angsten verbeelden. En ik werk ook aan mijn eerste kleutervoorstelling: *En braaf zijn!*

Dat begint hier al goed gaat op 13 januari 2018 in première in De Studio te Antwerpen en reist tot eind maart door Vlaanderen en Nederland. Een voorstelling voor iedereen vanaf acht jaar.

www.hannekepaauwe.be, www.destudio.com

'Dat Begint Hier al Goed'
Van: Hanneke Paauwe
Met: Goele Derick
Gezien in De Studio in
Antwerpen, toert nog
door Vlaanderen tot en
met 24 maart

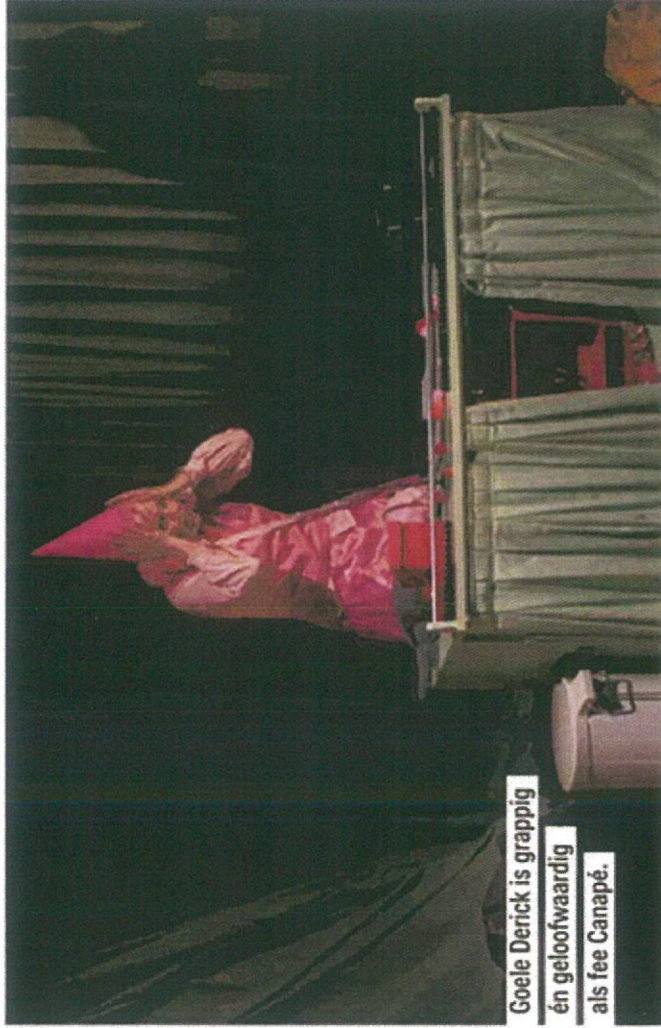
Een fee met faalangst

Beeld je in dat je met één telefoontje schaamte kan laten wegtoveren. Fee Canapé regelt het voor u in *Dat Begint Hier al Goed*. Klinkt fantastisch, maar wij bleven achter met een wrang gevoel.

De jeugdtheatervoorstelling *Dat Begint Hier al Goed* draait rond fee Canapé (rol voor Goele Derick, bekend als de

secretaresse in *Professor T.*). Ze functioneert zo slecht in de feeënwereld dat ze als straf telefoons moet opnemen op het Departement van Schaamte. Met één tik van Canapés toverstokje verdwijnen puisten en ondoordachte opmerkingen. De bakelieten telefoon rinkelt om de haverklap, maar de doelstelling van honderd schaamtegevallen per dag, is te hoog gegrepen. Bovendien zorgt het wegtoveren van schaamte bij de ene ervoor dat anderen in de puree zitten. Fee Canapé kan onmogelijk voor iedereen goed doen.

Dat Begint Hier al Goed schetst een zwart beeld van een maatschappij waarin iedereen altijd moet presteren, concurreren en imponeren. En

Goele Derick is grappig én geloofwaardig als fee Canapé.

toch heeft het stuk het uitzicht van een vrolijke jeugdtheatervoorstelling. Met pastelkleuren en de Willy Wonka-achtige

verschijning van Canapés tante. Derick is geloofwaardig, grappig en neemt geen blad voor de mond. Bovendien betreft

ze haar publiek – met succes – bij de leugens die ze opzet om haar moeder en tante om de tuin te leiden.

Toch knaagt er iets. Want welke boodschap moet dit stuk uitdragen? Dat fouten maken menselijk is en dat er weinig is om je voor te schamen, lijkt evident. Maar dat is niet waar regisseuse Hanneke Paauwe op uit is. In plaats van weer aansluiting te vinden met de maatschappij, vindt Canapé er uiteindelijk niets beter op dan alleen de wereld rond te trekken met een lichtgevende pompoen. De pompoen van 'even pauze', de pompoen van 'even niets', een pompoen waarin je niets verkeerd kan doen. Dat je je moet afzonderen om fouten te kunnen maken, blijft voor ons een moraal die de nochtans sterke voorstelling een wrange nasmaak geeft.

(Magali Degrande)

SOHE JASPER

RECENSIE

DAT BEGINT HIER AL GOED (8+)
HANNEKE PAAUWE & VILLANELLA

★★★★☆ JEUGDTHEATER
19 JANUARI 2018 - C-MINE GENK (B) - [SPEELLIJST](#)

ONZEKERE FEE OOGST SYMPATHIE IN DOL SPROOKJE

Door Tuur Devens gepubliceerd 20 januari 2018

De al heel lang in Brussel verblijvende Nederlandse theatermaker Hanneke Paauwe heeft met vroegere producties vaak bewezen, dat ze aan sprookjesfiguren een heerlijk absurde twist kan geven. De zeven dwergen worden enge bloeddorstige wezentjes, heksen kunnen vreselijk naïef zijn en monsters krijgen een hoge aaibaarheidsfactor. In haar nieuwste productie draait alles om een fee die gebukt gaat onder een minderwaardigheidscomplex, faalangst en schaamte. Ze is een raar wezen, maar geleidelijk oogst ze de sympathie van het jonge publiek dat ze in haar uppie bespeelt. Het zal je als fee maar gebeuren: verstoten worden door je vader en je

feeënmoeder en als Canapé Fee door het leven moeten gaan. “Dat begint hier al goed!” roept de vader uit als de verlosapparatuur om de baby uit de moederfee te zuigen niet genoeg opgeladen is. En zo gaat er van alles mis. Canapé Fee is een fabrieksfout. Ze is geen hoogvlieger, ze is onhandig, ze is dom en ze kan geen 15 duizend toverformules onthouden. Volgens haar moeder is ze totaal ongeschikt om fee te zijn.

Canapé Fee probeert toch moeders trots te winnen door de nullen op haar rapport stiekem te veranderen in een zes, een acht en een tien, maar dat komt al snel uit. Met alle gevolgen van dien. Ze weet met haar soms hilarische getetter, in Nederlands doorspekt met Franse woorden, het publiek op haar hand te krijgen. Als ze bijvoorbeeld aan de kinderen vraagt wie echt tevreden is over zijn of haar uiterlijk, en de kinderen dan eerst aarzelend, maar al snel *en blocque* recht staan, schreeuwt ze de retorische vraag of ze dan geen spiegel in huis hebben.

Canapé Fee wordt als mislukkeling tewerkgesteld op het Departement Schaamte, waar ze oproepen krijgt van mensen om hun kinderen slimmer, sneller en groter te maken. Natuurlijk loopt dat uit de hand. ‘Dat begint hier al goed’ is een verzuchting die regelmatig te horen is.

Absurde humor (soms melig voorspelbaar, soms verrassend spitant), herkenbare situaties en gevoelens wisselen elkaar af. Een fee is dan wel geen mens, maar ook een fee voelt zich soms alleen en onbegrepen. De voorstelling ontwikkelt zich als een *light* versie van verbale slapstick. Goed *getimed* en gedoseerd. Dat rare mens groeit in een mooie spanningsboog uit tot een sympathiek meisje dat empathie verdient.

Goele Derick weet, met puntmuts en in het roze gekleed, als fee de aandacht vast te houden en meelevens op te wekken. Geen medelijden, want daarvoor is ze te grappig. Ze broemt, gilt en mompelt steeds met een ondertoon van verontwaardiging. Wat denken die andere feeën wel?!

In haar eentje holt de comédienne van haar bureau naar de grote gordijnen achter haar en weer terug. Ze haalt allerlei spulletjes tevoorschijn, zoals de handpop Meneer Gilbert, en tomaat Renaat die op school gepest werd als tomaat, en voor wie Canapé het opnam. Mislukte toverijtjes slaan ook in deze productie aan. Een opblaasbare olifant en bijpassend dansje zorgen voor toenemende genegenheid. Een boze moeder en een nog bozere fee op een groot scherm die Canapé afblaffen, missen hun effect niet.

Canapé tovert een reuzenpompoen. Een pompoen waarin ze zich terug kan trekken en de buitenwereld kan laten voor wat het is. Maar ook een pompoen om bezoek in te krijgen en de wereld mee in te trekken. Ze is heel trots op haar uitvinding, maar haar moeder vindt het maar stom. Kom voor jezelf op, laat je niet leiden door uitspraken van anderen uit de boze buitenwereld en geef niet toe aan prestatiedwang, lijkt de boodschap te zijn van dit dolle sprookje. Dat klinkt misschien klef, maar dat is dit sprookje zeker niet. Warm, dat wel, met veel relativerende humor.

Foto: Sofie Jaspers

Der Hunger in der Satttheit

theater/haus G7: Das Hungerhaus

Premiere: 28.09.2017

Theater/haus G7, Mannheim

Homepage: <http://tig7.de>

Regie: Angelika Baumgartner / Jessica Weisskirchen / Hanneke Paauwe
/ Kollektiv Positron / Maren Kaun / Peter Klein / Anna Peschke

Sieben Zimmer hat das „Hungerhaus“, mit dem Inka Neubert und Bernd Mand in ihre zweite Spielzeit als künstlerische Leiter am Mannheimer theater/haus G7 gestartet sind. Ein mutiges Projekt mit rund 25 beteiligten Künstlern aus Mannheim, der Region und der internationalen Szene mit ebenso unterschiedlichen Formaten vom „klassischen Theater“, über Performance und Installation bis hin zum Figurenspiel. Ein Guide führt die 20 Zuschauer durch die sieben Räume – und man kann dabei erfahren, über welches wunderbare Juwel Mannheim da verfügt.

Inka Neubert, Bernd Mand und Peter Klein haben dabei als eine ihrer Grundideen den Einbezug der Zuschauer entwickelt. Mal werden sie bei der Belgierin Hanneke Paauwe mit Fragen zu ihrer Körperbeziehung konfrontiert, mal werden sie zu Mitarbeitern in der Psychiatrie, denen der Direktor 1943 mitteilt, dass allen Insassen, die nicht in der Produktion tätig sind, die Essenrationen gekürzt werden. Oder im letzten Zimmer, in dem Anna Peschke eine Installation aufgebaut hat, die man nur besichtigen kann, wenn man zuvor in einer Wahlkabine auf eine Karteikarte notiert hat, welches Familienmitglied an seiner Gier verstorben ist. Erst dann darf der Zuschauer den Raum betreten, in dem Stationen aufgebaut sind und aktive in Gang gesetzt werden müssen: Was hier aufscheint, ist die Welt der Gaki, der Hungergeister. Fast in jedem Zimmer steht dieser Aktivierungsgedanke im Vordergrund: dem Zuschauer wird der Raum gegeben nachzudenken über etwas, was als Fernsehbilder an ihm vorbei flimmert, nämlich die Bilder von Hungerkatastrophen, aber wenig mit seinem Alltag zu tun hat.

Genau dieser Vorgang, dass wir aus einer Satttheit heraus den Hunger in der Welt betrachten, ist ein thematischer Schwerpunkt des Abends. Da isst Volker Hartmann-Langenfelder vom Kollektiv Positron auf einer großen Leinwand Kartoffeln, die er einstippt, er isst und isst. Man kann zuschauen, wie er immer mühseliger kaut. Ein eindrückliches Bild für einen Weltzustand des Überflusses, obschon in den 50er Jahren die Kartoffeln auf dem Tisch eher ein Zeichen des Mangels waren. Wenn auch die Beziehung zum Körper bei Paauwe im Zentrum steht, so zielt ein Teil der Fragen auch hier auf den Mangel in der Fülle. Nicht zufällig stehen die Zuschauer zeitweise auf Waagen, während Antonia und Theresia Hahn in grotesken roten Perücken vorführen, wie Körperbilder das Thema beherrschen. Während die eine einen mit Zuckerwatte drapierten Rock trägt und immer wieder Stückchen von dieser an das Publikum verteilt, „verkleinert“ sich die andere, indem sie ihren nackten Körper so mit schwarzer Farbe (im schwarzen Raum) bemalt, dass sie immer schmaler wird. Auch Magersucht ist ein Thema, das mit Hunger zu tun hat.

Beide konzeptionellen Grundlinien durchziehen fast alle Zimmerproduktionen. Sei es die Anspielung auf die Struwelpetergeschichte in der Fassung von Angelika Baumgarnter, die Wolfgang Moos tänzerisch-akrobatisch über Hof und Klettergerüste agieren lässt, seien es die wunderbaren Miniaturen der Figurenspielerin Maren Kaun oder sei es „Den Seinen gibt's der Herr (beinahe) im Schlaf“, einen Stücktext, den der Belgier Thomas Depryck eigens für das „Hungerhaus“ geschrieben hat. Die junge Heidelberger Regisseurin Jessica Weisskirchen arbeitet dabei die Geschichte eines Ehepaares (Marie Scholz und Björn Luithart), das von seinem Kind am Samstagmorgen und im Supermarkt bedrängt wird, auf ihre grotesken Züge hin aus, für den kleinen Raum des theater/haus-café's aber etwas zu laut.

Am Ende geht man aus dem „Hungerhaus“ um viele Fragen reicher in das Dunkel Mannheims und war dank der raffinierten Dramaturgie, die die so unterschiedlichen Formate intelligent gemischt hat, gut unterhalten.

THEATER IM MANNHEIMER TiG 7 IST EIN "HUNGERHAUS" ZU ERLEBEN

Vielstimmige Nahrungssuche

Hunger kann unersättlich und voller Widersprüche sein - weil der Mensch zum Leben Nahrung braucht, aber von Brot allein nicht zu leben vermag. Diesem Phänomen nähert sich das Mannheimer TiG 7 in einem "Hungerhaus", wo Zuschauer keineswegs darben: Ein theatralischer Parcours mit sieben Zimmern "speist" die ungewöhnliche Uraufführung als Auftakt der neuen Spielzeit.

Das spartenverbindende Projekt, das 25 lokale, regionale und internationale Autoren, Performer, Regisseure, Figurenspieler, Klangspezialisten sowie Tänzer und Schauspieler vereint, haben die künstlerischen Leiter der Spielstätte, Inka Neubert und Bernd Mand, gemeinsam mit Peter Klein entwickelt. Als die Teams vor sechs Wochen begannen, ihre unterschiedlichen Räume einzurichten, da hatten sie bereits Monate zuvor an ihren Installationen getüftelt.

In üppigen Kreuzstichen prangt der Titel " Das Hungerhaus" auf dem nostalgisch anmutenden Programmfaltblatt und signalisiert auch optisch Diskrepanzen: Hunger als Mangel. Hunger nach Miteinander. Hunger als Machtinstrument. Hunger nach Modelmaßen. Hunger als Motor. Das Spannungsfeld, das sich in Körper wie Seele entlädt, erleben, ja, spüren Zuschauer in zwei kleinen (um eine Stunde versetzten) Gruppen - mal stehend, dann wieder sitzend, auch mal knieend.

Wunderbare Spielerin

Welch asketische Allmachtsfantasien wohl jenen auf der Hofmauer tanzenden Silber-Mann beflügeln, der seinem Leib kein Gramm zu viel gönnt? Hingegen artet das Superangebot im Supermarkt zum Superentscheidungsstress aus. Und wenn 22 Mäuler vor 22 Waagen auf schönheitshungrige Zwillingfrauen treffen, kann so manch eine Antwort auf kecke Fragen schon mal im Hals stecken bleiben - auch weil der staunende Betrachter rätselt, wie die Zuckerwatte köstlich bauschig auf den Reifrock gekommen ist.

Kühe haben keine Mühe beim Verdauen, wohl aber Menschen beim Wiederkäuen kollektiver Essenserfahrungen. Scurrile "Sahne" voller Sehnsüchte serviert in einem Baukasten-Biotop eine wunderbare Figurenspielerin. Danach geht's zur unheilvollen Heilanstalt, in der nur noch kriegswichtige Insassen ausreichend Nahrung bekommen: Die Szene liegt deshalb schwer im Magen, weil sie keine Fiktion ist.

Peinigende Löffel

Bei der letzten Station kann sich der Zuschauer immerhin damit beruhigen, dass laut Buddhismus nur Habgierige in ewigen Hunger und Durst wiedergeboren und (entsprechend der Installation) von herunter prasselnden Silberlöffeln gepeinigt werden. Bekanntlich verderben viele Köche den Brei - was aber nicht für die sieben künstlerischen Teams gilt, die alles andere als theatralische Einheitskost auftischen.

INSTALLATION "Archiv des Misserfolgs" Recensie Rhein Neckarzeitung

Es gibt viele Arten des Scheiterns - nicht nur in Mannheim

Die interaktive Ausstellung "Archiv des Misserfolgs" des Theaterhauses G 7 ist bis 30. November im Marchivum zu sehen

In Briefen, die von der Decke hängen, haben Menschen ihre persönlichen Geschichten des Scheiterns aufgeschrieben. Foto: Gerold

Von Heike Warlich-Zink

Mannheim. Die in den Sand gesetzte Prüfung, der nicht eingehaltene Zeitplan, das Zerbrechen einer langjährigen Partnerschaft: Misserfolge haben viele Gesichter, und das Gefühl des Scheiterns ist kein angenehmes. "Und doch gehört Scheitern zu den menschlichen Grunderfahrungen", konstatiert Bernd Mand. Grund genug für den Künstlerischen Leiter des Theaterhauses G 7, gemeinsam mit der belgischen Regisseurin Hanneke Paauwe ein "Archiv des Misserfolgs" im Mannheimer Stadtarchiv Marchivum einzurichten. 200 persönliche Geschichten von Fehlschlägen, Niederlagen und unerfüllten Erwartungen haben sie dafür bereits gesammelt. In einer Seniorentagesstätte und einer Grundschule, auf dem Wochenmarkt, im Friseursalon, bei der Bahnhofsmision und an der Straßenecke.

Mit jedem Ausstellungstag soll das Archiv wachsen. Jeder Besucher kann seine Geschichte von kleinen oder großen Misserfolgen anonym oder mit Namen in die Ausstellung einbetten. Zugleich erfährt man, was andere Menschen als Scheitern empfinden. Ein sensibles Thema - und so erhält der Betrachter eine Taschenlampe, um sich in den dunklen Ausstellungsräumen im ersten Obergeschoss behutsam auf die Spur der Geschichten zu begeben. Manche hängen auf Papier geschrieben an dünnen Schnüren befestigt von der Decke, andere sind auf dem "Friedhof der Geschichten" im Sand vergraben oder liegen wortwörtlich unter dem Teppich.

Manche Geschichten lassen einen schmunzeln, so wie der missglückte Friseurbesuch, dessen Ergebnis rosafarbene statt rote Strähnen sind. Andere Geschichten machen betroffen: "Da habe ich vier Söhne großgezogen. Jetzt habe ich Arthrose und kann mich nicht mehr bewegen. Aber keiner kommt", ist da zu lesen. Drei Freundinnen, drei gescheiterte Ehen: "Heute nehmen wir Männer nur noch ambulant, nicht mehr stationär auf", teilen sie mit. "Ich muss heute noch schwer schlucken, wenn ich nach meinem Schulabschluss gefragt werde", schreibt eine im Beruf erfolgreiche Physiotherapeutin. Sie hat ihr Abitur nicht geschafft. Beim Lesen ihrer Zeilen spürt man dieses unangenehme Gefühl des Scheiterns, das einem zugleich signalisiert, nicht den Erwartungen entsprochen zu haben.

An einer Station kann man in einem Brief an sich selbst schreiben, wovor man Angst hat, in drei Jahren zu scheitern, und ihn in ein Köfferchen werfen. "Den Brief bekommst Du von uns nach drei Jahren zugeschickt, um der Angst erneut ins Auge zu schauen", versprechen die Ausstellungsmacher.

Es empfiehlt sich durchaus, das Archiv des Misserfolgs in einer kleineren Gruppe zu entdecken und ins Gespräch über die dort geschilderten Lebenserfahrungen und Lebensentwürfe zu kommen. Was hat man selbst zu verantworten? Was ist unabwendbares Schicksal? Hat da jemand großen Schiffbruch erlitten oder ist ihm eher ein kleines Missgeschick widerfahren? Das "Archiv des Misserfolgs" regt zum Nachdenken, Nachempfinden und Diskutieren an. Auch darüber, dass Niederlagen in dem einen oder anderen Fall beflügeln können. "Denn es war uns auch wichtig herauszufinden, wie man vielleicht besser scheitern kann, oder ob Frauen anders scheitern als Männer", erklärt Bernd Mand und zitiert in diesem Zusammenhang den Titel des Buchs von Virginia E. Wolff und Brigitte Jakobeit, der da lautet: "Wenn dir das Leben eine Zitrone gibt, mach' Limonade draus".

.....

ALS DER BAUM MIT DEN ROTEN HAAREN WEINTE

Recensie Die Deutsche Bühne.

Gebrochene Märchenidylle

Hanneke Paauwe: Als der Baum mit den roten Haaren weinte

Schauspiel **Premiere:** 09.11.2019 (UA) **Theater:** [Junges Ensemble Stuttgart](#)

Regie: Hanneke Paauwe **Foto:** Alex Wunsch

[Fotogalerie und weiterführende Informationen zur Inszenierung](#)

Wenn Gier und Angst sich zusammentun und es ihnen gelingt die Liebe auszuschalten, dann können sie die Weltherrschaft antreten. Obschon hier lauter mythologische Figuren agieren, erscheint die Geschichte dennoch nicht als Märchen, sondern ist gefühlte Wirklichkeit: Mit „Als der Baum mit den roten Haaren weinte“ entwickelt die niederländische Theatermacherin [Hanneke Pauwe](#) am Jungen Ensemble Stuttgart eine Parabel, die versucht, ein stetig virulenter werdendes gesellschaftliches Problem, nämlich die zunehmend klaffende Schere zwischen Reich und Arm, auszuloten – und zwar für Kinder ab acht Jahren. Wenn sie dabei dieses Thema in ein mythologisch-märchenhaftes Ambiente versetzt, so denn doch nur, um es wieder zu brechen. Da ist zuvörderst die Obdachlose, von Sabine Zeininger mit emotionaler Kraft und Empörung vorgeführt, die hier nicht nur als Einbruch der Wirklichkeit fungiert, sondern mehr noch davon erzählt, wie man im Alltag mit Armen umgeht: Wegschauen ist da noch die geringste Reaktion, wobei der Schritt zum Wegsperrn dann nicht mehr weit ist.

Wie aber lässt sich die Herrschaft der Gier nach Gold in der gegenwärtigen Gesellschaft theatralisch umsetzen? Pauwe setzt dabei das Ambiente beliebter Showsendungen ein, ausgesetzt ist ein Goldpokal, den der König (Faris Yüzbaşıoğlu) unbedingt haben möchte (Achtung: Gier), aber den nach dem

Zwischenfall mit der Obdachlosen niemand erhält. Auffällig allerdings, wie hier auch das junge Publikum auf den Leim geführt wird, ohne eine Chance zu haben, das eigene Verhalten – ist ja nur ein Spaß – zu reflektieren. Da darf es auf Befehl applaudieren oder buhen, aufstehen, sich auf die Bank stellen: Schlachtvieh für die Gier. In einer späteren Szene darf das Publikum abstimmen über zwei Elendsbiografien, die aus den Katakomben der Tiefengarage, wo die Armut mit der Herrschaft der Gier versteckt wurde, wieder ans Tageslicht kommen dürfen. Das spiegelt die Peinlichkeiten des gegenwärtigen Showgeschäfts, aber wird deren Reproduktion im Theater automatisch kritisch? Ach ja, ein Zehneuroschein wird auch noch an ein Kind verschenkt.

Nichtsdestotrotz ist erst einmal der Mut zu bewundern, dieses Thema Kindern zu erzählen. Paauwe beherrscht die Methode, Märchen und gegenwärtige Unterhaltungsmedien zusammenzubringen, und entwickelt dabei starke Bilder. Gerd Ritter als die Gier ist dick mit vielen Wulsten ausgepolstert, die mit psychedelischen Motiven bemalt sind (Ausstattung: Michaela Brosch). Er legt die Figur hinterhältig-freundlich an und wird eher von der Angst, der Anna-Lena Hitzfeld einen energischen Zug gibt (also gar nicht ängstlich, sondern eher auftrumpfend), vorangetrieben. Eindeutig führt bei ihm das Wohlleben nicht nur zur Verfettung, sondern macht ihn auch langsam. Umso stärker wirkt die Power der Angst, zumal sich beide nach der Ausschaltung der Liebe sicher fühlen können. Sie haben ihr die Stimme geraubt, symbolisiert durch ein feines Silberkettchen, diese in einer Fanta-Mandarine-ohne Zucker-Flasche versteckt, die Gier bei sich trägt, und sie in einen Baumstamm gesteckt, der gegen Ende rot glüht.

Zu einem guten Theatermärchen gehört eine Musik (Marie-Christin Sommer), die atmosphärisch die Stimmungen unterstreicht. Noch mehr gehören dazu groteske Kostüme, die Brosch mit großem Erfindungsreichtum geschneidert, gemalt und montiert hat, dazu gehört sehr viel buntes Licht und, sobald es spannend wird, Szenen im Halbdunkel (Lichtdesign: Jan Keller); und auch ein überwältigendes Bühnenbild, das hier von großen gerollten Leinbaumstämmen bestimmt wird, einer großen Mülltonne, in der Höhe von einem goldenen Spiralgerüst mit einer Weltdiskokugel, und Unmengen von Seilen verschiedener Dicke, die aus dem Schnürboden herabhängen und den Wald symbolisieren – aber leider dekorativ bleiben, weil sie nie angespielt werden. Vorne links ist mit Keksdosen eine Stadtsilhouette aufgebaut, mit leuchtenden Fenstern, die dunkel werden, wenn Gier und Angst die Herrschaft antreten.

Und schließlich gehört zu einer guten Märchendramaturgie, dass den Bösen ein guter Mensch mit Beistand von Helferfiguren, hier ein Seher, als Widersacher entgegentritt, um am Ende das Böse zu besiegen. Diese Rolle übernimmt die Königstochter, die nach einem Sturz aus dem Baumhaus im Rollstuhl sitzt. Milan Gather spielt diese Rolle groß aus, mit aggressiven Untertönen, die darauf hinweisen, welche große Verantwortung sie übernehmen muss. Und natürlich kann am Ende die Liebe befreit werden und wieder Wärme in die Welt kommen. Mit dieser Erlösung tut sich die Frage auf, was denn wir, die Zuschauerinnen und Zuschauer, angesichts der Klimakatastrophe, die der Abend natürlich auch integriert, und der Gier des Turbokapitalismus tun können? Und was ist mit den Menschen in der Tiefgarage, von denen einige zu Tode gekommen sind? Der Vorhang zu und alle Fragen offen.

Von Manfred Jahnke am 10.11.2019

ALS DER BAUM MIT DEN ROTEN HAAREN WEINTE: Recensie Stuttgarter Nachrichten

Premiere im Jungen Ensemble Stuttgart

[Viel Applaus für den falschen Kandidaten](#)

Fett und panisch: Gerd Ritter und Anna-Lena Hitzfeld als Gier und Angst. Foto: Alexander Wunsch

Stuttgart - Nie mehr Fleisch essen? Auf Plastik verzichten? Und sogar Schluss mit Lederschuhen und Ledertaschen? Das wollen die Kinder dann doch nicht – und so bejubeln sie emsig den König Murat, der ihnen in der TV-Show „Reich, reicher, am reichsten“ vollmundig Wohlstand verspricht. Doch Hanneke Paauwe hat die Zuschauer im Jungen Ensemble Stuttgart aufs Glatteis geführt. Denn in ihrem neuen Theaterstück „Als der Baum mit den roten Haaren weinte“ mag der König zwar Wohlstand propagieren, dass in seinem Land aber auch Armut existiert, das mag er nicht sehen.

Da haben sich die jungen Zuschauer wohl etwas zu leichtfertig zum falschen Kandidaten hinreißen lassen und applaudieren, bevor sie darüber nachgedacht haben, welcher Preis für Wohlstand bezahlt sein will. Schimpfend humpelt eine Frau in Lumpen über die Bühne – die personifizierte Armut.

Es ist eine sehr deutliche Lehre, die Hanneke Paauwe ihrem Publikum erteilt. Im Jungen Ensemble Stuttgart (Jes) hat die niederländische Theatermacherin die Uraufführung von „Als der Baum mit den roten Haaren weinte“ nun selbst inszeniert. Es ist ein eigenwilliges Theaterstück, das zwar für ein Publikum ab acht Jahren gedacht ist, aber wenig mit klassischem Kindertheater zu tun hat. Die Hauptfiguren sind Archibald Angst und Gerhard Gier, die die Weltherrschaft übernehmen wollen. Sie ziehen den König auf ihre Seite. Um sich beliebt zu machen, sperrt der die Armen und Obdachlosen fort in Miniwohnungen unter der Erde. Fenster gibt es hier nicht, dafür hat man schließlich Fernseher.

In einem geheimnisvollen Wald spielt das Märchen, in dem es plakativ um Gut und Böse geht. Michaela Broschs herrlich schrille Kostüme aus alten Pullis und Daunenjacken lassen die Figuren wie Fabelwesen wirken. Dabei ist das Stück aber auch sehr heutig und formuliert klar Kritik am aktuellen Kapitalismus. Auch wenn Hanneke Paauwe witzige Momente bietet, skizziert sie ein düsteres Szenario. Eine Seherin (Sabine Zeininger), wie man sie aus dem antiken Drama kennt, verbreitet Pessimismus. Und auch die Benefizaktion, zu der der König sich schließlich durchringt, ist mehr als zynisch: Zwei obdachlose Kinder sollen gönnerhaft in den Genuss kommen von Wohltätigkeiten „auf unserer Seite des Zauns“.

Das ist durchaus harter Tobak, zumal die Texte mitunter anspruchsvoll sind und nicht alles ganz verständlich ist. Aber Paauwe findet doch Bilder, die so prägnant sind, dass die Kinder die Botschaft sehr wohl hören. „Wenn die Liebe nicht für sich selbst sorgen kann, müssen es andere tun“, heißt es einmal – und es ist die Königstochter (Milan Gather), der es gelingt, dass die Liebe letztlich in die Welt zurückkehrt und Angst (Anna-Lena Hitzfeld) und Gier (Gerd Ritter) Paroli bietet. So wird in diesem düsteren Märchen von heute die Welt doch noch gut – und stimmen die kleinen Besucher willig ein und rufen: „Teilen, teilen, teilen.“

.....

Recensie EN BRAAF ZIJN! De Standaard:

https://www.standaard.be/cnt/dmf20190113_04099571

Kinderbloed kruipt waar het wil

Jeugdtheater Als mams en paps van huis zijn, dansen de kinderen op tafel. Hanneke Paauwe brengt een ode aan het spelende kind.

"En braaf zijn!', horen we de ouders roepen vlak voor ze de oprit afrijden. Hun drie kinderen, alleen thuis, gehoorzamen die smeekbede aanvankelijk verrassend goed.

In hun kostschooloutfit sommen ze flink op wat allemaal niet mag - duidelijk goed gedrild.

Maar kinderbloed kruipt waar het niet gaan kan.

Waarom zouden ze zich ook braaf bezighouden, als ze ondeugend in kasten kunnen snuffelen en met de berg spullen die daar uit dondert hun eigen koninkrijk kunnen fantaseren of griezelverhalen verzinnen?

En braaf zijn! is de boeiendere tegenhanger van Paauwes stuk Dat begint hier

al goed. Daarin ging een fee die een verbod kreeg om te toveren ten onder aan prestatiedruk en faalangst. In deze voorstelling voor 5+ laat de speelsheid zich niet zo- maar beteugelen.

Bert Dobbelaere, Anna Vercammen en Eva Schram overtuigen als overjaarse bengels, zonder in een kinderachtige pastiche te vervallen. Ze spelen doktertje, maken van een wasmand en kartonnen doos een ridder-outfit en verven een vogel op Dobbelaeres bolle buik. Hun acties zijn aanstekelijk, er zijn weinig grenzen aan hun verbeelding.

Paauwe brengt een ode aan de homo ludens en het oldskool vrij spel - zonder Playstations, bezorgde ouders of verplichte vioolles. Lange tijd vermoed je een Home alone-afloop, waarbij de deugnieterijen ontsporen en iedereen weer braaf in de pas loopt zodra mama en papa weer opdagen. Maar dat is niet de moraal van Paauwes verhaal. De cleane woonkamer eindigt als één anarchistische beestenboel.

FILIP TIELENS

RECENSIE THEATERKRANT EN BRAAF ZIJN!

<https://www.theaterkrant.nl/recensie/en-braaf-zijn-5/hanneke-paauwe-villanella/>

Gezien op 21 januari 2019, C-Mine Genk (B)

Als 'een ode aan het speelse kind' afficheert de nieuwe productie van Hanneke Paauwe zich. Een spelen in een wereldje zonder volwassenen en hun geboden, zonder computer of tablet, zonder tv en huistaken, hoe heerlijk moet dat zijn. En inderdaad, tot groot jolijt van de jonge toeschouwers weten de volwassen acteurs kinderen te worden die helemaal zichzelf kunnen zijn en in hun spel kunnen opgaan.

De bevrijding van het betuttelde kind, wil deze voorstelling propageren. Guus Kuijer kwam in de jaren '80 al op voor 'Het geminachte kind' en spoorde met zijn theoretisch boek heel wat ouders aan hun kinderen vrijheid te bieden. Voor ouders van nu kan een bezoek aan de voorstelling *En braaf zijn!* mee een aanzet zijn om overbescherming te vermijden.

Vorig seizoen toonde de Nederlandse en al jaren in Brussel werkende theatermaakster Hanneke Paauwe in haar voorstelling *Dat begint hier al goed* faalangst, prestatiedruk en de gevolgen voor een kind. Schaamte zal de creativiteit onderdrukken. In de nieuwste productie krijgt de speelse creatieve drang alle vrijheid.

Het is weer een typische Hanneke Paauwe-productie: absurdistisch associatief, af en toe eens lekker ongerijmd uit de bocht vliegend, spits met veel verbale en scènische knipogen, met een onderhuidse maatschappijkritiek en vaak een ludieke boodschap. Geen drammerige, betuttelende boodschap, maar net het wegwuiven van die betutteling: laat de kinderen spelen, laat ze de homo ludens zijn! Spelen is, en dat zei Johan Huizinga al jaren geleden, de basis van ons omgaan met de wereld, van cultuur. In die zin is deze productie ook heerlijk voor ouders en grootouders.

Drie personages bevolken het toneel. De jongen Guillaume (Bert Dobbelaere) is niet echt een stoere bink, Lidewij (Anna Vercammen) is een meisje met een hoorapparaat, en Eva Schram vertolkt Natascha, een wat teruggetrokken meisje. Bij haar thuis eten ze niet vegetarisch uit kritisch oogpunt zoals bij Guillaume, maar gewoon omdat ze arm zijn.

We horen op band de vertrekkende ouders nog heel hard ‘En braaf zijn!’ roepen, en dan hebben de drie het rijk voor hen alleen. Dat wordt kasten leeghalen, de rommel over de vloer laten rollen, lekker verkleden. Alle drie voelen ze zich koning en koningin en alle drie stellen ze hun rijk voor: Guillaume wil een land zonder gescheiden ouders, de meisjes een land waarin je in je neus mag peuteren of in pyjama naar school.

Ik maak een schoolvoorstelling mee met kinderen van zes en zeven jaar. Ze juichen de meeste voorstellen toe. Maar de spelers gaan niet schmieren, waardoor de kinderen niet in overdrive gaan en de zaal afbreken.

Heel stil wordt de zaal als een griezelige clown uit de ijskast verschijnt en een verhaal begint over een vreemde man in een rode jas die ’s nachts bij kinderen en hun ouders hun lach komt stelen. De schaterlach, de slappe lach, glimlachjes, binnenpretjes, hij stopt ze allemaal in een zware zak, net zo lang tot er niemand nog kan lachen. En daarna steelt hij alle speelgoed en verbrandt het, en nog later plaatst hij overal borden ‘Verboden te spelen’.

Regelmatig verschijnt die clown om zijn boodschap te verkondigen. Best wel eng. Maar zijn zielig en angstig toontje zorgt ervoor dat de kinderen niet echt bang worden, al is het wel lekker spannend. Zo is de hele voorstelling mooi gedoseerd en goed getimed. Het thema van ‘overbescherming’ komt luchtig aan bod in een vertelling over een kannibaalkoningspaar dat zelf hun kind opeet, zodat het niets ergs kan overkomen.

Ook het milieu komt ter sprake. De wereld, een grote plastic bal, komt bij de dokter want ze voelt zich vermoeid en uitgeput. De dokter laat haar plassen: een gifgroen sapje. Hij moet haar opereren en haalt heel veel plastic uit

haar. Dat alles wordt dan als het ware duurzaam hergebruikt in het spel van het opruimen.

De drie personages maken met dekens en doeken, een plastic wasmand en badmintonpluimpjes, met een blaasmachine, zwemvliezen, handschoenen en allerlei rommel leuke creaties zoals een neushoorn, een grote reus, een zee met een vis, enzovoorts. Over de enge clown en de rode man wordt niet meer gerept, de kinderen hebben vrij kunnen spelen, tot genoeg van de toekijkende kinderen. Die hebben weer ideeën gekregen. Dat belooft.

Concertnews.

Recensie En braaf zijn ★★★

zaterdag 12 januari 2019 DE Studio Antwerpen Bert Hertogs

Foto: [Maaïke Buys](#)

En braaf zijn! Het zijn de laatste woorden die drie kinderen te horen krijgen wanneer ma en pa de deur uit zijn en zij alleen thuis mogen blijven. Het trio Natascha/scary clown (Eva Schram), Lidewij (Anna Vercammen) en Guillaume (Bert Dobbelaere) laat al meteen horen wat ze als kind allemaal niet mogen, zoals met de deur, water, vuur, het licht en plastic speelgoed spelen ('Ik mag enkel met houten speelgoed spelen.'). of we horen dat er eentje niet naar de dierentuin mag want dat is te duur, enz. Tussendoor gooit er een ander tussen dat papa volgens mama geen verantwoordelijkheidszin heeft. Uiteindelijk leest de tekst van Hanneke Paauwe als een ecologisch pleidooi in een scène waarbij Vercammen als de wereld op consultatie komt bij Dobbelaere in de rol van dokter. De wereld blijkt een temperatuur van 409 graden te hebben wat veel te veel is, en moet in een bekertje plassen wat een gifgroen resultaat oplevert waardoor de dokter niet anders kan dan overgaan tot opereren waarbij allerlei plastic, afval en rommel uit de wereld gehaald wordt. Verder is En braaf zijn! kritisch voor de consumptiemaatschappij (Mensen steken hun huizen vol met dingen die ze aanschaffen zodat ze geen gasten meer kunnen ontvangen), toont het dat rechtse ideeën (in Natascha's land zijn muggen en vliegen niet welkom en daarna mag en kan er nog vanalles niet) zichzelf vastrijden, en stimuleert het de fantasie van kinderen, ook al gaat ze soms de toer op van de donkere humor en griezelen (met Eva als scary clown bijvoorbeeld). Dat lukt kennelijk erg goed, want de kinderen becommentariëren het stuk de ganse tijd, en geven dus ongedwongen hun feedback. Achteraf gaan ze ook gewoon aan de slag met het gestructureerde rommeltje dat op het podium achterblijft. Of hoe zij kennelijk sneller kunnen schakelen dan volwassenen die zich vooral afvragen of hun kids straks geen nachtmerries gaan overhouden aan die clown die uit de ijskast kwam om maar iets te zeggen.

En braaf zijn! vertelt ook over risico's, zoals in het verkeer. Dat je op straat met je fiets kan gegrepen worden en als plant in het ziekenhuis belandt zodat je ouders op een dag moeten beslissen of nu wel of niet de stekker eruit getrokken moet worden, bijvoorbeeld. De manier waarop dat wordt verteld is zakelijk, droog, zoals enkel een kind dat kan. Niet beseffend welke emotionele impact dat bij wijze van spreken heeft. Het komt louter aanzetten met iets wat het heeft opgestoken. Volwassenen gruwelen wellicht om die kille zakelijkheid van zo'n tekstfragment. Feit is dat Paauwe erg goed de allerjongsten aanvoelt hoe zij omgaan met zo'n zaken. Ook overdreven aandacht rond veiligheid en angst stelt ze aan de kaak met: 'Er waren twee ouders die schrik hadden dat hun bloedmooi kindje 'Ze is om op te eten' - door enkele kannibalen zou opgepeuzeld worden. Uit angst besloten ze het zelf maar op te eten zodat het dicht en veilig bij mama en papa zou blijven.'

Natascha, Lidewij en Guillaume proberen ons te overhalen naar hun land te komen. Dat doen ze elk met een pleidooi hoe hun land eruit zou zien en wat er zou mogen en niet mogen. In hun fantasie zijn ouders niet welkom, opa's en oma's wel, zijn alle trappen vervangen door glijbanen, is er geen bedtijd, mag je neuspeuteren en het opeten, mag je je vingers in het stopcontact steken zodat je naar een bestemming naar keuze geflitst wordt, zijn er enkel speelgoedwinkels, komt er enkel limonade uit de kraan, of krijg je bij je geboorte al een Iphone en als je broers en zussen lastig doen, kan je ze gewoon wegsipen.

Een van de lugubere fragmenten van de scary clown is ongetwijfeld: 'Er was eens een vreemde man met een donker rode jas die 's nachts van elk kind en van elke volwassene de lach wegpikte. De man boog zich voorover, fluisterde een grap in het oor en ving dan vliegensvlug de lach op. De schaterlach, de slappe lach, glimlachjes, binnenpretjes, hij stopte ze allemaal in een zware zak, net zo lang tot er niemand nog kon lachen. Dan begon hij alle speelgoed te pikken. Hij bouwde er een grote berg mee in het bos en stak die in brand. Heel zachtjes kermde elk speelgoedje. Een week later plantte hij overal borden: "Verboden te spelen. Verboden te spelen. Verboden te spelen." Wie had hem deze opdracht gegeven? De politie? De scholen? De ouders zelf? Niemand die het wist. Niemand protesteerde. En? Ben je al bang? Ben je al bang? Ben je al bang?'

Uiteindelijk vegen de drie alle rommel snel bij elkaar en halen dat onder een roze deken wanneer een auto te horen is. 'Dat was al!' klinkt het hilarisch en erg herkenbaar uit Dobbelaeres mond hoewel de zaak een puinhoop blijft. Uiteindelijk blijkt het vals alarm en gaan de drie verder aan de slag om zo hun eigen dierentuin te creëren: een olifant, roze neushoorn, een konijn, een muis, giraf, een eenhoorn, en een walvis zijn maar enkele levensgrote dieren die ze uit hun fantasie tevoorschijn toveren. Of hoe je met drie makkelijk je eigen dierentuin kan nabootsen. Of de ouders wanneer die terugkomen en het resultaat merken van een middagje spelen, zot, ondeugend zijn, risico's nemen en je vuil maken, ook content zullen zijn, is iets anders. Maar En braaf zijn! heeft wel een punt dat

kinderen te vaak betutteld worden en constant in de pas moeten lopen terwijl ze ongeremd en wild zouden moeten kunnen zijn wanneer ze daar zin in hebben.

< Bert Hertogs >

<http://www.concertnews.be/recensietonen.php?id=4004&kop=En%20braaf%20zijn%20%E2%98%85%E2%98%85%E2%98%85&waar=DE%20Studio%20Antwerpen>

DE BINNENKAMER VAN BINTA De Standaard/ Filip Tielens:

https://www.standaard.be/cnt/dmf20200920_97632308

Zo'n 500 meter verderop in De Studio presenteerde Aminata Demba haar eerste productie voor een jong publiek (9+) bij Laika: De binnenkamer van Binta. Daarin speelt Demba een meisje in een kindertehuis, dat wacht op het bezoek van haar moeder voor haar verjaardag. In deze wervelende, muzikale vertelling toont ze zowel de stoere als kwetsbare kant van Binta, die via geuren en beelden herinneringen ophaalt aan de tijd waarin haar moeder nog wél voor haar kon zorgen. De sterke tekst van Hanneke Pauwe, de innemende vertolking van Demba, de live muziek van Sam Gysel, de kastjes en schuifjes die nieuwe verhalen introduceren: alles klopt aan deze mooie voorstelling over lief en leed, verdriet en veerkracht.

Juryrapport Theaterfestival 2021

Aminata Demba speelde met De binnenkamer van Binta een oersterke solo.

"Demba zette haar eigen ervaring en netwerk in om een universele voorstelling te maken die ons een mooie inkijk geeft in het denken en doen van een kind in een tehuis. Dat is geen licht thema, maar door Demba's energieke spel, de sterke tekst en de verrassende deurtjes en kiertjes in het decor resulteert het in een frisse en wervelende vertelling."